

ryskluitjie: stukkie rysdeeg in melk gekook; blb. nie onder dié ben. in Ndl. bek. nie, v. **kluitjie I**.

rysmier: eint. nie 'n "mier" nie maar 'n "termiet" (*spp. Termes*, fam. *Termitidae*); die ben. *rys* vind sy verkl. i. d. feit dat d. Hottentotte en Boesmans miere/termiete geëet het en dat d. Blankes toe v. *hottentotsrys* (by Wik) en v. *boesmansrys* (blb. na 1800) gepraat het, gevolglik ook v. *rysmier(e)* — *rysmier* word nou ook as ww. gebr. in bet. "ondergrawe, ondermyn, saboteer", omdat termiete dit gew. in huise, skure, ens., doen; v. **termiet**.

+ **rystebry:** (dial. v.) *melkkos*, ook bek. as *melksop*; Ndl. *rijste(n)brij* (ouer ook *rijzenbrij*, nog in SNdl. *rijzenbrij*, by vRieb *reystenbrij*).

rywiël: het *baiesukkel* (volkset. v. Eng. *bicycle*) en daarna *ysterperd* verdring, om nou self deur *fiets* bedreig te word.

S

sa: uitr. t. aanhitsing (veral v. honde, vroeër ook v. mense), vb. uit Kaapse Stukke by Frank TB 113-4 en uit Thun en IVa by Scho TWK/NR 7, 2, p. 21; Ndl. (sedert) end 16e eeu) *sa/tsa/t'za* uit Fr. *ça* — is Xh. *tsa* aan Afr. ontl.?

saad: — *saat* — , mv. ondersk. *sade*, *sate*, "plantontkiemingstof; nageslag; lewensbron v. mens, dier en plant"; Ndl. *zaad* (Mnl. *saet*, by Kil *saed*), Hd. *saat*, Eng. *seed*, hou verb. m. **saai III** en m. Lat. *sēmen*, "saad".

saag: getande snywerktuig; Ndl. *zaag* (Mnl. *sāghe*), Hd. *säge*, Eng. *saw*, hou verb. m. Lat. *secāre*, "sny", hierby ww. Ndl. *zagen* (Mnl. *sāghen*), Hd. *sāgen*, Eng. *saw*, Afr. *saag/sae*.

saai I: s.nw., bep. wolstof; Ndl. *saai* (Mnl. *sai*) uit Fr. *saye* (dim. *sayette*, wu. Ndl. *sayet(te)/sajet*), wat blb. verb. hou met Fr. *saie* uit Lat. *sagum*, "mantel", ong. "mantelstof".

saai II: b.nw., eentonig, vervelend; fig. toep. v. **saai I**, wsk. in byv. vorm, Ndl. *saai(en)*.

saai III: ww., saad i. d. grond strooi; Ndl. *zaaien* (Mnl. *sa(e)yen*), Hd. *sāen*, Eng. *sow*, hou verb. m. Lat. *serere*, "saai"; v. **saad**.

saak: aangeleentheid, gebeurtenis; regsak; handelonderneming; Ndl. *zaak* (Mnl. *sāke*), Hd. *sache*, Eng. *sake*; hoof. Germ.

saal I: mv. *sale*, groot vertrek, hal; Ndl. *zaal* (Mnl. *sael/sale/sele*), Hd. *saal*, Oeng. *saell/salor/sele* (uit Germ. vorme It. *sala* en Fr. *salle*, wu. weer Ndl./Afr. *salon*, Eng. *saloon*), hoof. Germ.

saal II: mv. *saals*, leersetel op rydier, fiets, ens.; Ndl. *zadel* (Mnl. *sadel*), Hd. *sattel*, Eng. *saddle*, hou verb. m. *sit* en *setel* en wsk. m. Lat. *sella*, "stoel", Gr. (*h*)*jella*, "setel", en m. Lat. *sedēre*, "sit".

saans: — (veroud.) *sawen(d)s* —, in die aand; Ndl. *des* —/’s *avonds* (v. **aand**, vgl. ook *smiddags*, *smôrens*, *snags*, *soggens*).

saat v. saad.

+ **sabander I:** Oosterse hawemeester, doeanebeampte, amptenaar; wsk. via Ind.-Ndl. of Ind.-Eng. *shabander/shabunder* uit Port. *xabander* uit Pers. *shabandar* (Val 1726 gee ’n lys v. sodanige Ndl. beamptes van 1641–1725).

sabander II: laat vat, trap, vlug; weghardloop; by Bantoespr. v. versk. herk. word soms gehoor *s(j)aban(n)er*, wsk. d. produk v. hulle poging om Afr. (*laat*) *spaander* uit te spreek, en hierdie leenw. in Bant. word soms d. blankes terugontln. i. d. vorm *sabander*. Die beswaar teen Bosh (VT 207) se sg. "volkset." verkl. berus op misverstand (by 1Ro J OAS 154 en Frank TB 137–8); daar was nòg by d. Bantoe nòg by d. blankes ooit sprake v. "volkset.", wel v. adaptasie by die Bantoe en herontln. by d. blankes (vgl. *mamparra* as dit verb. hou m. **baar VI**), v. verder **spaander II**.

sae v. saag.

saf: nie-omruilbare ww. op weg na doeb. v. **sag**, "nie-hard, pap, week"; berus op Mnl. en dial. Ndl. *sa(e)fte*, m. verlies v. WGerm. *m/n* voor *f* (vgl. Hd. *sanft* en Eng. *soft*), terwyl *sag* berus op Ndl. *zacht* (Mnl. *sa(e)chte*) m. Ndl. oorg. v. *ft* tot *cht*; verw. hoërop onseker.

safari: jagtog; wsk. via Eng. *safari* uit Swah. uit Arab. ww. *safar*, "reis".

saffraan: spesery en kleurstof v. krokuss., pln. (*Crocus sativus*, fam. *Iridaceae*); Ndl. *saffraan* (Mnl. *saffraen*), soos Hd. *safran* en Eng. *saffron*, via Fr. *safran* (vgl. It. *zafferano*) uit Arab. *za'farān*; in S.A. toeg. op versk. booms., o.a. *baster-/bergsaffraan* en *saffraanhout*, op een na (nl. *Scolopia mundtii*, fam. *Flacourtiaceae*) almal tuis by fam. *Celastraceae* (v. Mar 72, 116–7 en Scho PD 42 — lees daar *Elaeodendron* i.p.v. *Elalodendron*).

sag v. saf.

sage: legendariese verhaal; Ndl. (18e eeu) *sage* uit Hd. *sage* (Mnl. *saghe*, "gerug, (enige) verhaal"), Ohd. en On. *saga*, "mondeling

oorgelewerde verhaal”, hou verb. m. Ndl. *zeggen*, Hd. *sagen*, Eng. *say*, Afr. *sê* en verderop m. Lat. imp. (*in*)*seque*, “sê, noem, vertel”; *saga* (On.) en *sage* eint. doeb., lg. minder beperk as in On.

saggarien v. sakkarien.

sago: voedingstof uit palms., pln. (*Sagus rumphii*, fam. *Palmaceae*); Ndl. *sago* (ouer *sagoe/sagou*, sedert 17e eeu), soos Eng. en Hd. *sago*, Sp. en Port. *sagu*, Fr. *sagou*, uit Mal. *sagoe*.

sajet v. saai I.

sak I: s.nw., tas of houer om iets in te dra of te vervoer, houer in 'n kledingstuk; Ndl. *zak* (Mnl. *sac/sack*), Hd. *sack*, Eng. *sack*, Got. *sakkus*, ontl. aan Lat. *saccus* uit Gr. *sakkos* uit Hebr. *sag*, “sak”; i.s. verbg. *met sak en pak* of *met pak en sak* v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 22.

sak II: daal; druip (bv. in eksamen); Ndl. *zakken* (nog nie by Kil nie), reeds by Marnix as oorg. ww. in bet. “laat sink”, het wsk. al vroeër bestaan en daaruit Eng. *sag* (15e eeu), hou mntl. verb. m. **sak I**.

sak III: in verbg.: *die sak gee/kry*, “ontslag” (v. werknemer); “afsê” (v. verloofde of vryer); hoef nie uit Eng. *to get/give the sack* te kom nie, want sedert Mnl. in Ndl. en dial., ook Eng. en Fr. *donner a quelqu' un son sac*, maar oor herk. en verkl. nog meningsverskille (v. WNT IV 1923 s.v. *geven* en Stoe NS).

sakaboela: (dial. v.) kaffervink, langstertvink (*Coliopasser/Chera procne*, fam. *Fringillidae*); Ngu. *i-sakabuli/i-sakabula*.

sakkarien: — *saggarien* — , soetstof, kunssuiker; Ndl. *saccharine*, Eng. *saccharine*, via Ll. *saccharum* uit Gr. *sakχaron* (wsk. v. Oosterse herk.), hou mntl. verb. m. *suiker*.

sakkerloot: (ged. boekw.), bastvl.; Ndl. *sakkerloot* (17e eeu), later ook *sapperloot*, Hd. *sacker-/sapperlot*, uit Fr. *sacrelote/saprelotte/saperlotte*, in verb. gebring m. *sacre (nom de) Dieu* (v. dVri J NEW).

salaam: Oosterse (o.a. ook Kuaps-Mal., v. Frank TB 118 *slam/salamat*) seremoniële begroeting, eint. Arab. *as-salam 'alaik*, “vrede sy met jou”, hieruit Sp. *zalema*, “diep buiging”, *zalamelé*, “oordrewe hoflikheid”, Fr. *salamalec*, Port. *salá*, Eng. *salaam*.

salamander: — *salmander* — , ged. fiktiewe, ged. werklike reptiel (bv. klipsalamander) v. d. fam. *Salamandridae*, in Afr. tans toeg. op spp. *Agama*, fam. *Agamidae*; Ndl. *sala-/sal(e)mander*, Hd. en

Eng. *salamander*, Fr. *salamandre*, Gr./Lat. *salamandra*, “fiktiewe reptiel wat kwansuis in vuur kon leef” — herk. v. beide lede v. ss. onseker.

+ **salempoeris**: “doeke of klede uit Voor-Indië, genoem na die stad Salemporis of Serampore, ten suide van Kalkutta” (v. RPR II 348, III 473, en IV ook *zalempouris* geskryf); kom al by vLin voor as *sarampuras*, by vRieb etlike male as *salmpouris/salmpourus*, in die 17e eeu o.a. as *salampores* — Ind. herk. lewer moeilikhede op: sommige lei af van stadsn. sonder meer, ander wys op mntl. verb. m. Tel. *sale*, “wewer”, en *poer* uit Skt. *pura*, “stad” (laaste lid v. talle Oosterse stadsn.), maar Salampur (stad i. d. distrik Nellore) was maar een v. meer uitvoerplekke, o.a. Palam-/Palanpur en dan ook *palempores*, blyb. destydse handelsn. na gelang v. plekke v. uitvoer en belange v. handelsgroepe (v. Hob-Job s.v. *palempore* en *salempoory*).

salie: plant en kruie v. *spp. Salvia* (veral *Salvia officinalis*, fam. *Labiatae*); Ndl. *salie* (Mnl. *saelie*, by Kil *sa(e)lgie* en later dial. ww.), Hd. *salbei*, Eng. *sage* en *salvia* uit Ofr. *salge* (Fr. *saugé*) uit Lat. *salvia*, “heelkruid” (vgl. Lat. *salus*, *salvere*, *salvus*, wat almal verb. hou m. begrip “gesond”), in S.A. toeg. op versk. soorte v. d. fam. *Labiatae* (Mar 72, 128), asook op sg. *witsalie* (*Nuxia congesta*, fam. *Loganiaceae*, Mar 72, 124); v. ook **salvo**.

saliehout: pln. (*Buddleia salviifolia*, fam. *Loganiaceae*, vgl. *witsalie* s.v. **salie**), ben. n.a.v. ooreenkoms m. blare v. gew. salie (so by Mar 72, 124 en ook by Scho PD 89), ook toeg. op *Tarchonanthus camphoratus*, fam. *Compositae*, ook bek. as *sieriehout*, Mar 72, 133).

salmander v. **salamander**.

salmiak: genees- en wasmiddel; Ndl. *salmiak* (na Kil), soos Hd. *salmiak* (naas *salmoniak*) en Fr. (reeds Ofr.) *salmiac*, redukv. v. *salammoniak* (Lat. *sal*, “sout”, *ammoniacum*, Gr. *ammoniakon*, byv. afl. v. Gr. naam Ammon v. d. Eg. god Amun, eint. “sout v. Ammon”).

salon v. **saal I**.

salot: uies. (*Allium ascalonicum*, fam. *Liliaceae*); Ndl. (na Kil) *sjalot* (vroecr ook *chalot*), Eng. *shal(I)ot*, Hd. *schalotte*, Fr. *échalotte* (Ofr. *eschaloigne* uit Ll. *caepa*, “wortel”, *ascalonia*, “van Askalon in Palestina”).

salvo: gelyktydig afskiet v. gewere (vroecr t. begroeting, later ook by ander geleenthede); Ndl. *salvo*, Fr. *salve* uit It. imp. *salva* (v. ww. *salvare*, “beskerm”); by vRieb o.a. nog “gesond, veilig” (“wel en salvo ten anker kwamen”); v. ook **salie**.

samajoa v. sammejoa.

sambal: toespys (veral met surigheid, bv. kweper) by vleis, mntl. al in 18e eeu d. Mal. koks in S.A. in gebr. gebring (vgl. Scho TWK/NR 7, 2, p. 22 m. aanh. uit Lic); Ndl. *sambal*, Ind.-Eng. *sambel/semball*, uit Mal. *sambal*, “toespys by rys”.

sambalbroek: wye broek, ss. met *sambal* (q.v.); uit tekeninge blyk dat d. Mal. bediendes i. d. 17e–18e eeu wye kort broeke gedra het, dan wsk. skertsend na d. Mal. sambalmakers genoem, blb. nie in Ndl. bek. nie.

samblijf: meestal in taal v. nie-blankes vir **seblief** (q.v.).

sambok: uit dik vel (renostervel, ens.) gesnyde sweep; Ndl. (17e eeu) *s(j)ambok* (ouer ook *tsjambok/chambok*), Eng. (mntl. via Afr.) *sjambok*, uit Mal. *tjambok* of uit Jav. *sambok*, uit Pers. en Ur. *chābuk*, “(hors)sweep”; 18e-eeuse ww. (tans veroud. of onbek.) *smok* by Scho TWK, 14, 1, p. 32, sedert 1e helfte 17e eeu al in Ndl. geskifte (Bosh VT 213 en Scho TWK/NR 7, 2, p. 22–3).

sambokbos: pln. (*Senecio junceus*, fam. *Compositae*, Mar 74, 132), ben. blb. n.a.v. lang, sagte blaarlose lote, soos biesies (*junceus*).

sambokkie v. asgaaiwortel.

sambraal v. ambraal.

sambreel: son- en reënskerm, het Ndl. *paraplu* en *parasol* selfs uit enkele Afr. wdb. verdring; in Ind.-Ndl. *sombreel*, vlg. Scho TWK/NR 7, 2, p. 23 d. oudste dokg. in vorm *sambreel* by Stav, uit Mal.-Port. *soembreloe* uit Port. *sombreiro* (al i. d. 16e eeu i. d. Ooste gebr.) — Eng. (1609) *umbrella* is ontl. aan It. *ombrella* (uit *ombra* uit Lat. *umbra*, “skaduwee”).

sambreelblom v. tanteletant.

sambreelboom v. kiepersol, nôiensboom, waaiboom.

+ **sambrero:** breërandhoed; Port. *sombreiro*, v. verder **sambreel**.

sammajoor: i. d. taal v. militêre redukv. v. *sersant-majoor*.

+ **sammejoa:** — (minder gew.) *samajoa* —, “dit maak g'n saak nie”; Mal. *sama djoega*, “dit kom nie daarop aan nie”.

samoem: (hoofs. boekw.), verstikkende sandstorm wat periodiek oor woestyne v. Afrika en Asië waai; Ndl. *samoem*, Hd. *samum*, Eng. *simoom/simoon*, Fr. *simoun*, uit Arab. *semūm/sāmum* (subst. *sim*, “gif”, ww. *samm*, “vergiftig”).

samoerai: (hoofs. boekw.), (vroeeër) lid v. Jap. militêre kaste, (later) Jap. offisier; Ndl. *samoerai*, Eng. *samurai*, uit Jap. *samurai* (ekv. en mv.).

samowar: (hoofs. boekw.) Rus. teepot; Ndl. *samova(a)r/samowa(a)r*, Eng. *samovar*, Hd. *samowar*, Fr. *samovar*, uit Rus. *samo-*, “self”, *variti*, “kook”, d.w.s. “selfkoker”.

sampaing v. **sjampanje**.

+ **sampan:** kusbootjie; Ndl. *sampan*, ouer *sjampan/ch(i)ampan*, by vRieb o. a. *chiampan/champion/champantjes*, Eng. *sampan*, uit Sji. *san-pan* (*san*, “drie”, *pan*, “plank”).

sampanjie v. **sjampanje**.

+ **sampiet:** Oosterse blaasroer (m. gifpyle); Ndl. *soempitan*, Eng. *sumpitan*, uit Mal. *soempit(an)*, “(skiet met) blaaspyp” (*soempit/ sempit*, “nou, eng”).

sampioen: (veral eetbare) paddastoel (*Agaricus/Psalliota campestris*, fam. *Fungi*); Ndl. *champignon/champinjon*, Eng. en Fr. *champignon*, hou verb. m. Lat. *campus*, “veld” (Fr. *champ*, eint. “wat i. d. veld groei”), v. ook Scho PD 40–1.

sandhaver v. **marramgras**.

sandhi: taaltegn. term vir die “klankwysiging” wat ’n wd. anl. of ausl. kan ondergaan na gelang v. ’n voorafgaande of volgende wd.; min of meer intern., uit Skt. *samdhi*, “sameplasing” (*sam*, “saam”, *dadhati*, “hy plaas”).

sandkalossie v. **viooltjie**.

sankoord: — *sankoor* — , by Gil 224, 230 ondersk. *sanchord* en *sancord*, visn. (*Sebastes maculatus*), v. ook Frank TB 142, No. 17, blb. fam. *Scorpaenidae*, vlgs. Web s.v. *sancord* is dit *Helicolenus maculatus*, maar sonder verkl. v. d. ben. *sancord*.

sanna v. **ousanna**.

+ **santepetiek:** hele spul -- *santekraam*; Ndl. *santenboetiek* (uit *sant*, “heilige”, uit Lat. *sanctus*, “heilig”, en NNdl. *petiek* — SNdl. *boetiek*, uit Fr. *boutique*, “winkel”), 2e lid hou verb. m. Lat. *apotheca*, Gr. *apothékê*, “bêreplek”, wu. It. *bottega*, Port. en Sp. *bodega*, “herberg, kroeg.”

+ **santip:** vitterige mens (veral vrou); geitjie; hou verb. m. Xanthippê, die moeilike vrou v. Sokrates; v. ook **xantippe**.

sap: (leuens)vog in plante, vrugte, ens., soms ook *sop*, soos vroeër in Ndl. en Ndl. dial., vgl. Scho TWK/NR 7, 2, p. 27 en Kloe HGA 206; Ndl. *sap* (Mnl. *sap*), Hd. *saft*, Eng. *sap*, misk. verb. m. Lat. *sapa*, “mos, sap”.

Sap: lettn. v. lid v. die voormalige Suid-Afrikaanse Party; vgl. **Nat.**

sapperloot v. sakkerloot.

sapree: pln. (d. Eur. soorte is o.a. *spp. Cupressus*, fam. *Coniferae*, d. S.A. *spp. Widdringtonia*, fam. *Pinaceae*), eint. doeb. v. *sipres* waarvan slot-*s* misk. as mv. opgevat is en 'n ekv. geabstr. is of anders 'n ou dial. vorm (Eng. het bv. veroud. vorme *cypre/cipre*); Ndl. *cypres/cipres* (Mnl. *cypres(se)* en dial. wv.), Eng. *cypress* via Ofr. *ciprès* (Fr. *cyprés*) uit Ll. *cypressus* uit Lat. *cyparissus*, Gr. *kuparissos*; sommige etim. aanvaar en ander verwerp verb. m. naam v. eiland Cyprus.

sarani: (dial. v.) Christen-Maleier; in Ind.-Ndl. eers op Port. Christene v. gemengde bloed en later op minderwaardige Eurasië toe. i. d. vorm *serani* uit *Nasrani*, “(die) Nasarener”.

sardien: gew. dim. *sardientjie*, visn. (*spp. Clupea*, fam. *Clupeidae*, ook *Gilchristella aestuarius*, verder as ben. v. d. jong vissies v. *Sardinia pilchardus* e.a., almal fam. *Clupeidae*); in Ndl. word *sardine*, dim. *sardientje*, soms nog as wv. v. *sardijn* (v. *sardyn*) gebr. en ook in Afr. is d. populêre en d. wetensk. nomenklatuur enigsins verwarrend, Eng. *sardine* uit Fr. *sardine* uit It. en Lat. *sardina* na d. naam v. d. eiland, Sardinië, tensy dit verb. hou m. Gr. *sardê*, ben. v. 'n ooreenkomstige vis; v. ook **assois**.

sardyn: visn. (fam. v. d. **sardien** (q.v.), in Ndl. *sprot* en in Eng. *sprat* genoem, bv. *Clupea sprattus* of *Sarda pisciculus*); Ndl. *sardijn*, ook bek. as *schardijn*, wsk. m. byg. aan *schar(de)/scharre* (*Pleuronectes limanda*, fam. *Pleuronectidae*).

sarong: (hoofs. boekw.) Oosterse (veral) vr. kledingstuk; Ndl. en Eng. (19e eeu) *sarong* uit Jav.-Mal. *saroeng* (uit verbg. (*kain*, “doek, kleed”) + *saroeng*, “(om)hulsel”).

sarsaparilla: geneesk. ekstrak uit wortel v. *Smilax officinalis*, fam. *Smilacaceae* wat by *Liliaceae* hoort — ook ander struik word *sarsaparilla* genoem; Ndl. *sarsaparille/sassaparille* (via Sp. *zarzaparilla*) of *salsaparille* (via Fr. *salsepareille*), Eng. *sarsaparilla* (Sp. *zarza*, “bossie, struik”, *parilla*, dim. v. *parra*, “wingerdstok/rankplant” — d. bessieagtige vrug toon ooreenkoms m. druiwekorrels).

sarsie: salvo (gewecrskote); Ndl. *charge* (by vRieb *chargie*), Eng. *charge*, uit Fr. *charge*, “aanval”.

sassabie v. tsessebe.

satan: — *satanas/satang* — , duiwel; Ndl., Hd. en Fr. *satan*, Eng. *satan/satanas* (veroud.) via Ll. oor Gr. uit Hebr. *sātān*, “duiwel; teëstander”.

satelliet: hemelliggaam wat om 'n ander (veral 'n planeet) draai; pers. of staat wat 'n ander volg; Ndl. *satelliet*, Eng. (16e-17e eeu) *satellite*, via. Fr. *satellite* uit Lat. *satelles*, “bediende, begeleier, volgeling”.

satemtale v. centumtale.

sater: halfgod (bv. man m. bokspote) in d. Gr./Romeinse mitologie; Ndl. en Hd. *sater/satyr*, Eng. *satyr*, Fr. *sature*, uit Lat. *satyrus*, Gr. *saturos*, hou mntl. verb. m. **satire**.

satire: hekel-/spotskrif; Ndl., Hd. en Eng. *satire* via Fr. *satire* uit Lat. *satira*, ww. v. *satura*, “mengeldig”, misk. verb. m. *satyrus*, “vol, versadig”, en ook m. *satyrus* (v. **sater**).

+ **satraap:** (hoofs. boekw.), (vroeeër) admin. of goew. v. Pers. provinsie; Ndl. *satraap*, Eng. *satrap*, Fr. *satrape*, via Lat. *satrapa/satrapes* of Gr. *satrapês*, uit Opers. *xsjathrapāvan-*, “landsbeskermer” (*xsjathra-*, “land”, *pa*, “beskerm”).

savojekool: krulblaarkool (*Brassica sabauda*, fam. *Cruciferae*); Ndl. *savoyekool*, wsk. via Hd. *savoyerkohl* na d. vb. v. Fr. *chou de Savoye* (na d. naam v. d. gebied, vgl. d. wetensk. ben. *sabauda* met *Sapaudia*, d. ou naam v. Savoje).

+ **sawels:** uitr. v. verbasing; Scho TWK 14, 1, p. 31 gee vb. v. gebr. in 19e eeu, verwys na PW en lei af v. *sabels*.

+ **scudo:** vroeër It. geldeenheid; Ndl. en Eng. *scudo*, Fr. *écu* (ouer *escu*), uit Port. en Sp. *escudo*, eint. “silwermuntstuk met 'n skild daarop”, hou verb. m. Lat. *scutum*, “skild”, vgl. ook **escudo**.

se: verswakte bes./adj. vorm teenoor subst. vorm v. d. vnw. **s'n/syne** (q.v.), v. verder ook Kem WFA 479.

sê: — *seg* — , praat, verklaar, vertel; Ndl. *zeggen* (Mnl. *segghen/sāghen*), Hd. *sagen*, Eng. *say*, hou verb. m. **sage** (q.v.) en dan hoërop m. Lat. *inseque*, “sê, vertel” of dit ook verb. hou m. *sien* en Lat. *sequor*, “volg”, nog nie bevredigend beantw. nie; v. ook **sek**, **verseg** (nooit *versê* nie).

seal v. sical.

seblief: — (minder besk.) *sambliëf* — , redukv. v. **asseblief** (q.v.).

sebra: diern. (*Equus/Hippotigris zebra*, fam. *Equidae*), vroeër ook bek. as *wilde-esel* en *gestreepte esel*, nog bek. as *streepesel* (vgl. Scho PD 44), soms ook *wildeperd* (maar later meer toeg. op d. kwagga); Ndl. *zebra* (ruim 'n eeu voor Kol P, Stav, Spar en lVa by Saeg VI 9 gedok.), Eng. (sedert ± 1600) *zebra* en Fr. (16e–17e eeu) *zèbre*, steeds as inboorlingw. uit Kongo (soms Angola) beskou — Web. se It. en Sp. *cebra* (Osp. *zebra/zebro/enzebro* uit veronderstelde Ll. *eciferus* uit Lat. *equiferus*, uit Lat. *equus*, “perd”, *ferus*, “wild”) lewer hist. besware op; ook visn. v. *spp. Diplodus*, fam. *Sparidae*, o.a. bek. as *wildeperd*.

sedan: (vroeër) tipe draagstoel; (later) tipe motor m. soliede kap; herk. onbek. (Eng. (17e eeu) *sedan*, Fr. alleen in bet. “laken uit Sedan”).

seder: pln. (*spp. Cedrus*, fam. *Coniferae*, d. S.A. soort meer sipresagtig, bv. *Widringtonia juniperoides*, fam. *Pinaceae*); Ndl. *ceder* (Mnl. *ceder*), Eng. *cedar*, via Fr. *cèdre* uit Lat. *cedrus*, Gr. *kedros*, hou wsk. verb. m. Skt. *kadru*, “geelbruin”.

sedert: bw., voegw. en voors.; Ndl. *sedert* (Mnl. *seder(t)/sider*, vgl. ook Ndl. *sinds*, Eng. *since*, Hd. *seit*), komp. by Got. *seithus*, “laat”, hou mntl. verb. m. Lat. *serus*, “laat”, en *setius*, “minder”; v. ook *sinds*.

see: oseaan; Ndl. *zee* (Mnl. *see*), Hd. *see*, Eng. *sea*, Got. *saiws*, “meer; moeras”; hoof. Germ., Idg. verw. onseker.

seë: — *sege* ---, oorwinning; Ndl. *zege* (Mnl. *sēghe*), Hd. *sieg*, Got. *sigis*, “oorwinning”, hou misk. verb. m. Gr. *εχθ*, “ek het” en *ισχθ*, “ek hou”, en m. Skt. *sahas*, “geweld, mag, oorwinning”.

seebaars: visn. (*Promicrops lanceolatus*, fam. *Serranidae*), ook bek. as *gestreepte seebaars*.

seebamboes: pln. (*Ecklonia buccinalis*, fam. *Algae*), v. ook *trombas* en Scho PD 5–6.

seebassie: visn. (*Pagellus mormyrus*, fam. *Sparidae*), ook bek. as *bontrok* en *seewurm*, soms toeg. op d. *wildeperd* (v. **sebra**), maar nie te verwar m. **seebaars** (q.v.) nie, want d. seebassie is nie 'n baars nie dog 'n brasem, 2e lid *bassie* sal dan wel verb. hou m. *brassie* (vgl. *steenbras*) en nie m. *baarsie* nie.

seeboontjie: pln. (*Entada scandens*, fam. *Leguminosae*), ben. n.a.v. wegvoer v. groot drywende sate d. die see; vgl. ook Scho PD 87.

seehond: by vWiel 127 = **rob** (q.v.).

seekgat v. **seekoegat**.

seekoegat: — *seekoeigat*/(dial.) *seekgat* — , watergat in spruite en riviere waarin seekoeie hou of kon gehou het; in Mnl. is *seecoe*, soos Eng. *sea-cow* en Fr. *vache marine*, “n soort rob” (*Vacca marina*), later toeg. op *spp. Manatus* en nog later op wat in Ndl. *nijlpaard* (*Hippopotamus amphibius*) genoem word, by vRieb gew. *zeekoe*, ’n vorm in Afr. nog in hierdie ss. en o.a. in *koevoet* be=hou, origens gew. *koei* (uit d. mv.); v. ook Hd. *seekuh* (Eng. *dugong* en *manatee/manati*); vgl. Scho PD 14 en TWK/NR 7, 2, p. 23.

seekraal: pln. (*Salicornia natalensis*, fam. *Chenopodiaceae*), ben. n.a.v. kraalvormige knoppies aan blaarlose kusplant (vgl. Mar 91 en Scho PD 40–1).

seel: bewysstuk (in ss. soos *doopseel*); Ndl. *cedel/ceël* (Mnl. *cēdel(e)/cēdule/c(h)eel*), Hd. *zettel*, via Fr. *cédule* uit Lat. *schedula* (dim. v. *scheda*, Gr. *σῆδε*, “blad/strook papier”, ww. *σῆζειν*, “splits”), v. ook **sielverkoper** en Eng. *schedule*.

seël: afdruk v. stempel, stempel (in ss. soos *posseël*); Ndl. *zegel* (Mnl. *seghele*), Hd. *siegel*, Eng. *seal*, Fr. *sceau*, uit Lat. *sigillum* (dim. v. *signum*, “afdruk, beeld, teken”).

seeleu: diern. (*spp. Zalophus*); Ndl. *zeeleeuw*, Eng. *sea lion*, blb. verw. aan maar te ondersk. v. d. **rob** (q.v.), hoewel ons by vRieb lees v. “zeeleeuwen off robben” (29.5.1656); v. ook + **hercas**.

seems(ler): (oorspr.) leer uit d. vel v. d. gemsbok (nie d. S.A. *Oryx gazella* nie, maar d. Eur. *Rupricarpa rupricarpa*); Ndl. *zeemle(d)er* (Mnl. *seems(c) + leder*), Hd. *sämisches(leder)*, soos Eng. *chamois (leather)/chammy/shamoy*, uit Fr. *chamois* uit Ll. *camox*, “gemsbok”, hou verb. m. Ndl./Afr. *gems(bok)*, Hd. *gemse*.

seën I: mv. *seëns*, “visnet”; Ndl. *zegen* (Mnl. *sēghene/seine*), Eng. *seine*/(veroud.) *sean*, via Fr. *seine* uit Lat. *sagēna*, Gr. *sagēnē*, “visnet”.

seën II: mv. *seëninge*, “benediksie; geluk”; Ndl. *zegen* (Mnl. *sēghen*, wsk. uit d. ww. *sēghenen*), Hd. *segen*, It. *segno*, “teken”, uit Ll. *signum*, “kruisteken”.

seep: preparaat uit vetsure en bytpotas om mee te was; Ndl. *zeep* (Mnl. *sepe*), Hd. *seife*, Eng. *soap* — Lat. *sapo*, “seep”, is wsk. aan Germ. ontl.

+ **seepbas:** pln. (*Polygala myrtifolia*, fam. *Polygalaceae*), ook bek. as *langelier*, *septemberbossie*, Mar 114; v. ook **kasuur** en veral **leerbas**.

seepbossie: pln. (*Noltea africana*, fam. *Rhamnaceae*), ben. n.a.v. gebruik v. blare deur inboorlinge om mee te was, vgl. vWiel 26, 112 en Watt-BB 883.

seepklip: — *seepsteen* — , bep. gesteente, ook bek. as *steatiet*, in Eng. as *soapstone* of *steatite*, so genoem vanweë maklike bewerkbaarheid; in Ndl. *zeepsteen*.

seeroogblom v. **ifafa**(lelie).

seesnoek v. **snoek**.

seewurm v. **seebassië**.

+ **seffens**: aanstons, dadelik, netnou; Ndl. (reeds by Kil) *seffens*, “dadelik; terselfdertyd”, blb. nog in SNdl. in gebr., hou verb. m. Ndl. *teffens*, *tseffens*, *tsevens* en *tevens*, maar nog nie bevredigend verkl. nie.

seg v. **sê**.

sege v. **seë**.

segment v. **sekel**.

seidissel: — *suidissel* — , pln. (*Sonchus oleraceus*, fam. *Compositae*, ook *Picris echioides*); Ndl. *zui-/zeugdistel* (tLa NGW *zeu(ge)diezel*, Heuk *zui(g)-/zeuge-/zoggedistel* e.a., dus (*vark*)*sog* + **dissel/distel** (q.v.), Hd. *saudistel*, Eng. *sow-thistle*; na bewering is varke lief v. dié plant; v. **sog**, **swyn**.

seijy: — *sejy/siejy* — , uitr. om (veral) honde weg te jaag; sametr. v. *sal jy* (weggaan), uitgespr. *sel/sil-jy*; v. Kloe HGA 193.

sein I: s.nw. en ww., sinjaal, teken; sinjaleer, teken(s) gee, telegrafeer, ens.; Ndl. *sein* (nog nie by Kil nie), wel in 17e eeu en wsk. uit Eng. *sign* uit Fr. *signe* uit Lat. *signum*, “teken”, hou verb. m. *sinjaal*.

sein II: (dial. v.) met ’n visnet vang; v. **seën I**.

sejy v. **seijy**.

sek: sametr. v. *sé ek* as 2e lid v. kompo. soos *roepsek*, *voertsek*.

sekel: bep. tipe werktuig om graan, gras, ens., te sny; Ndl. *sikkel* (Mnl. *sick(e)le/sêkele*, dial. *sêkel/zêkel*), Hd. *sichel*, Eng. *sickle*, uit Lat. *secula*, wat verb. hou m. *secare*, “sny”, en m. *segmentum*, “afgesnyde stuk”, verw. aan **sens** (q.v.).

sekreet: gemakhuisie, latrine, privaat; Ndl. *secreet/sekreet* (Mnl. *secreet*) via Fr. *secret* (wu. Eng. *secret*) uit Lat. *secretum* (gesubst. adj. *secretus*), “geheim”; i.v.m. ontw. v. bet. vgl. **priewic**.

sekretaarsvoël v. **sekretarisvoël**.

sekretaris: iemand wat vir 'n pers. of liggaam as skrywer optree, in Ndl. vroeër soms *geheimschryver* genoem; Ndl. *secretaris/sekretaris*, soos Eng. *secretary*, via Fr. *secrétaire* uit Ll. *secretarius*, m. suf. *-arius* gevorm v. Lat. *secretus*, v. **sekreet**.

sekretarisvoël: — *sekretaarsvoël* — ; Nien OA II 274–5 (so ong. ook Scho PD 36, 57) wys op *slang(en)vre(e)ter* by Kol P, op Vosmaer se wetensk. ben. *Sagittarius* (“boogskutter m. pyle”), op Spa se verkl. dat d. Hott. dié naam daaraan gegee het en op Forster se vert. v. Thun, om dan (kort saamgevat) te betoog dat d. ben. v. d. Hott. stam en tereg as *Serpentarius* (“slangvreter”) weergegee is, terwyl *Sagittarius* “i. d. lug hang” en beide ben. tot *Secretarius* (“sekretaris m. pen agter d. oor”) gelei het. Daar is tog enkele bedenkinge, bv.: (a) Kol P se opm. geld d. lepelaar of pelikaan en konstateer: „van de inwoners (nie d. Hott. nie) slang(en)vre(e)ter genaamt”; (b) alleen Spa skryf (’n halwe eeu na Kol P) d. wd. aan d. Hott. toe, ong. dies. tyd toe Vosmaer as wetensk. ben. *Sagittarius* en o.a. Thun en IVa *secretaris* (wsk. wetensk. *Secretarius*) gebr. het en Forster eers drie kwart eeu later as Kol P kom m. *Serpentarius*, m.a.w. die prioriteit v. d. wetensk. ben. staan nie vas nie; (c) uitsluitel ontbreek oor d. rede, tyd en volgorde v. d. verbg. v. al drie ben. i. d. gebr. wetensk. nomenklatuur, nl. *Sagittarius serpentarius* en *Serpentarius secretarius* (fam. *Bubonidae*, *Strigidae* of *Tytonidae*?).

sel I: min of meer selfst. deel v. groter geheel (bv. v. battery, gebou, liggaam); Ndl. *cel* (Mnl. *celle*, *chelle*), soos Hd. *zelle*, Eng. *cell*, via Ofr. *celle* uit Lat. *cella*, “hokkie, kamertjie; afdeling, vertrek”.

sel II v. sical.

selakant: viss. (*sp. Coelacanthus*, fam. *Coelacanthidae*); Eng. *coelacanth*, via Ll. uit Gr. *koil-/koilo-* uit *koilos*, “hol”, en *akanthos*, “stekelplant”, *akantha*, “doring” (hier “ruggraat, werwelkolom” — die vis het ’n hol of nouliks verbeende ruggraat, v. Smi JLB 79).

selei: — *sjelei* — , gestolde vleissap (in teenst. m. handelsart. *jellie* uit Eng. *jelly*); via Ndl. *gelei* (by Kil *geleye*) uit Fr. *gelée* (afl. v. Fr. ww. *geler*, “bevries, stol, strem”) uit Lat. *gelatum*, “bevrore” (verl. dw. v. ww. *geläre*, “bevries”, naas s.nw. *gelu*, “koue”).

selonskuiken v. slonskuiken.

selonspampoen: vrug- en pln. (*Cucurbita pepo*, fam. *Cucurbitaceae*), hou wsk. verb. m. eien. Ceylon, vgl. **selonsroos**.

selonsroos: ook bek. as *oleander*, pln. (*Nerium oleander*, fam. *Apo-cynaceae*), hou verb. m. eien. Ceylon, vgl. **selonspampoen**; by Kol P *Ceylonsche roos* (Scho TWK/NR 7, 2, p. 23).

semels: doppe v. gemaalde graan; Ndl. *zemelen* (Mnl. *sēmelen*, by Kil *semel/semelen* en ss. soos *semelgruys* en *semelmeel*, lg. o.a. in bet. “blommeel”), Hd. *semmel*, “witbroodjie”, uit Lat. *similia*, “blommeel”.

+ **semelsrol:** — *semelrol* — , m. semels gevulde peultjie onder rok gedra om dit v. d. lyf af te laat wegstaan, vgl. **busseltjie**.

sement: verpoeierde gesteente tot dagha (bindmiddel) by bouwerk verwerk; Ndl. *cement/ciment* (Mnl. *ciment*), Hd. *zement*, Eng. *cement*, via Fr. *cément/ciment* oor Ll. *cimentum* uit Lat. *cae=mentum* (hou verb. m. ww. *caedere*, “(stukkend) kap”, d.w.s. klippe tot gruis kap vir bindwerk).

seneblare: — (volkset.) *seningblare* — , blare v. *Cassia senna* (fam. *Leguminosae*); Ndl. (16e eeu) *sen(n)ebladeren*, Eng. *senna*, via Ll. *sena* uit Arab. *sanā* (reeks ww. i. ander tale by Lok).

sening: pees; doeb. v. *senuwee* (uitspr. *sēnewee*); Ndl. *zenuw* (Mnl. *sēnuwe/sēnewe/sēne*, dial. Ndl. *zening* by Boek ZV 1254, *zeningen/zinneweeën* by Ghijss 1178), Eng. *sinew*, Hd. *sehne*; hoof. Germ., Idg. verw. enigszins onseker v. ook Kem WFA 406.

senna v. swartstorm.

sens: bep. snywerktuig (groter as **sekel**, q.v.), naas *seis* (wsk. nog net fig.); Ndl. *zeis* (Mnl. o.a. *seisene/seine/sensene*, by Kil o.a. *sende/seyne*, by vRieb *seysens*, dial. Ndl. *zen/zende* by Boek ZV 1253–4, en *zeinze/zenze* by Kloe HGA 204–5 m. kaart), Hd. *sense*, hou verb. m. Lat. *secāre*, “sny”; v. **saag** en **sekel**.

sensgat v. sundgat.

sensor: iemand wat (veral in oorlogstyd en tydens krygswet) posberigte kontroleer; Ndl. *sensor*, Eng. (in dié bet. betr. laat) *sensor*, uit Lat. *sensor* (wu. Fr. *censeur*), “Romeinse beampte wat d. sensus opgeneem en ander openbare funk. verrig het”; hierby ook Afr. ww. *sensor* (in alg. gebr. gekom tydens Tweede Vryheidsoorlog, 1899–1902) òf as denom. ww. (mntl. onder Eng. invl.) òf as redukv. v. *sensoreer* (weinig gebr. en blb. nie in Ndl. nie).

sensuur: afkeurende oordeel (veral i.s. openbare sedes); teregwyding/veroordeling (veral i. kerklike verband); Ndl. *ensuur*, soos Eng. *censure*, via Fr. *censure* uit Lat. *ensura*, “be-/veroordeling”; hierby (minder gebr. as en eint. doeb. v. *sensor* en *sensoreer*) Afr. ww. *sensureer*, soos Eng. *censure*, via Fr. *censurer*, afl. v. Lat. *ensura* en verb. m. Lat. *ensēre*, “(be)reken; (be)oordeel”; in Ndl. *ensure(e)ren*, v. **sensor**.

senter: middelpunt (bv. v. sirkel); rugbyspeler tussen losskakel en vleuel; origens *sentrum*, “middelpunt (bv. v. bebouing, bewoning); Ndl. ondersk. *center* en *centrum*, soos Eng. *center/centre*, via Fr. *centre* uit Lat. *centrum*, Gr. *kentron*, albei “middelpunt”, wat verb. skyn te hou m. Gr. ww. *kentein*, “prik, steek” (soos ’n by op ’n punt waaromheen dit ringsgewyse swel) — ss. soos Ndl. *centerboor*, Afr. *senterboor*.

senuwee v. **sening**.

septee: pln. ook bek. as *ouhout* (*Cordia caffra*, fam. *Borraginaceae*); S.A. Eng. *septee*, hou misk. verb. m. Eng. *sept* uit *septa*, mv. v. Lat. *septum*, “hok, kamp, omheinde plek”, dan misk. ’n “geleerde” ontl. aan d. taal v. boomkwekers en/of plantk. — vanweë sy taaiheid word hout dikw. v. omheiningswerk gebr.; verb. m. Bant. *u-sipe* vir die *C. ovalis* (Watt-BB 1376)?

septemberbossie v. **seepbas**.

septer: staf v. hoë gesag; Ndl. *scepter/schepter/skepter* (Mnl. *sceptre/septre*), soos Eng. *sceptre*, via Fr. *sceptre* uit Lat. *sceptrum*, Gr. *skêptron*, “staf”, hou verb. m. *skag* in bet. “steel/stok v. ’n lans”.

seraf: engel v. ’n bep. orde; Ndl. *seraf* uit Hd. *seraf* (bv. by Luther) of uit Eng. *seraph* (bv. by Milton), maar reeds vroeër i. Mnl. as *seraphin/serafin/seraphijn* ontl. a. Hebr. mv. *seraphim* as ww. v. *seraf*, tans Ndl. *serafijn* (nie in Afr. gebr. nie) as ww. v. *seraf*, maar in Afr. *serfyn*, (outydse) “harmonium/huisorrel”, uit Ndl. *serafine(-orgel)* of uit Eng. *seraphine*.

seran: — *serang/serannie* — , (dial. v.) bobaas, uithaler; leier v. ’n bende; voorman (veral by Kaapse Maleiers); wsk. via Ind.-Ndl. uit Mal. *serang*, “hoogste onderoffisier aan boord”, mntl. uit Pers. *sarhang*, “kommandeur”, nie met *saranie* (q.v.) te verwar nie; *serang* is ook in Ang.-Ind. bek.

serfyn v. **seraf**.

sering: pln. (ingevoerde *spp.* *Syringa*, fam. *Oleaceae*; *wildesering* is *Burkea africana*, fam. *Leguminosae* (*Caesalpinaceae*); Ndl. *sering* (vlg. Heuk en Paq op versk. plante toeg.), Eng. *syringa* (te ondersk. v. *seringa*, *spp.* *Hevea*), hou verb. m. Gr. *surinx*, “pyp” (d. hout is vir pypstele gebr.).

sermeinpeer: peers. (*Pyrus communis*), blb. uit Frankryk ingevoer en verb. m. (*Saint Germain*, vgl. **paweepeerske**, **pronsaalboontjie**).

sero: — *zero* — , nul(punt); Ndl. *zero*, Eng. *zero*, Fr. en It. *zero*, hou verb. m. Arab. *sjifr*, “leeg, niks, nul”, en gevolglik m. Ndl. *cijfer*, Afr. *syfer*, Eng. *cipher/cypher*, Hd. *ziffer*, Fr. *chiffre*, v. **syfer** I.

seroet I: tipe sigaar; wsk. uit Ind.-Ndl. uit Mal. *seroetoe*, “sigaar” (vgl. Lm. *churuttu*, Tam. *curuttu/shuruttu*, “rol tabak”) tot nog toe vroegste datg. a. d. Kaap 1793 (Scho TWK/NR 7, 2, p. 23, lees by verwysing na Hob-Job 188–9 i.p.v. drukfout 118–9), in Port. *charuto*, Eng. *cheroot*, Fr. *cheroute*.

seroet II: mandjie; So. *se-roto* (vgl. Ngu. *isi-lulu*), “mandjie”.

serp: halsdoek; waardigheidsband; Ndl. *sjerp* uit Hd. *schärpe* uit Fr. *écharpe* (Ofr. *escharpe*, op sy beurt wsk. uit Germ.), verb. m. Eng. *scarf* en *scrip* mntl. maar onseker, v. Kloe HGA 25–6.

sersant: bep. rang v. onderoffisier; Ndl. *sergeant* (Mnl. *seriant*, by vRieb o.a. *sargeant*), Eng. *sergeant/serjeant*, Ofr. *sergent/serjant*, uit Lat. *serviens*, “dienend” (uit ww. *servire*, “dien”), hou verb. m. Eng. *servant*, v. ook **sammajoor**.

serum: bloedwei/-water; entstof uit bloedvloeistof v. geënte mense of diere; Ndl., Eng. e.a. tale *serum* uit Lat. *serum*, “melkwei” (wa=terige deel v. melk), hieruit afl. m. *sero-*, bv. *serologie*.

+ **serwiesewasies:** (dial. v.) beuseling, nietighede (by Mans KHI); tweede lid by *wiesiewasie* (q.v.); eerste lid eis ’n verkl. en MeyBen 54 se opm.: “Eine eigentümliche Mischbildung mit Ablaut (aus holl. *servies* und *wisewasjes*) ist *serwisewasies*, Wischiwaschi”, is nie afdoende nie.

sesieba: musiekinstrument (van naturelle) wat bestaan uit boog, snaar en slagpen; SSo. *se-siba*.

sessie I: byeenkoms, sitting (v. ’n liggaam); sittingsreg; Ndl. (17e eeu) *sessie*, soos Eng. *session*, wsk. via Fr. *session* uit Lat. *sessio*, “sitting” (verb. m. Lat. ww. *sedēre*, “sit”).

sessie II: afstand, oordrag; Ndl. (16e eeu) *cessie* (by Kil *cesse*), soos Eng. (17e eeu) *cession*, via Ofr. (13e eeu) *cession* uit Lat. *cessio* (verb. m. Lat. ww. *cedere*, “afstand doen”).

sessie III: dim. v. *ses*.

sesuur I: tydstip teenoor *ses uur* (tydsduur).

sesuur II: rus in versreël; Ndl. *caesuur/cesuur*, Eng. *caesura*, uit Lat. *caesura*, “snyding” (afl. v. Lat. ww. *caedere*, “sny”).

seties: bep. dans en dansmaat; Hd. *schottisch* (Malh DF TWK 1, 2, p. 123), in Ndl. *Schots(ch)e drie/wals* genoem.

setlaar: nedersetter; Eng. *settler*, verb. m. Afr. *set*, *setel* en *sit*.

seun: knaap; ml. kind; Ndl. *zoon* (Mnl. *sone/seune*, dial. Ndl. *zeun/seun*), Hd. *sohn*, Eng. *son*, Got. *sunus*, hou verb. m. Gr. (*h*)*uios*, “seun” — vroeër (veral 17e eeu) is *seun/zeun* in Ndl. gebr. as ben. vir “jong bode aan boord, handlanger v. d. paai”, v. Kloe HGA 74, 77 en (veral) 98.

seur I: ww., klaend lol, neul, sanik; Ndl. *zeuren* (by Kil *so(o)ren/seuren*, “sweer; pyn aandoen”), herk. onseker maar misk. verb. m. *suur*.

seur II: s.nw., gew. aansprv., ong. = “baas, meneer” (in mond v. Kaapse Kleurlinge, vroeër v. slawe en ook v. blankes); Ndl. (17e eeu) *sinjeur* (in Kaapse Stukke, sedert 17e eeu en veral 2e helfte 18e eeu ww. *seur/sieur/sjeur/sieigneur/senjeur/senyeur/sinjeur* (uit Fr. *sieur/seigneur*) en *sinjoor* (uit Mal.-Port., vgl. Port. *senhor*, Sp. *señor*), almal uit Lat. *senior*, “ouer”, komp. v. *senex*, “oud”, vgl. Eng. *sir* en *sire*, Ofr. *sire*), v. Frank TB o.a. 60, 74, 196 en veral 114–5, en Scho TWK/NR 7, 2, p. 23–4 — sy opm.: “nou is die woord sover my bekend heeltemal uitgesteef”, geld nie v. d. hele S.A. t.o.v. Kleurlinge en Bantoe nie.

seuwe: ww. v. *sewe*, ook dial. Ndl. *seuve(n)* naas Ndl. *zeven* (v. Kloe HGA 166–9 met kaart).

sewejaartjie: blom- en pln. (*Helichrysum vestitutum*, fam. *Compositae*); Ndl. *zevenjaarsbloem* (by Heuk v. *sp. Gnaphalium*, fam. *Compositae*), vgl. Scho PD 20.

siebieba: — *siebiep* — , “teëgif v. slangbyt”; Ngu. *isi-biba*, “teëgif”; v. ook *siebiep*.

sider: ook bek. as *appelwyn*; Ndl. (16e eeu) *cider* uit Fr. *cidre* en/of uit Eng. *cider* (in S.A. misk. uit Eng.), Hd. *cider*, It. *cidro/sidro*, Sp. *cidro*, almal hou verb. m. Ll. *sicera*, Gr. *sikera*, uit Hebr. *shēkār/sēḫar*, “st. drank uit vrugte en heuning” (ww. *sāḫar*, “jou dronk drink”).

sidwaba: (dial. v.) velrok (d. vroue v. Swaz. en Zu. gedra); Zu. *isi-dwaba* (Doke-Vil 176).

sie: — *sies* — , uitr. v. afkeer (veral t.o.v. vuil en stank); Na. het *si/tsi*, Mal. *tjih/tjis*, SInd. *chī*, wat Lok i. verb. bring m. Ang.-Ind. *cheechee* (by Hob-Job) — Cha noem *sies* sonder verkl., Mans KHI vermoed blb. Hott. herk., by dTo P *sie/sies/ties* afg. v. Mal. (57), d. Bosm (AMP 67, OOA¹ 76–8, OOA² 76–7) ten gunste v. Hott. herk. bestry, terwyl Bosh VT 370 en EWA liefs by uitrw. oordeel opskort, maar glo dat Hott. herk. aanneemlikste is, vgl. ook **ga I**.

+ **sial:** — *seal/sjel/sel* — , (dial. v.) gedoem; ongelukkig; spook=agtig; Mal. *sijal*, “onheilspellend” (deur Slamaiers se bygeloof ingevoer?).

sieba: — *siewa* (vWiel 74) — , (dial. v.) “bykos, marog, pap”; hou dit verb. m. Zu. *sheba* en SSo. *shaba*, “’n gemengde maaltyd eet m. vleis en groente, ens., om d. beurt”? Is dit dies. as *sjieba* wat sommige sprekers min of meer so gebr.?

siebie: hondjie; aanrw. v. ’n hondjie; in Ndl. (Ulfers se *Oostloorn*) is *Sipie* d. naam v. Wiegen se hond en blb. ook aanrw. v. “hond”; Gron. ken *siep* as “herdershond” (tLa NGW); in Mnl. word ’n bep. hondes. genoem *sies* (blb. uit Ofr. *seus* uit Ll. *seusius/segusius*, “hond uit Susa (Lat. Segusium) in Piemont”, terwyl d. naam v. ’n stasie naby Pienaarsrivier (Tvl.) *Sibi* is en as Bant. beskou word, maar geeneen v. dié ben. bied bevredigende uitsluitel oor herk. v. d. wd. nie.

?+ **siebiep:** by vWiel 113 as pln. aan “vreemde tale ontleen”, maar sonder ident. of verkl.; na die vorm lyk dit na Hott., maar vgl. **siebieba**.

siejy v. **sejy**.

sieketroos v. **vlakdoring**.

sieling v. **sjieling**.

+ **sielverkoper:** (vroeër, bv. 17e eeu) soldate- en matrosewerwer deur koop en verkoop van bewysstukke; Ndl. *zielverko(o)per* na d. vb. v.Hd. *seelenverkäufer*, volkset. v. *seelverkoper* (v. *seel*, bv. as *doopseel*).

siembamba: leiw. i. gelykn. liedjie (variante by dTo S SAV 136–7); Albs se afl. v. Bras.-Port. is lett. en fig. te vergesog en te vernuftig om fonet., hist. en sem. oortuigend te wees; Bant. invl. (bv. Xh. *uku-bamba*, Zu. *bamba*, “vat, gryp” — Zu. *isi-bamba* is subst. “veselgordel”) was op dié gebied te laat om tot i. W.-Kaapland so alg. bek. te word, dan eerder, soos **doedoe** (q.v.), klankw. uit ou liedjie(s) of misk. seemansw. uit Port. *sim*. “ja”, en *bamba*, “dans, spring, ophang”, wat beter by uitr., vorm, bet. en inhoud v. d. liedjie sou pas, al laat dit vrae i.s. gesk. v. ontln. onbeantw.

sieper: (dial. v.) struiks. (*sp. Aspalathus*, fam. *Leguminosae* (*Fabaceae/Papilionatae*), blb. nie verw. aan Ndl. *cypergras* nie, maar kan as wd. wel verb. hou m. Ndl. *cyper* en verderop m. eien. *Cyperus*).

sieps: gew. i. verbg. *sieps-en-braaiboud*, “slae”; wsk. kn. (geluid v. lat/plak op boud wat “gebraai” word?).

sieriehout: ook bek. as *vaalbos* (*Tarchonanthus camphoratus*, fam. *Compositae*, ook toeg. op **saliehout** q.v.); hoewel plant wsk. nie verw. is nie, hou ben. misk. verb. m. Ndl. *sirih/siri(e)* (by vLin *siri*), Eng. *siri(h)*, uit Mal. *sireh/sirih* (*Piper betle*, fam. *Piperaceae*), ook bek. as *kanferhout*; d. plant het blb. 'n st. reuk (vlgs. sommige v. kanfer, vlgs. ander v. peper).

+ **sierlie:** (dial. v.) soort lewer(i)kie (*sp. Alauda*, fam. *Alaudidae*), ben. vlgs. IVa kn. (Scho PD 59).

sies v. **sie.**

sieur v. **seur** II.

siewa v. **sieba.**

sif I: s.nw., werktuig m. gaatjies in boom om fyner v. growwer of vaste v. nie-vaste stowwe te skei; (fig.) metode om goeie v. slegte dinge te skei; Ndl. *zeef* (Mnl. *sēve*, by Kil *sifte*, by vRieb *sift*, dial. Ndl. o.a. *zēft*), Hd. *sieb*, Eng. *sieve*, hou misk. verb. m. Gr. *ēthmos*, "sif".

sif II: ww., skei (soos by **sif I** verduidelik); Ndl. *ziften* (Mnl. *siften/sichten*, dial. Ndl. *sichten/zichten*, by vRieb *siften*), Hd. *sichten*, Eng. *sift* — in Ndl. ook nog ww. *zeven* na d. vb. v. Ndl. s.nw. *zeef*.

sig I: wat gesien (kan) word, veral in kompo. en afl. soos *gesig*, *sigbaar*, *uitsig*, *vooruitsig*; as simp. veral in verbg. soos *in* — "sigbaar" en *op* —, "ter insae"; Ndl. *zicht* (Mnl. *sicht*), Hd. *sicht*, Eng. *sight*, hou verb. m. *sien*.

sig II: wederk. vnw., grotendeels veroud. en hoofs. nog behou in ss. soos *sigself*; Ndl. *zich* (Mnl. (hoofs. dial.) *sich/sik*) uit Hd. *sich* (Ohd. *sih*), Got. *sik*, hou verb. m. Lat. *sē* (vgl. Gr. *seauton* = *sigself*).

sigorei: gebrande en gemaalde wortel v. *Cichorium intybus* (fam. *Cichoriaceae*) in koffie gebr.; Ndl. *cichorei/cikorei* (17e eeu), Eng. *chic(c)ory/chickory*, wsk. via Fr. *chicorée* uit Lat. *cichorium/cichorium*, Gr. *κίχώρα/κίχorea*, herk. hoërop onbek.

sigzag: skerphoekig regs en links; Nnl. *zigzag*, soos Eng. en Fr. *zig-zag*, wsk. uit Hd. *zickzack* (wat wsk. verb. hou m. *zacken*, "punt, spits"), vgl. vorme soos *tiktak*, *wirwar*, gew. kn.

+ **sikkel:** (ouer Bybelt.) Hebr. gewig/munt; Ndl. *sikkel* (Mnl. *sik(e)le*), via Lat. *siclus*, Gr. *siklos* uit Hebr. *sheqel* (ww. *shaqal*, "weeg").

+ **sikkepit**: (min gebr.) “g’n duit/flechter nie”, ens.; Ndl. *sikkepit* (*sik*, “bok”, *pit*, “drolletjie”).

siks: gew. in verbg. *by my siks*, “by my siel”; Hd. *bei meiner six/sechs* ($\pm$ 1700), eufem. v. *seel(e)*, “siel”, v. Kloe HGA 37.

sikspens: muntstuk t. waarde v. ses pennies (nou vyf sent); Eng. *sixpence* (1598), *pence* koll. mv. v. *penny*.

silo: pakplek v. stortgoedere (veral graan); Ndl. en Eng. (1835) *silo* via Sp. *silo* uit Lat. *sirus*, Gr. *siros*, “graanput”.

siloeloe v. **seroet** II.

silt: b.nw., souterig; Ndl. *zilt* en *ziltig* (by Kil *silte*, “pekel”, en *siltig*), v. **sult** I.

silwer: bep. edelmetaal; Ndl. *zilver* (Mnl. *sil-/sel-/sulver*), Hd. *silber*, Eng. *silver*, Got. *silubr*, misk. verb. m. Gr. *selas*, “glans”, mntl. herk. uit Klein-Asië; as een v. d. “elemente” (Simbool Ag).

silwerboom: pln. (*Leucadendron argenteum*, fam. *Proteaceae*), ook bek. as *wit(te)boom*, by Kol P “Afrikaansche Zilver-boom” (Scho PD 19).

silwereik: ingevoerde Austr. boom (*Grevillea robusta*, fam. *Proteaceae*); Eng. *silver oak* en *silk(y) oak* — blare van onder silwerkleurig, blomme oranjekleurig.

silwervis: *Dentex argyrozona/Polysteganus argyrozona*, fam. *Sparidae*, vlgs. Scho PD 19 oudste datg. by But, maar ong. dies. tyd ook by Kol P I, 248.

sinagoge: Joodse kerk/tempel; Ndl. *synagoge/synagoog*, Hd. *synagoge*, Eng. *synagogue*, via Ofr. *sinagoge* uit Ll. *synagoga* uit Gr. *sinagōgē* (*sun*, “saam”, *agein*, “bring”).

sinds v. **sedert**.

sinjaal v. **sein** I.

sinjeur v. **seur** II.

sinjo: ml. halfbloed (in Ooste); Ndl. *sinjo* uit Mal. *sinjo* uit Port. *senhor* (vgl. Sp. *señor*), v. **seur** II.

sinjoor v. **seur** II.

sinode: alg. periodieke kerkvergadering; Ndl. *synode*, Eng. *synod* (16e eeu), uit Ll. *synodus* uit Gr. *sunodus* (*sun*, “saam”, (*h*)*odos*, “weg”, eint. “saamlooplek v. paaie”).

sipres v. **sapree**.

sir v. **seur** II.

sirdar: (boekw.) leerbevelhebber; Ndl. en Ind.-Eng. *sirdar* uit Hindo./Ur. *sirdar* uit Pers. *sardār* (*sar*, “hoof”, *dār*, “besitter”).

sirkumfleks: hou verb. m. Lat. *circum*, “om, rond”, *flexus*, “gebuig”, v. **kappie** II.

sirkus: rondtrekkende toerusting v. vertoning v. kunsies v. akrobate en diere; Ndl. en Eng. *circus* uit Lat. *circus*, Gr. *kirkos/krikos*, “kring; ovale renbaan”, hou verb. m. *sirkel*.

sirokko: warm woestynwind v. N.-Afr. na S.-Eur.; Ndl. en Eng. *sirocco*, Fr. *siroc(o)*, It. *sirocco/scirocco*, Sp. *siroco*, Port. *xaroco*, uit Arab. *sharq/shark*, “ooste” (*sharaka*, (die son) “het opgekom”).

sis I: tekstielstof; Ndl. *sits* (nog nie by Kil nie, by vRieb *chits*), Hd. *zits*, Eng. *chintz*, uit Mah. *chit*, Hind. *chīnt*, hou verb. m. Skt. *chitra*, “bont, gestippel”, Tur. *cjit*, “bont doek” en Eng. *cheetah*, “jagluiperd”, v. **sjieta** en **voersis**.

sis II: fyn blaasgeluid maak (soos bv. v. ’n slang); Ndl. (reeds Lmnl.) *sissen*, Hd. *zischen*, Eng. *sis*, kn.

sissie I: heides. (*Erica ampullacea*, fam. *Ericaceae*), herk. onbek., maar misk. kn. of deur ontr. uit *sussie*.

sissie II: verwyfde mansmens; Eng. *sissy* (uit *sister*).

+ **siter I:** (min gebr.) sitroens. (*sp. Citrus*), Ndl. *citer* (17e eeu, tans veroud.) uit Lat. *citrus*, hou verb. m. Gr. *kerdos*, “wins”.

siter II: snaarmusiekinstrument; Ndl. (17e eeu) *cit(h)er/cythar*, Eng. *cithara/cither(n)/cittern/zither*, Hd. *zither*, Lat. *cithara*, Gr. *kithara*, hou verb. m. **ghitaar/kitaar** (q.v.).

sito-sito: gou-gou; Ndl. *cito cito* (ook *cito/sito*), uit Lat. *cito*, “snel”, hou verb. m. *citus*, “vinnig”, en *citare*, “aanpor, snel in beweging stel”, vgl. Eng. *excite*.

sitroen: sitruss. (*Citrus medica*, fam. *Aurantaceae*); Ndl. *citroen* (begin 17e eeu), soos Hd. *zitrone*, Eng. *citron*, via Fr. *citron* of It. *citrone* uit Lat. *citrus* (bek. as *malum citreum*, “sitroenappel”).

sitrus v. **siter** I en **sitroen**.

sivetkat: wildekats. (*Viverra civetta*, fam. *Viverridae*); Ndl. *ci-ce-/cyvet* (by vRieb o.a. *cevetkatten/cevetcat*), Hd. *zibet*, Eng. *civet/zibet*, Fr. *civette*, It. *zibetto*, via. Ll. *zibethum* uit Arab. *zabād*, "skuim" (n.a.v. afskeiding v. skuimagtige reukstof); v. ook **muske(I)jaatkat**.

sjaal v. **tjalie**.

sjabloon: model- of patroonplaat v. nateken v. beeld of figuur; Ndl. *schabloon/schablone/sjabloon/sjablone*, ontl. aan Hd. *scha-blone* uit Fr. *échantillon*, wsk. d. byg. aan *chant* van *échandillon* uit It. *scandaglio*, "deursteektoestel".

sjah: Pers. koning; Ndl. *sjah*, Eng. *shah*, Hd. *schah*, Fr. *chah*, uit Pers. *shah* (verk. v. *χshayathiya*, "koning", wsk. adj. "magtig"), hou verb. m. Skt. *kshatra*, "heerskappy", en Gr. *ktasthai*, "ver-kyr", v. **skaak(mat)** en **tjek**.

sjako: (boekw.) militêre hoë pet; Ndl. *sjako(t)/(s)chakot*, soos Hd. *tschako* en Eng. *shako* (1815) uit Hong. *csako* (verk. v. *csako(s) süveg*, "(sydelings) gepunte pet").

+ **sjampan** v. **sampan**.

sjampanje: — (enigsins plat) *sampanjie/sampaing* —, vonkelskuim-wyn; Ndl. en Eng. *champagne*, hou verb. m. d. plekn. Champagne in Frankryk.

sjampoe: kopwasmiddel en behandeling daarmee; Ndl. *sjampu*, "soort st. drank", Eng. *shampoo*, uit Hind. *chāmpo* uit *chāmpnā*, "druk, pers" (n.a.v. masseerwerk daarby).

Sjangaan: lid v. d. Tsonga, ben. n.a.v. die stam se oorspr. aanvoerder, Soshangane — d. stam was vroeër ook bek. as *Kaalkaffers* en *Knopneuse*.

sjanker: veneriese sweer; Ndl. *sjanker*, soos Eng. *chancre*, uit Fr. *chancre*, hou verb. m. Lat. *cancer*, "krap", en dan ook m. Ndl./Afr. *kanker*, asook m. *gangreen*.

sjarmant: bekoorlik, innemend; Ndl. *charmant* uit Fr. *charmant*, wat verb. hou m. Lat. *carmen*, "magiese formule; deuntjie; gedig", vgl. Eng. *charm(ing)*.

sjêba: (dial. v.) kyk; SSo. en Tsw. *sheba*, "aanky, omkyk".

sjebeen: ongelisensieerde drinkplek/kroeg; Eng. (eint. Ang.-Ie.) *shebeen* (1787), hou blb. verb. m. Gael. *sibin*, "slegte bier" (v. NED, Web en Coetz Lg 25).

sjef: hoof (veral as kok); Ndl. *chef*, Eng. *chef* (veral in bet. *chief steward*), uit Fr. *chef* uit Lat. *caput*, “hoof”, hou verb. m. Ndl./Afr. *hoof(d)*, Hd. *haupt*, Eng. *haed*.

sjeg: (dial., veral Kaaps-Mal. v.) Mal. godsdienstige leier, doeb. v. **sjiek** (q.v.).

sjiek: Mal. politieke leier, doeb. v. **sjeg** (q.v.); Ndl. *sjeik*, Eng. *sjeikh*, Hd. *scheich*, Fr. *cheik*, Sp. *jeque*, Port. *xequ*, uit Arab. *shaih/shaikh*, “ou man” (ww. *shākhā/shaha*, “oud word”).

sjel v. **sical**.

sjelei v. **selei**.

sjerrie: versterkte wyns.; Ndl. *sherry* uit Eng. *sherry* (1608), genoem na Xeres (nou Jerez de la Frontera) in Sp. wynprovinsie Cadiz; d. oorspr. slot-*s* is blb. as mv. opgevat en geapok. totg eabstr. ekv.

sjieba v. **sieba**.

sjiek: elegant; Ndl. *chic/sjiek* (ouer *chique*), Eng. *chic*, uit Fr. *chic*, afg. uit Hd. *schick*, “fatsoen, behoortlikheid”.

sjieling: — *sieling* — , munt t. waarde v. 12 pennies (nou 10 sent); Eng. *shilling* (sedert 1503 in omloop), alg. Germ. wd., in Ndl. *schelling* (Mnl. *scellinc*), misk. verb. m. Ndl. *schild* (vgl. **escudo** en **scudo**), maar NED beskou herk. as onseker; v. ook **skelling**.

sjieta: jagluiperd (*Acinomyx jubatus/Felis jubata*, fam. *Felidae*); Eng. *cheetah*, uit Hindo. *chita*, Hind. *cītā*, Skt. *citrakāya* (*citra*, “gespikkeld”); v. **luiperd** en **sis I**.

sjimjaan: (dial. v.) soortb edwelmente drank uit stroop (veral by Bant. in Natal); Zu. *isi-shimeyana* (Doke-Vil 739); v. **isitimijana**, **skokiaan**.

sjimpansee: bep. aaps. (*sp. Simia/Anthropopithecus*, fam. *Simiidae*); Ndl. *chimpansee/sjimpansee*, Eng. *chimpanzee*, Hd. *chimpanse*, via Fr. *chimpanzé*, uit inboorlingt. v. Angola.

sjoe-sjoe: — *soe-soe* — , bep. pampoens., ook bek. as *botterskorsie* (*Sechium edule*, fam. *Cucurbitaceae*); WInda.-Sp. *chocho/chuchu/caiota/chaiota* (Am.-Eng. *chayote*), uit Nah. *chayotli* — d. naam het ons misk. uit Mexiko met d. vrug bereik i. d. vorm *chu-chu*.

sjt v. **st**, **sjuut**.

sjunt: neol. elektrotegn. vakterm; Eng. *shunt* (19e eeu), misk. verb. m. Eng. *shun*, “ontwyk”.

sjuut: — *sjt/st* — , uitr. om stil te bly, v. **sus I**.

skaai: gaps, steel, wegraap; Ndl. ww. *schaden* (vgl. *versmaai*), ouer Ndl. *schay* en ww. *schaeyt* hou verb. m. Eng. *scathe* en Gr. *a-skêthês*, “ongedeerd”, met priv. *a-*.

skaak I: ontvoer, roof; Ndl. *schaken* (Mnl. *ontscâken*, daarby s.nw. *scâker*), Hd. (s.nw.) *schücher*, “rower”, misk. verb. m. Eng. *shake*, (intr.) “vlug” of (trans.) “skud”?

skaak II: bep. spel m. stukke op bord; Ndl. *schaak* (Mnl. *scaec*), Hd. *schach*, soos Eng. *chess*, via Ofr. *eschac/eschec* (Fr. *échec*) uit Arab. uit Pers. *shah*, “koning”, v. **sjah**; hierby ww. Ndl. *schaken*, Afr. *skaak*, “skaak speel”; v. **tjek**.

skaakmat: posisie i. skaakspel waarin d. koning nie meer te red is nie; (alg.) vasgekeer; Ndl. *schaakmat*, Eng. *checkmate*, Fr. *échec et mat*, ss. v. **skaak II** (q.v.) en *mat*, Ndl. en Fr. *mat*, Eng. *mate*, Hd. *matt*, It. *matto*, Ll. *mattus*, gaan terug op Arab.-Pers. *mat*, “dood” (*shah mat*, “die koning is dood”); v. ook **mat III**, **matador**, **matter**.

skaap: bep. tweehoewige, herkouende soogdier (*spp. Ovis*, fam. *Ovidae*); Ndl. *schaap* (Mnl. *scaep*, dial. Ndl. *scheep/skeep/skaup*), Hd. *schaf*, Eng. *sheep*; Afr. het anl. *sk* soos versk. Ndl. dial. i.p.v. AB *sch*, en *ā* soos AB en enkele dial., terwyl versk. Ndl. dial. soos Eng. *ē* het; v. Kloe HGA 56–61 m. kaart.

skaapdrolletjie: pln. (vlgs. Mar 129 *spp. Plectronia*, fam. *Rubiaceae*), ben. n.a.v. vorm v. droë vruggie, vgl. Scho PD 88; v. **turkseboontjie**, **bokdrolletjie**, **sikkepit**.

skaapogies: in verbg.: — *gooi/maak*, “verliefde blikke”, Scho TWK 14, 1, p. 31 wys op gebr. by Mans KHI s.v. *akkelpienies* en vroeër elders en meen dat dit mntl. ’n Angme. is (Eng. *cast sheep’s eyes*), maar gebr. i. Fri. (d. Scho erken) maak dit minder wsk.

skaapsteker: slangs. (*Trimerorhinus rhombeatus*) v. Scho PD 81–2 — dat hy skape steek, is meer volksgeloof as feit.

skaapwagter: skaapoppasser (etlike male by vRieb); Ndl. gew. *schaapherder*, maar ook, veral dial. *schaapwachter*, v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 24.

skaapwagttertjie: voëln. (*Oenanthe pileata*), ben. blb. n.a.v. feit dat hy gew. by skapetrop gesien word, v. Scho PD 62–3, vgl. **renostervoël**; v. ook **koggelaar**, **bosluisvoël**.

skaar I: snydeel v. ploeg; Ndl. *schaar* (Mnl. *scare/scere*, by Kil *ploegh-schaere/-schere*), Hd. *schere*, naas *pflugshar*, Eng. *shears*, naas *ploughshare*; hou verb. m. *skeer*, *skerf*, *skêr*, *skerp*, *skermut* = *seling*.

skaar II: kerf i. d. snykant v. skerp werktuig; Ndl. *schaard/schaarde* (Mnl. *sca(e)rt*, Kil *schaerde*), Hd. *scharte*, Oeng. *sceard*, “gekerf, vermink”; hou misk. verb. m. Lat. *curtus*, “verkort, vermink”, vgl. Eng. (b.nw.) *curt*, “kortaf”.

skaar III: byeenkom, saamkom; Ndl. *scharen*; hou verb. m. *skaar/skare*, “menigte”.

skaar IV v. skare.

skaars: b.nw. en bw., karig, nie-volop; nouliks; Ndl. *schaars(ch)* (Mnl. *sca(e)rs*, by Kil *schaers*), soos Eng. *scarce*, uit Ofr. *escars* (Fr. *échars*), “gierig”, uit Lat. (gerek.) *ex-carpus*, (lett.) “uitgepluk”.

skaats: toestel m. lem of wioletjies onder skoen om op ys of harde oppervlak te beweeg (as s.nw.); op so 'n toestel beweeg (as ww.); Ndl. (sedert 16e eeu) *schaats* (by Kil *schaetse*, “stelt”); hou verb. m. ONfr. *escac(h)e*, wu. (veroud. mv.) Eng. *scatches*, “stelte”, oor mntl. verb. m. Eng. *skate* v. dVri NEW.

skaduwee: uitspr. *skadewee* (met *-wee* uit verboë vorme, vgl. *senuwee*, *weduwee* teenoor *oorskadu*, *ontsenu*); Ndl. *schaduw* (Mnl. *scaduwe*), Hd. *schatten*, Eng. *shadow* en *shade*, Got. *skadus*, hou verb. m. Gr. *skotos*, “duisternis”; v. verder Kloe HGA 129–30.

skaf: besorg, oplewer, voorsien; Ndl. *schaffen* (Mnl. *scaffen*, “inrig, uitvoer, verskaf”) uit Mhd. *schaffen*, wat blb. verb. hou m. Got. (*ga*)*skapjan* en Ndl. *scheppen*, Afr. *skep*; by vRieb *schaffen*, “voorsien, (kos) voorsit”.

skaffik v. skaplik.

skald: (boekw.) On. hofdigter; Ndl. *skald*, Eng. *scald/skald*, On. *skald*, Cle seek verb. m. Eng. s.nw. *scold*, “digter” (wat vroeër mntl. spottigte gemaak het), maar geen sekerheid nie.

+ **skalmei:** veroud. blaasinstrument; Ndl. *schalmei* (Mnl. *scalmeie*), Eng. *shawm*, wsk. via Ofr. *chalemie/chalemel*, uit dim. v. Lat. *calamus*, “riet”, Gr. *kalamos*, “riet”, *kalamaia*, “rietfluit”.

+ **skalt:** in verbg. *skalt en walt*, “rondsletter”; Hd. *schalten und walten*; herk. v. *schalten* onseker, v. **walt**.

skamel I: deel v. wa waarop voorstel krink; Ndl. *schamel* (Mnl. *scamel*, by Kil *schaemel*, dial. o.a. *schammel*), “draagbalk v. waonderstel”, Hd. *schemel*, Eng. *shamble*, uit Lat. *scamellum* (dim. v. *scamnum*, “bank”); v. **agter-/voorskamel**.

skamel II: armoedig, behoeftig, gebrekkig; Ndl. *schamel* (Mnl. *scamel*), hou verb. m. Ndl. ww. *schamen*, Afr. (ww.) *skaam*.

+ **skamelwa**: wa sonder vere; blb. onbek. i. Ndl. (nie i. WNT nie), Scho TWK 14, 4, p. 192 gee S.A. vb. uit 1885 en verwys na *skamelkar* in PW, v. ook **skotskar**, **stampkar**.

skans: borswering; Ndl. *schans* (in SNdl. dial. nog *schrans*, by Kil *schantse/schrantse*, by vRieb *schans(korven)*, *beschansinge*), misk. uit of beïnv. d. Hd. *schanze* (vgl. **krans**), vroeër blb. verdedigingswerk v. takke, vgl. vRieb se *schans(korven)* en Kil se *fascis lig-norum*, “bundel hout/takke”.

skaplik: — *skaflik* — , fatsoenlik; redelik/taamlik goed; Ndl. *schappelijk* (uit *schap(e)*, Mnl. *scape*, “gedaante, gestalte”, Eng. *shape*) en dan verb. m. Ndl. *scheppen*, Afr. *skep*, hoewel betwyfel word of *skaplik* aan Eng. *shapely* ontl. is — vorm *skaflik* mntl. d. byg. aan Ndl. *schaffen*, “iets gedaan kry” (soos dit hoort?), v. **skaf**.

+ **skappeer**: wegloup, by vRieb *gescappeert/gesciappeert*, by Trig *schip-/schappeerd/-peren* (1Ro T DLT 260), reeds 16e eeu as mili-têre wd. aan Fr. ontl. (Scho TWK/NR 7, 2, p. 24), soos Eng. *escape*, uit Ofr. *escaper* (Fr. *échapper*), hou verb. m. Lat. *ex-*, “uit”, en Ll. *cappa*, “hoofbedekking”; “mantel” (op d. vlug uit sy hoed/mantel raak?), vgl. Kloe HGA 306.

skare: — *skaar* — , menigte; Ndl. *schaar* (Mnl. *scare*), Hd. *schar*, “afdeling” (veral v. soldate); hou verb. m. *skeer* (Klu EW).

skeel I: skeefsiende; Ndl. *scheel* (Mnl. *scele/sceel*), Hd. *scheel*, hou wsk. verb. m. Ll. *scalenus*, “ongelyk”, Gr. *skalénos*, “ongelyk”, en *skolios*, “skeef gedraai, verdraai”, vgl. Eng. *scalene*.

skeel II: afwyk; kortkom; traak; Ndl. *schelen* (Mnl. *scēlen*, „makeer, verskil”), hou verb. m. Ndl. *geschil* en *verschil*, Afr. *geskil* en *verskil*.

skeelhoofpyn: knaende, soms langdurige vorm v. hoofpyn, ook bek. as *migraine*; WNT XIV 333 *schele hoofdpijn* bring 1e lid in verb. m. **skeel** I, maar deurd. dit gew. tot een helfte v. d. skedel beperk is en ook uit d. ben. *migraine* (vgl. Ll. *hemisrania*) is af te lei dat dit wsk. verb. hou m. Ndl. *shedel/scheel*, vgl. Ndl. Bybelvert. *hoofdscheelplaats*, Afr. *plek v. d. hoofskedel/hoofskedelplek* as vert. v. Golgota (Matt. 27:33, Mark. 15:22 en Joh. 19:17).

skeer: baard, hare of wol afsny; rakelings oor iets heen vlieg; Ndl. *scheren* (Mnl. *sceren*), Hd. *scheren*, Eng. *shear*, hou wsk. verb. m. Gr. *keirein*, “afsnij”, mntl. ook m. Lat. *caro*, “stuk vleis” (afgesny v. liggaam), verb. met o.a. **skaar**, **skêr**, **skerf**, **skerm**, **skerp**, **skermutseling**.

skeerbekmuis: soort klein muisie m. lang, skerp bek (*Crocidura flavescens*, fam. *Soricidae* — nie *Muridae* nie), vgl. Scho PD 81.

skeermesjol: uitgelate plaasdans; Frank TB 205 No. 61 meen dat dit 'n (volkset.?) vervorming is v. *kermisjool*.

skeet: wind; ipekonders; Ndl. *scheet* (Mnl. *schēte*), Hd. *schiss*, Eng. *shit/shite*, hou verb. m. Ndl. *schijten*, Afr. *skyt*, asook m. *skittery*.

skei: dwarspen in juk v. trekdier (bv. *jukskei*, in S.A. Eng. *yoke-skey*); Ndl. *schei* (Mnl. *sceide/scede*), hierby ww. Ndl. *scheiden* (Mnl. *sceiden/sceden*), Hd. *scheiden*, Got. *skaidan*; hou verb. m. Eng. *shed*, wsk. ook m. Lat. *scindo*, Gr. *σξίζω*, albei "ek skei", vgl. *skist(t)*, *skisma*, *skisofreen*, ens.

skellak: harsagtige gomlak; Ndl. *schellak* (wu. begin 18e eeu Hd. *schellack* en Eng. *shellac*), wsk. na d. vb. v. Fr. *laque en écaille* (ouer *escailles*), (lett.) "lak in repies".

skelling v. **sjieling**.

skelm: bedrieër, dief, onbetroubare pers.; Ndl. (sedert 16e eeu) *schelm* (wu. Eng. *skellum*), Mhd. *schelme*, "iemand wat d. dood verdien het", naas *schalme*, "dood", Ohd. *scalmo*, "pestilensie"; in Ndl. alleen as s.n.w., in Afr. (sedert end 18e eeu) ook as b.n.w. (v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 24, en Kem WFA 52).

skemerdag: dagbreek, môrestond; reeds by Trig, in Ndl. blb. net *schemerochtend* (Scho TWK/NR 7, 2, p. 24).

skenk: gee; *skenk* en *skink* het doeb. geword, hoewel albei berus op Ndl. *schenken* (Mnl. *scenken/scinken*), waarvan bet. ontw. het v. "(drank) uitgiet" tot "aanbied; gee".

skenkel v. **skinkel**.

+ **skepekennis:** skuldbrief, verband; Ndl. *schepenkennis* (Mnl. *scepenkennisse*, "skuldbekentenis voor skepene") v. **skepen**; by vRieb *schepenkennisse*, vgl. ook gebr. in sprw. in S.A. in 18e eeu by Scho TWK 14, 4, p. 192-3.

+ **skepen:** lid v. outydse plaaslike owerheid; Ndl. *schepen* (Mnl. *scepen/scepene*), Hd. *schöffe*, hou verb. m. Ndl. *scheppen*, Afr. *skep*, aanv. wsk. "iemand wat 'n vonnis vel ('n vb. skep)", v. ook **skepekennis**; uit Germ. dial. Ll. *scabinus*, Fr. *échevin* en It. *sca-bino*.

skepsel: nie-blanke, reeds voor d. end v. d. 18e eeu ondersk. teenoor *Christenmens*, v. Scho TWK/NR 7, 1, p. 34, en 7, 2, p. 24.

skêr: bep. knipwerktuig; Ndl. *schaar* (Mnl. *scare/scere*), Hd. *schere*, Eng. *shears*, v. verder **skeer**, **skaar** I.

skerm: afskorting, beskutting, bloeiwyse (v. bep. plante); Ndl. *scherm* (Mnl. *sce(erm)*), Hd. *schirm*; hierby Ndl. ww. *schermen* (Mnl. *scermen*, “jou teen ’n aanval dek, veg”), Afr. ww. *skerm*, uit dié wd. Fr. *escrime*, “skermkuns”; geringe sem. verskuiwing tot “eenvoudige, afgekorte woonplek”, soos by Wik, v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 24, en Frank TB 166 No. 24; vgl. **skeer**, **skermutseling**.

skermutseling: kleinskaalse geveg; Ndl. *schermutseling*, afl. m. *-ing* v. *schermutselen*, frekw. v. *schermutsen* (Mnl. *scer-/scarmutsen*), Hd. hoof. frekw. *scharmützel*, Eng. *skirmish*, ontl. aan Ofr. *escarmochier* (Fr. *escarmoucher*) uit It. *scaramuccia* (ww. *schermire*, wat verb. hou m. **skerm**, q.v.).

skerpioen: — *skerpejoen* —, m. ontr. v. o of byg. aan *skerp*, “spinne=kopagtige insek” (*spp. Scorpio*, fam. *Scorpionidae*); Ndl. *schorpioen* (Mnl. *scorpioen*), Hd. *skorpion*, Eng. *scorpion*, via Fr. *scorpion* uit Lat. *scorpio*, Gr. *skorpios*, wat misk. verb. hou m. Ndl. *schrapen/schrappen*, Afr. *skraap/skrap*, Eng. *scrape* en Lat. *scrobis*, “sloot” — iets wat ’n “insnyding” maak.

ski: s.nw. en ww., glysport op sneeu, ys en water; bep. houtskaats of plank daarvoor gebr.; dié sport beoefen; in ’n mate intern. wd.; Ndl. *ski* en ww. *skiën*, Eng. *ski*, uit On. *skīth*, “houtrepie”, hou verb. m. Ndl. *scheiden*, Afr. *skei*, Hd. *scheiden*, en hoërop m. Lat. *scindere*, Gr. *syzein*, “splyt” (d.w.s. die splytwerk doen wat houtrepies oplewer); v. **skei**.

skielik: — *skierlik* —, “plotseling”, ww. met en sonder inl. *r* ook oud en alg. en dial. Ndl. *schielijk/schierlijk*, met *r* uit interv. *d* in *schiedelijk* wat WNT (XIV 555) ’n “pedantisme” noem, maar mntl. ook deur byg. aan Ndl. *schier*, “snel, terstond”, en dan misk. verw. aan Eng. *sheer* en On. *skīrr*, “helder” (soos weerlig en blits=vinnig), hoewel Ndl. etim. wdb. d. voorkeur gee aan verb. m. Ndl. (*ge*)*schieden* en *schichtig*; v. ook Kem WFA 426.

skik I: genoeë, tevredenheid, vreugde; Ndl. *schik*, wsk. deverb. s.nw. v. ww. *schikken* (Mnl. *scicken*), kous. v. (*ge*)*schieden*, met Ndl. *schikken* hou ook Afr. ww. *skik*, bv. “rangskik”, verb.; by vRieb (berig v. Van Meerhoff) *schichen* in bet. “aanpas” (aangepas by Hd. *schicken* ?).

+ **skik** II: stuur; by vRieb *schicken*, *schickten*, *geschickt*, “aanstuur”, uit of onder invl. v. Hd. *schicken*, “send, stuur”.

skilder I: s.nw. en ww., 1. vakman wat verfwerk doen, verwer; 2. kunstenaar wat skeppende kunswerk lewer; 3. (as ww.) die

werk v. 1. en 2. beoefen; Ndl. *schilder* (Mnl. *scilder*, eint. “skild=maker” — skilders het vroeër dikw. wapens/skilde geskilder), hierby ww. Ndl. *schilderen* (Mnl. *scildereren*), Hd. (veral fig.) *schildern*.

skilder II: b.n.w., bont, gestippel (veral v. beeste gesê, dan *blou/rooiskilder*, i.v.m. perde word *skimmel* gebr., dan *blou-/bruin/witskimmel*), in Afr. mntl. uit kompo. geabstr. en byv. gebr., vgl. ook *skimmel*.

skilderbont: b.n.w., gestippel, gevlek; kan 'n kompo. v. **skilder II** en *bont* wees, maar Scho (TWK/NR 7, 2, p. 25) hou dit v. 'n volkset. vervorming v. Ndl. *schil(le)de* wat o.a. in WVI. as *schillebont* voorkom — by Trig as *schilderbont*.

+ **skillewyntjie:** in verbg. *skillewyntjie maak/speel*, “wegkruipertjie speel”; Scho TWK 14, 1, p. 31 gee S.A. gebr. uit 1845 en bring in verb. m. Ndl. *schuilewinkje/schuilevinkje* spelen, “wegkruipertjie speel”.

skilpad: — (byg. of volkset.?) *skulpad* — ; diern. (*spp. Testudo/Chelonia*, fam. *Testudinidae/Cheloniidae*); Ndl. *schildpad*, waaromtrent Maerlant reeds sê: “sie . . . leghet tusschen II scaerpen scilden . . . haer hoofd es na der padde gedaen”, vgl. ook Hd. *schildkröte*; v. ook *ghaas*.

skilpadbessie: vrug- en pln. (*Mundtia spinosa*, fam. *Polygalaceae*), ook bek. as *duinebessie* (Scho PD 88), groei in duine en word graag deur skilpaaie gevreet.

skilpadblom v. **rooipop**, **soetkop**, **katnael**, **wolwekos**, ben. beskrywend, vgl. Kid plaat 73.

skilpadbos: ben. v. versk. plante (*Zygophyllum morgsana*, fam. *Zygophyllaceae*, ook *Grubbia rosmarinifolia*, fam. *Grubbiaceae*), motivering v. ben. onbek.; v. ook **leeubos** (v. d. *Z. morgsana*, vlg. Watt-BB 1457).

skilpadkos: ben. v. versk. plante (*Microloma tenuifolium*, fam. *Asclepiadaceae*, ook *Crassula lycopodoides*, fam. *Crassulaceae*), ben. dui wsk., soos *skilpadbessie*, op skilpaaie se voorliefde v. plant; v. **veterbossie**.

skilpadtee v. **geelblommetjies-/honger-/vaaltee**.

skilpadtrek: bep. spel waarby 2 spelers m. d. rug na mekaar vooroor op hande en knieë aan 'n trou trek wat om d. nek en tussen die bene deur loop — houding, loopwyse en posisie laat aan skilpadbeweging dink.

skilpadvere: denkbeeldige ding (as antw. aan nuuskierige kinders, omdat so iets nie bestaan nie), vgl. **huisse**.

skimmel: gestippel (gew. v. perde gesê); Ndl. *schimmel* (Mnl. *scimmel*) as s.nw. en veral in kompo. soos *schimmelhengst/-merrie/-paard* en in Afr. mntl. uit sulke kompo. geabstr. en byv. gebr., vgl. ook **skilder II**; *skimmel* word enersyds m. roes-/skimmelvlekke en andersyds m. dowwe kleur v. roes/skimmel in verb. gebring — nie besonder verhelderend nie.

skinder: — (gew. as plat beskou) *skender* — , kwaadpraat, by Trig *schender* en *schinder(t)* as ww. naas *schinden* en s.nw. *schinder*, kan of 'n frekw. v. Ndl. *schenden* (Mnl. *scenden*, vgl. Hd. *schänden*) wees of 'n denom. ww. by Ndl. *schender* — Ndl. *schenden* (Mnl. *scenden*) wat verb. hou m. Ndl. *schande*, Afr. *skande*, het mntl. deurengeloop m. Mnl. *scinden* (Hd. *schinden*) wat verb. hou m. Eng. *skin*, “vel afslag/verwyder”, vgl. verder Scho TWK/NR 7, 2, p. 25.

skink v. skenk.

skinkel: — (minder gew.) *skenkel* — , onderbeen (by mens); onder- agterpoot (by soogdier); Ndl. *schenkel* (minder gew. *schinkel*, Mnl. *scenkel*), Hd. *schenkel*, hou verb. m. Ndl. *scheen*, Afr. *skeen* en m. Eng. *shank* en *shin*, hoërop m. Gr. *knêmê*, “skeen”; v. ook **hakskeen**.

skirt: romp, vrouerok; Eng. *skirt* (Skand. vorm v. *shirt* en wsk. verb. m. veroud. Eng. s.nw. *short*, “kort afgesnyde kleed”), hou verb. m. Ndl. *schort* (Mnl. *scorte*), Afr. *skort*, Hd. *schürze*, (almal “voorskoot”, mntl. verw. aan **skeer** (q.v.), maar nie aan *kort* en Lat. *curtus* nie, v. **skaar II**).

skis: — *skist* — , (geol. term) “krakie; splytbare vlak”; Ndl. en Eng. *schist* uit Fr. *schiste* uit Lat. *schistos*, Gr. *σχιστος*, “splytbaar” (verb. m. Lat. *scindere* en Gr. *σχίζειν*, “splyt”) hou verb. m. *skisma*, *skisofreen*, ens.; v. ook **skei**.

skittery: vorm v. buikloop; hou verb. m. Ndl. *schij(en)* (Mnl. ww. *sciten*, s.nw. *scite/scitte*), Hd. *scheissen*, Eng. *shit/shite*, asook m. Ndl. *scheet*, Afr. **skeet** (q.v.), misk. ook m. Ndl./Hd. *scheiden* en Eng. *shed* (v. ook **skyt**) — vraag is of *skittery* (in Afr. ook ww. gebr.) 'n subst. afl. met -y is v. 'n frekw. v. Ndl. *schijten* (vgl. Nd. *kibbelen* — *kijven*) en of dit 'n intens. is v. Ndl. *schij=terij*.

skob v. skub.

skobbejak: skurk; Ndl. (sedert 17e eeu) *schobbejak* (uit Ndl. *schob(be)* in bet. “eerlose pers.” of “huidskilfer” (bv. op reptiele en slange)

+ *jak*, “baadjie”; verkl. v. bet. wissel na gelang le lid as subst. of as ww. opgevat word: “vullisbaadjie” (pers. m. baadjie vol vullis) of “geskobde baadjie” (pers. wat sy baadjie v. skobbe suiwer); ’n ander verkl. sien in ss. *schobbe*, “skurfte”, + *jak* (uit eien. Jak uit Jakob), v. ook **skub**.

skoelapper v. skoenlapper II.

skoen: voetbekleding/-skoewisel; Ndl. *schoen* (Mnl. *scoen*, eint. mv. v. *scoe*, wat nog dial. i. Ndl. voorkom), Hd. *schuh*, Eng. *shoe*, Got. *skōhs*, ouer verw. onseker, maar bet. wsk. ong. “bedek- (king)”.

skoenlapper I: iemand wat skoene heelmaak/lap/versoel; Ndl. *schoenlapper* (Mnl. *scoe(n)lapper*), vgl. Hd. *schuhflicker*.

skoenlapper II: — *skoelapper/skoerlapper* —, vlinder (*Vanessa atalanta*, fam. *Papilionidae*); Ndl. *schoenlapper I* in toep. daar op vlinders m. bruin, rooi of swart gevlekte vlerke wat aan lappe op ’n skoen of kleed laat dink; in Afr. hoef hy geen opvallende kleure te hê nie.

skoenlees v. lees II, oorlees.

skoensole v. velskoenblaar.

+ **skoeriel**: afransel(ing), by Cha as ww. *schoerekelen*, “bekyf”, by Mans KHI ook as ww. *skoeriel*, “afransel”, by Scho TWK 14, 1, p. 32 nog 2 vb. uit 2e helfte 19e eeu, as ww. *schorhekel* en as s.nw. *scorekeleer*, reeds d. Mans reg verkl.; Hd. (sedert 17e eeu, ook reeds veroud.) *schurigeln* (dial. *schurgeln/schorgeln*, “kwel, pla” — herk. enersyds gesoek in Hd./Ndl. *scheren* in bet. “gekskeer, pla, terg”, en andersyds i. Ohd. *scurgan*, “opsystoot”.

skoerlapper v. skoenlapper II.

skoert: trap, maak dat jy wegkom; mntl. uit Eng. *scoot* (met byg. aan *scurry* ?), misk. beïnv. d. **voert** (q.v.).

skof I: mv. *skofte*; werktyd (deur rustyd afgewissel); marsjeerafstand; trektyd v. osse van een na ’n volgende uitspanning; afstand wat op ’n dag m. ’n ossewa afgelê word (v. Scho TWK/NR 7, 2, n. 25–6 met vb. uit 17e en 18e eeu); Ndl. (sedert 1556) *schoft*, “vierde deel v. werksdag”, hou verb. m. Ndl. ww. *schuiven*, ong. “beweeg, vorder”, vgl. Hd. *mit einem schub*, “in ’n keer”, en Eng. *shove*; vgl. vdM P NVN 104–24.

skof II: mv. *skowwe*, hoë deel tussen rug en nek (by viervoetige diere, ook toeg. op skouerblaaie v. mens); Ndl. *schoft* (by Kil *schoft/schocht*, dial. *schocht*) hou wsk. verb. m. Skt. *s(j)upti*, “skouer”.

skoffel: s.nw. en ww., werktuig om onkruid te verwyder (s.nw.); onkruid verwyder; dans (ww.); Ndl. *schoffel* (Mnl. *schuffel*), Eng. *shovel*; hierby Ndl. ww. (blb. sedert 18e eeu) *schoffelen*, “onkruid verwyder”; die bet. “dans” (Scho TWK 14, 1, p. 32 met Afr. vb. uit 1862) hou wsk. verb. m. Ndl. (sedert 17e eeu) *schoffelen*/*schuffelen*, “skuiwende/skuifelende bewegings maak”, seker wel frekw. by Ndl. *schuiven*, Afr. *skuif*/*skuiwe* en *skuifel*.

skokiaan: bep. st. drank v. d. Bant.; vlgs. Coetz Lg 24 uit Zu. *isi-kokeya*, “kring by die dans”, m. dim. uitg. *-ana* dan *isi-kokeyana*, “geheime gat i. d. grond” (waar d. drank vir d. polisie weggesteek word) — nòg d. een nòg d. ander i. d. geraadpleegde Zu. bronne opgespoor; v. **isitimjana**.

skollie: (straat)boef, lid v. ’n bakleierige bende; daar is gedink aan Ndl. *schoelje* en Eng. *scullion*, “kombuisbediende” (verb. m. *scullery*, “opwasplek”, en Lat. *scutella*, “skottel”), maar Web lei *skolly* af v. Afr. *skorriemorrie* (q.v.) op grond v. S.A. gebruik; ook as ww. Kem WFA 60.

skon: botterbroodjie; Eng. *scon(e)*, verk. uit Mnl. *schoon-/scoon-/scoenbroot* (Mned. *schönbröt*, Mhd. *schoenbröt*, “witbrood, brood v. gesifte meel.”)

skooier: landloper, verwaarloosde pers., skurk; Ndl. *schooier*, “landloper” (afl. v. *schooien*, “loop” — sedert 16e eeu) hou verb. m. Got. *skēwan*, “rondswert”.

skoondogter: aangetroude dogter; so verder kompo. m. *moeder*, *seun*, *vader*, ens.; Ndl. *schoondochter*, ens., so reeds Mnl. na die vb. v. Fr. *belle-fille*, *beau-fils*, soos in die hoofse aansprv. v. dié tyd.

skoorsteen: — *koorsteen* (volkset.?) — , rookvervoerkanaal; Ndl. *schoorsteen* (Mnl. *sco(o)rsteen*, dial. Ndl. *scōrensteen*), Hd. *schornstein*, hou verb. m. Ndl. ww. *schoren*, “skraag, steun, stut”, + *steen*, eint. “kagelboog wat stene v. rookkanaal dra/steun”.

skoorsteenvēer: (ibis)voëls. (*Threskiornis aethiopicus*, fam. *Threskiornithidae*), ben. n.a.v. sy “swart kop, nek en stert in teenstelling met die wit van sy lyf” (Scho PD 54).

skoot I: baarmoeder (vgl. *moederskoot*); ruimte tussen bo- en onderlyf v. sittende pers., kleed wat dié deel v. liggaam bedek (vgl. *skoothondjie*, *voorskoot*), rusplek (almal ook fig.); Ndl. *schoot* (Mnl. *scoot*), Hd. *schoss*, Got. *skauts*, wsk. verw. aan Eng. *sheet*, herk. hoërop onseker.

skoot II v. skot I.

skoppelmaai: — *skoppelmaaier/skoppermaai(er)* —, hangende swaai=toestel waarop 'n ryer heen en weer kan skommel; met of sonder uitg. -er (soos o.a. by *gesper, rasper*, ens.); Ndl. het s.nw. *schommel/schoppel* en ww. *schommelen/schoppelen* i.v.m. kinderspeeltuig; wisk. *m/p* minder gew., *l/r* egter gew., *maai* kan verb. hou m. Ndl. *meien/maaien* in bet. “vermei, vermaak” (v. *kakkestoelemeien* by Dro 118); eint. “skommelvermaak/-vermaker”? v. ook *vermei*.

skorrie: eendstert (d.w.s. ml. jongmens v. onbetaamlike openbare gedrag); òf ww. v. *skollie* (q.v.) òf redukv. v. *skorriemorrie* (q.v.).

skorriemorrie: janrap; Ndl. *schorri(e)morrie/schorremorrie*, afl. uit Jid. *soyrer-umoyre*, “niksnuts” (Hebr. *sorēr ūmōreh*, “koppig-rebels”) lyk aanneemliker as afl. (via Hd. en SSlaw.) uit Pers.-Tur. *shurmur*, “herrie, verwarring”.

skorsie: soort pampoentjie, ook bek. as *lemoenpampoentjie* (*spp. Cucurbita*, fam. *Cucurbitaceae*); wsk. uit Eng. (*gem*) *squash*, sedert 17e eeu, uit Inda. *asquutasquash* (*asq*, “rou”, -*ash* uitg. v. d. mv.), eint. “groen dinge wat groen geëet kan word” — was daar by die *r* in Afr. misk. byg. aan *skors*, “omhulsel”?

skort I: s.nw., kledingstuk (bv. *voorskoot*); Ndl. *schort* (Mnl. *scorte*), Hd. *schürze/schurz*, hou verb. m. Eng. *shirt* (en via Skand.) *skirt*, asook m. Eng. (b.nw.) *short*; verw. verderop onseker.

skort II: ww., uitstel (bv. *opskort*); Ndl. *schorten* (Mnl. (*op*)*scorten*, o.a. “klere van onder af opbind”), Hd. *schürzen*, hierby ook ww. *skort*, “kortkom, ontbreek, skeel aan”; Ndl. *schorten* (albei by Kil as *schorten*, die tweede meer bep. as o.a. Holl. en Fri., maar ook in Oeng. *sceortian*, “kortsbiet”).

skot I: — *skoot* —, knal, ontbranding, slag v. vuurwapen; keer, maal, slag, by vRieb (*kanon*)*schot/-schoot*; Ndl. *schoot/schot* (Mnl. *scoot/scote*), Hd. *schuss*, Eng. *shot*, hou verb. m. Ndl. *schieten*, Afr. *skiet*, Eng. *shoot*, Hd. *schieszen*.

+ **skot II:** tou waarmee seil v. seilskepe na wens verbind word, nog in verbg. *skiet/skot gee* = Ndl. *den schoot vieren*; Ndl. *schoot* (Mnl. *schöte*) hou wsk. verb. m. Ndl. *schieten* (v. **skot I**) en m. Eng. *sheet*.

skot III: afskeiding, afskorting; Ndl. *schot* (Mnl. *scot*), vgl. Ndl. *beschot*, Afr. *beskot*, “lambrisering”, mntl. ook verw. aan Ndl. *beschutting*, Afr. *beskutting*.

skotel v. skottel.

skotig: geleidelik (veral geleidelik hellend), bv. in verbg. *skotige af/opdraand*; Ndl. *schotig* (by vRieb *schotich*, “bereidwillig”, dial. Ndl. bv. *schotige las(ch)*, “geleidelik spitstoelopend”, Boek ZV 909), hou verb. m. Ndl. *shoot/scheut*, “helling”, blb. ook m. Ndl. *schieten*.

skotskar: stortkar (S.A. Eng. *scotch cart* wsk. uit Afr., vgl. ook *Cape cart* uit *kapkar*); wsk. uit Hd. *schuttkarren*, “stortkar, vul-liskar” (Smi OT 152); v. ook **stampkar**.

skottel: — (deftig en/of fig.) *skotel* —, eet- of wasbak; Ndl. *schotel* (Mnl. *scōtele/scottele*), Hd. *schüssel*, Eng. *scuttle* (misk. via On. *skutill*) uit Lat. *scutula*, ww. v. *scutella*, “skotteltjie” (dim. v. *scutum*, “skild”) wu. Fr. *écuelle*, “bakkie, skotteltjie”; vgl. ook Kloe HGA 91, 96, 99.

skottelploeg: soort ploeg m. ’n skottelvormige skaar, wsk. in Afr. na die vb. v. Eng. *disc/disk plough* in ’n tyd toe Eng. feit. d. taal v. d. handel was.

skotvry: geheel/heeltemal vry; (vroeeër) belastingvry; Ndl. *schotvrij* (*schot*, “belasting, heffing”, vgl. Ndl. *schot* in WNT XIV 920–21, en Afr. *agter-* en *voorskot*, en *vry*, dus eint. “vry van belasting”, so ook Eng. *scot-free*).

skou I: inspeksie, ondersoek, revue, vertoon (— vertoning), soms met en soms sonder suf. *-ing* (bv. *oënskou* maar *lykskouing* en *wapenskou/wapenskouing*), oor wdv. in Afr. m. *-ing* v. Kem WFA p. in Woordregister; Ndl. *schouw* (Mnl. *scouwe*), Hd. *schau*, Eng. *show*; hierby ww. Ndl. *schouwen* (Mnl. *scouwen*), Hd. *schauen*, Eng. *show* (sommige hiervan soms in ouer bet. “kyk, sien”, vgl. Lat. *cavēre*, “op jou hoede wees”, Gr. *koein*, “in ag neem, waarneem”, en (*thuo-*)*skóo-s*, “offerskouer”; v. ook **sou II**, asook Smi OT 77–9).

+ **skou II:** (boekw.) skoorsteenmantel; Ndl. (sedert 17e eeu) *schouw*, wsk. ontw. uit wd. behandel onder **skou I** (d. skoorsteenmantel het o.a. ook gedien as “vertoonplek” v. allerlei voorwerpe).

+ **skou III:** (wdbw.) platboomboot; Ndl. *schouw* (Mnl. *scoude/scouwe*), Eng. *scow* (wsk. verb. m. Os. *scaldan*, “n boot van wal stoot”).

skouer: liggaamsdeel tussen hals/nek en boarm v. mens; boonste deel v. voorbeen v. dier; Ndl. *schouder* (Mnl. *scouder(e)*, dial. *schoer*), Hd. *schulter*, Eng. *shoulder*, misk. verw. aan Gr. *skelos*, “skinkel”, en *skelis*, “agterpoot, heup”, vgl. ook Lat. *scapula*, “skouerblad, skouer”.

skraag: ondersteun; in stand hou; dra; Ndl. *schragen* (Mnl. (*onder*)=*scrāgen*, by Kil *schraeghen*), denom. ww. by Ndl. *schraag* (Mnl. *scrāghe*), Hd. *schragen*, herk. en verw. hoërop onseker.

skramskoot: skoot wat byna mis/rakelings raak is; is dit, uit Afr. oogpunt, ss. v. *skram* en *skoot* of verbg. v. *skrams* en *skoot*? Is Afr. (bw. en b.nw.) *skrams* (nie in Ndl. nie) uit *skramskoot* geabstr. of het dit 'n adv. -s en hou dit verb. m. Ndl. s.nw. *schram* (Mnl. *scramme*), Hd. *schramme*, "ligte verwonding", en m. Ndl. ww. *schrammen* (Mnl. *scrammen*), Hd. *schrammen* (Mhd. *schramen*), "liggies raak/skeur"? By vRieb *schamschoot*, by Teenstra e.a. ($\pm$ 1825) *schrampschoot* (Frank TB 186), in WNT (XIV 254) *schampschoot*; versk. wd. in bet. "ligte verwonding; rakelings tref", het blb. deurengeloop, v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 26.

skrapnel: granaatkartets (bomdop m. koeëls), veral bek. sedert Tweede Vryheidsoorlog (1899–1902); Ndl. *schrapnel*/*shrapnel*, uit Eng. *shrapnel*, na naam v. sy uitvinder, genl. H. Shrapnel.

skree v. skreeu.

skreef: kerf, kier, smal opening, streep; Ndl. *schreef* (Mnl. *screve*, "kerf, spleet, streep") hou verb. m. *skerf* en *skrap*, maar vlgs. FvWvH vanweë bet. nie m. *skryf*/*skrywe* nie, dog verb. nie uit te sluit nie, as Germ. *scriban* en Lat. *scribere* o.a. "'n kerf, streep of insnyding (bv. in boombas, klei of was) maak", bet. het, wat blb. d. geval was.

skreeu: — *skree*/(plat) *skrou* — , hard/luid roep; Ndl. *schreeuwen* (Lmnl. *screuwen*, by Kil *schreeuw* en *schreeuwen*), verw. aan Ndl. *schreien*, Hd. *schreien*, Afr. *skrei*, Eng. *scream*, maar verb. m. Eng. *screech* en *shriek* onwsk.

skriba: sekretaris v. kerk/sinode; Ndl. *scriba*, Eng. *scribe*, uit Lat. *scriba*, "skrywer" (afl. v. ww. *scribere*, "met 'n skerp punt krap = skryf").

skrik: s.nw. en ww., plotselinge bangheid, skok of vrees; plotseling bang word of vrees opdoen; Ndl. ondersk. *schrik* en *schrikken* (Mnl. *sc(h)ricken*, by Kil *schrick* en *schricken*), Hd. *schreck(en)*, (*er*)*schrecken*, ouer bet. wsk. "vinnig beweeg, wegspring".

skrikkeljaar: jaar m. 'n skrikkeldag (ingevoegde dag); Ndl. *schrikkeljaar* (Mnl. *scrickeljaer*) hou verb. m. *schrikkel*, frekw. v. *schrikken* in bet. "oorstaan", vgl. Eng. *leap year*.

skrobbering: skerp berisping; Ndl. *schrobbe(e)ring* (nog nie by Kil nie, vgl. egter Kil *schobbe*, "bespotting") hou verb. m. Ndl. *schrobben* (Mnl. *scrobben*/*scrubben*, "krabbel, vroetel, skraap") en Eng. *scrub*, ouer bet. blb. "iemand 'n afborseling/afstopping gee".

skrop: werktuig om o.a. damme mee te maak; blb. nie in Ndl. nie (vgl. Ndl. *schrobber*, “harde besem om vloere mee te skrop”), maar hou wel verb. m. Ndl. *schrobben*, “(byeen)skraap”, vgl. Eng. (*dam-*)*scrap*er.

skrou v. skreeu.

skrum: “bep. formasie by rugbyspel (inneem)”, s.nw. en ww., as s.nw. ook skertsend *oond* genoem (m. bal in skrum soos brood in oond); Eng. *scrum*, verk. uit *scrummage* naas *scrimmage* uit *skirmish*, “gestoei, onordelike botsing”, hou verb. m. Afr. *skerm* (bv. m. swaarde) en *skermutseling*.

skryf: — *skrywe* —, m. skerp voorwerp letters, syfers, tekens op ’n blad aanbring; Ndl. *schrijven* (Mnl. *scriven*), Hd. *schreiben*, uit Lat. *scribere* (v. **skreef** en **skriba**), vgl. i.v.m. bet. Eng. *write*, Hd. *reissen*, Ndl. *rijten*, “met ’n skerp voorwerp krasse maak” = “skryf/skrywe”; v. ook **skreef**.

skryn I: ww., pyn veroorsaak; Ndl. *schrijven* (nog nie by Kil nie), dial. Ndl. *skrine*, “ontvel”.

skryn II: s.nw., (veral in) *skrynwerk(er)*; Ndl. *schrijn* (Mnl. *scrijn/scrine*), Hd. *schrein*, Eng. *shrine*, “tot meubel bewerkte kas/kis”, uit Lat. *scrinium*, “kas/kis vir bewaring v. briewe/geskrifte”.

sku: beskroomd, skugter; Ndl. *schuw* (Mnl. *scu/scou*, by vRieb *schuw/schouw*, *schouwen* en *geschout*, vgl. Kloe HGA 127–130 en 293), hou verb. m. Ndl. *schuwen* en *afschuwelijk*, ook m. Hd. *scheu(en)*, maar blb. nie m. Eng. *shy* nie, hoewel NED wel verb. aanvaar; v. ook **waarsku**.

skub: — *skob* —, huidskilfer/doppe op reptiele, visse, ens.; Ndl. *schub/schubbe* (Lmnl. *scubbe*), dial. Ndl. *schob(be)* en suidelike dial. ook *schab(b)e*, hou verb. m. Ndl. *schaven* en Afr. *skaaf/skawe*, Hd. *schuppe*, Eng. *scab* en *scabies*, Lat. *scabies*, “skurfte” (ww. *scabere*, “krap”).

?+ **skubliesroos:** — *tiebliesroos* (vWiel 130) —, (dial. v.) soort soet=amalang (*Polianthes tuberosa*, fam. *Liliaceae*) — hou dit verb. m. Eng. *tuberosa* en is Afr. *sku-/tie-* pogings tot benadering v. Eng. *tu-?* Indien wel, bly Afr. *-blies-* nog duister.

skud: heftig heen en weer beweeg, skommel; Ndl. *schudden* (Mnl. *scudden*), Hd. *schütten*, hou verder verb. m. Hd. *schütteln* en Eng. *shudder*, misk. verderop m. Lat. *quatere*, “slaan, verpletter”.

skuifie I: dim. v. *skuif*, “grendel”; Ndl. *schuif* (reeds 16e eeu *schuive*) hou verb. m. Ndl. *schuiven* (Mnl. *scūven*, “stoot”), v. verder **skuifie II**.

skuifie II: dim. v. *skuif*, “trek aan pyp; teug tabakrook”, dikw. verwar m. *skyfie* (q.v.); Ndl. (gew. ook dim.) *schuifje* (ouer *schuyfje*, nou veroud.) afl. v. ww. *schuiven* in tans veroud. gebr. v. (*tabak*) *schuiven*, “rook”, hou verb. m. Hd. *schieben* en Eng. *shove*, “skuif, trek”, v. ook **skuifie I**.

skuins: b.nw. en bw., skeef; Ndl. *schuin/schuins(ch)* as b.nw. en *schuins* as bw. — vandaar Ndl. afl. *schuinte*, dial. *schün**te*, Afr., soos by Trig *schuinste*, dan ook *skuinste* (v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 26), herk. onseker.

skuiwergat: deurlaatgat v. water, (soms ook v.) **steiergat** (q.v.), deur Smi OT 181–5 verb. gesoek m. Ndl. *spuigat/spuier* (wat weer verb. hou m. Afr. *spoeg/spuug*), maar ook m. *skuiwerplank*, “plank waarmee kraalmis deur ’n gat i. d. muur geskuiwe word” — vandaar *skuiwergat*, maar vlg. Frank TE 10–11 uit Ndl. *schuieren*, “loslywig wees”, m. epent. *w* na anal. v. *skuiwer*, “as benaming van voorwerpe wat dien om iets aan of op ’n hoop te skuiwe” — blb. het versk. vorme en bet. deurengelooop; *skuiwergat* dan ong. “gat in kraalmuur om nat mis deur te stoot”.

skuld: s.nw. en ww., geldelike of ander verpligting; oortreding; wandaad (as s.nw.); onder ’n verpligting staan (as ww.); Ndl. (alleen s.nw.) *schuld* (Mnl. *scult* naas *scout*), Hd. *schuld*, hou verb. m. Got. *skula*, “skuldenaar”, *skulan*, “verskuldig wees”, *skuldō*, “die verskuldigde”, asook m. Ndl. ww. *zullen* en Afr. *sal*, v. ook Kem WFA 61.

skulp: weekdierhuls; Ndl. *schelp/schilp/schulp* (Mnl. *scolpe*, by vRieb etlike male *schelpen*, maar gew. *schulpen*) hou verb. m. Hd. *schale*, Eng. *scale*, *shale* en *shell*, Fr. *écaille*, Ndl./Afr. *schaal/skaal* en *schil/skil*, ouer bet. blb. “dop wat oopgaan”.

skurf: b.nw., grof, oneffe, ru, skurftebesmet; Ndl. s.nw. en b.nw. *schurft* (Mnl. *scor(e)ft/sco(o)rfte/scurfte* naas *scor(e)ft/scoorf/scurf*), Hd. *schorf*, Eng. *scurf*, hou verb. m. Lat. *scaber*, “skurfstig”, en *scabies*, “skurfte”, v. **skub** — as s.nw. in Afr. *skurfte* (v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 26).

skurwejantjie: ook bek. as *ouvolk*, salamanderagtige reptiel (*Zonurus/Cordylus giganteus*, fam. *Zonuridae/Cordylidae*), so genoem na sy vel wat enersyds skubagtig en skurf is en hom andersyds oud laat lyk.

skut I: — *skutter* — , iemand wat skiet; Ndl. *schut* (i. dié bet. sedert 17e eeu veroud. en d. *schutter* vervang), Hd. *schütze*, hou verb. m. *skiet* en **skot I**.

skut II: plek waar losloopvee in bewaring gehou word; Ndl. ken *schut* i. dié verb. i. bet. “skutmeester” en “geskutte vee”, i. bet.

“skutplek” blb. alleen in ss. soos *schutboete/- geld/-hok/-huis*, ens., wat verb. hou m. ww. *schutten*, “insluit”, Hd. *schützen*, wat mntl. indirek verw. is aan *schieten* deurdat d. grendel v. ’n bewaarplek ingeskuif of sg. “ingeskiet” word.

skyfie: dim. v. *skyf*, dikw. verwar m. ’n *skuifie* (rook); Ndl. *schijf* (Mnl. *scive/schive*, by Kil *schijve*, “ronde voorwerp”), Hd. *scheibe*, Eng. *shive*, verw. aan Gr. *skoipos*, “pottebakkerskyf”.

skyt v. skeet en skittery.

sla: — *slae* — , lyfstraf; Ndl. *slaag/slag*, mv. *slagen*, Hd. *schlag*, hou verb. m. Ndl./Afr. *slaan* en *slaags*, Hd. *schlagen*, Eng. *slay*, verw. buite Germ. onseker.

slaai: blaargroente (*Lactuca sativa*, fam. *Compositae*); groentegereg, gew. m. asyn en/of olie; Ndl. *salade/sla* (by Kil *salaet*, dial. *salaat*, by vRieb (*crop*)*sla* en *salade*), Hd. *salat*, Eng. *salad*, uit Fr. *salade*, Port. *salada*, hou verb. m. Lat. *sal*, “sout”, v. *sout* I.

slaaitjie: dim. v. *slaai* (q.v.), “pruimpie”; Ndl. *slaaitje*, “pruimpie”.

slaak: losmaak; ontbind; uiter; Ndl. *slaken* (Mnl. *slaken*, “losmaak, lenig”), Eng. *slake*, afl. v. Mnl. *slac(k)*, Eng. *slack*, “slap”.

slabak: (boekw.) sukkel-sukkel te werk gaan; Ndl. *slabakken/slabbakken* (by Kil *slabacken* naas (volkset.) *slappacken*) hou misk. verb. m. Mnl. *slakken*, “verslap” (vgl. ook *slaak*, m. byg. aan *slap*), verb. m. Prui. *schlabacks/schlabak/schlabauks*, “leegloper”, en m. Poo. *slawak*, “slaaf”, word in twyfel getrek.

slae v. sla.

slag I: hou; knal; geveg; geluid; klopping; ramp; roei- en swembeweging; handigheid; keer; Ndl. *slag* (Mnl. *slach*), Hd. *schlag*, hou verb. m. Ndl./Afr. *slaan*, v. *sla*.

slag II: soort (bv. *dié slag v. mense*); Ndl. *slacht* (Mnl. *slacht(e)*, “geslag, soort”); hierby Ndl. ww. *slachten* (Mnl. *slachten*, “aard na; lyk op”), vRieb (15.6.1656) sê i.v.m. die Hottentotte: “slaghten de vogels, die liever in ’t wilt vliegen als de beste coninghs zalen bewoonen”.

slag III: ’n dier dood, die vel verwyder en die karkas in stukke sny; Ndl. *slachten* (Mnl. *slachten*, “doodmaak; slag”, by Kil *slachten* as dial.), Hd. *schlachten*, hou verb. m. Ndl. *slacht* (by Kil *slacht*, “*caedes*” (d.w.s. “kadawer”).

slagter: iemand wat by wyse v. ’n beroep diere dood en gew. ’n slaghuis aanhou; Ndl. *slager* (hou verb. m. Mnl. *slāghen*, soos

by Kil *slāghen*, dial. *slagen*, “(dood)slaan, slag”) naas *slachter* (hou verb. m. Ndl. *slachten*, v. **slag** III), vgl. Ndl. *jager*, Afr. *jafter*.

slagtersbriefie: briefie d. sg. slagterskneg namens sy slagterbaas aan veeboere afgegee as skuldbewys vir vee aan hom verkoop (vb. uit 1e helfte 19e eeu by Scho TWK 14, 1, p. 32).

slak: bep. buikpotige weekdier (*spp. Achatina/Helix*, fam. *Achatinidae/Helicidae*); Ndl. *slak* (Mnl. *slacke/slecke*, mntl. verb. m. *slyk* en byg. aan *slak*, “slap, traag”, vgl. **slabak** en **slaak**).

slakblom v. **dou-/gly-/snotblom**, **vlieëvangertjie**.

slakke: gew. mv., afvalstowwe by hoogoonde; Ndl. (reeds by Kil en ook gew. mv.) *slakken*, ontl. aan Hd. (sedert 16e eeu) *schlacke* (wu. Eng. *slag*, ook dikw. mv. *slags*), hou verb. m. Hd. *schlagen* (vgl. *hamerslag*, eint. “wat by d. slaan v. d. hamer v. d. aambeeld spat”).

+ **slam**: (dial., by Kaapse Maleiers); vlgs. Frank (TB 118) blb. re-dukv. v. *salamat*, “heil, vrede”, v. **salaam**.

Slamaier: Kaapse Maleier; (by sommige sprekers ook) Mal. goëlaar/toornaar; kontamv. v. *Slams(e)* en *Maleier*, i.s. Ndl./Afr. *ei/ai* v. **haaivlakte** en **skoppelmaai**.

slampamper: s.nw. en ww., bras(ser), drink(er), slemp(er); Ndl. *slampamper*, afl. v. *slampampen*, verlengv. v. *slampen/slempen* (reeds 16e eeu), Hd. *schlampampen* (naas *schlamp* en *schlemmen*, ondersk. “fuij” en “bras”, mntl. verder verb. m. Hd. *schlamm* en dial. *slampamp(e)*, “modder, vuiligheid”).

slang: pootlose dier, serpent; brand-/tuinspuitbuis; Ndl. *slang* (Mnl. *slanghe*), Hd. *schlange*, hou verb. m. *slinger*, “kronkel”.

slangbessie: bessie v. d. **slangbos** (q.v.)

slangblom: blom- en pln. (*Monsonia speciosa*, fam. *Geraniaceae*), motivering v. ben. nie bek. nie.

slangbos: pln. (*Stoebe cinera*, *Elytropappus glandulosus*, albei fam. *Compositae*), so genoem “omdat slange graag daarin hou” (Scho PD 69).

slangbossie: pln. (*Crassula lycopodioides*, fam. *Crassulaceae*), ook bek. as **skilpadkos** (q.v.), misk. is motivering v. albei ben. dies.; v. **veterbossie**.

slanggif: 1. gif v. 'n slang; 2. pln. (*Euphorbia pugniformis* (*gorgonis*), fam. *Euphorbiaceae*), d. plant is giftig (Watt-BB 402).

slanghalsvoël: voëln. (*Anhinga rufa*, fam. *Phalacrocoracidae*), vgl. Scho PD 42, ben. n.a.v. teken om nek.

slanghout: vlgs. Scho PD 33 “nie gedetermineer nie”, is dit dies. as **slanghoutjies** (q.v.)?

slanghoutjies: pln. (*Garuleum bipinnatum*, fam. *Compositae*), ben. n.a.v. gebr. v. wortels as teëgif v. slangbyt (Watt-BB 229).

slangkop: pln. v. versk. plante (*Ornithoglossum viride*, (*calcicola*), ook *spp. Urginea*, albei fam. *Liliaceae*), ben. n.a.v. giftigheid.

slangkos: pln. (*Amanita phalloides*, fam. *Fungi*), ook bek. as *duiwelskos*, motivering v. ben. berus misk. op volksgeloof.

slang-ngaap v. kabietjie.

slangvreter v. sekretarisvoël.

slangwortel: pln. (*Polygala serpentaria*, fam. *Polygalaceae*), v. Scho PD 86, 90, ben. n.a.v. gebr. v. wortel teen slanggif.

slakop v. bobbejaansleutel.

sleep: s.nw., 1. slepende deel v. 'n kleed (bv. bruidskleed); 2. gevolg; Ndl. *sleep* (Mnl. *sleep/slepe*), Hd. *schleife*, hou verb. m. ww. *sleep*, Ndl. *sl(e)pen* (Mnl. *slepen/sleipen*, kous. v. *slijpen*), Hd. *schleifen*, bib. hoofs. Germ.

sleepsel: 1. spoor op grond/sand nagelaat deur iets wat nie daaroor geloop het nie; 2. hoeveelheid goed(ere) wat oor bodem geskuif/getrek is; Scho TWK/NR 7, 2, p. 26 toon m. aanh. aan dat Trig dié wd. in albei bet. gebr.

sleghalter: niksnuts; Ndl. *halfter/halster/halter* is “in de volkstaal meestal onz.” (WNT V 1703), met d. gevolg dat 'n attr. b.nw. na die onbep. lw. nie verbuig word nie, bv. *een ledig halster* en dial. *ien leegh helter* (WNT V 1705) — *sleghalter* kan mntl. geërf wees uit nie-gedok. Ndl. of dial. Ndl. of na d. vb. v. 'n dgl. bousel gevorm wees, v. Kem WFA 180; vgl. gebr. v. *tuig* in Ndl. v. “minderwaardige pers.”.

+ **slendang:** Oosterse tjalie; wsk. via Ndl. *slendang* uit Mal. *selendang*, “tjalie”.

sleng: taal wat nie as beskaafde norm beskou word nie, substandaardtaal; Eng. *slang*, herk. onbek.

slenter: langzaam doelloos beweeg; draal; Ndl. *slenteren* (na Kil) wsk. uit Ned. *slenderen* (wu. sedert 1652 in Hd. studt. as *schlenderen*), mntl. verb. m. Kil se *slinderen*, "kruip", maar verb. m. Kil se *slinder*, "dun", en m. Eng. *slender*, "skraal", twyfelagtig.

sleper I: iemand of iets wat sleep, v. **sleep**.

sleper II: dwarslêer (by spoorweë); leenv. uit Eng. *sleeper*.

slik: doeb. v. *slyk*, nat aangespoelde grond, nat verpoeierde gesteente (by mynbou); Ndl. *slik/slijk* (Mnl. *slijc*), verb. m. Eng. *sleek/slick*, "glad", mntl. maar onseker; vgl. (veroud.) Eng. *slike*, *sleech*, *slitch*.

slikskaaf: bep. soort skaaf; by Trig *slikschaaf*; Scho TWK/NR 7, 2, p. 27 verkl. n.a.v. gebr. by Trig: "My uit geen ander bron bekend nie". Dit is wsk. 'n skaaf m. 'n *slikbeitel*, Eng. *slick* (*chisel*) waarmee die grootste ongelykhede weggeskaaf en eers verwyder word voor die hout m. 'n gew. skaaf glad geskaaf word; Eng. *slick* hou verb. m. *sleek*, "glad".

slinks: bedrieglik, geslepe, skelm, slu; Ndl. *slink* (Mnl. *slinc*, "linker", wu. b.nw. *slinks(ch)* en bw. *slinks*, vroeër "links", later "geslepe, slu") hou verb. m. *linker*, *links* en Eng. *slink*, "kruip, sluip", allerlei Idg. verw. voorgestel, maar onseker; by vRieb nog *slinkerhandt*.

slip: bep. oormerk v. skaap, by Trig *slippie*; Scho TWK/NR 7, 2, p. 27 wys daarop dat d. wd. al by Kil voorkom en in die 2e helfte v. d. 19e eeu nog i. d. oostelike dial. v. Ndl. bek. was.

slipper: sloffie, pantoffel; Eng. *slipper*, wsk. uit *slip* (on).

slodderig v. slordig.

sloeg: het geslaan; sg. st. vorm v. d. impf. v. d. Ndl. ww. *slaan*, skertsend i. studt. gebr.

sloerie: slordige vrou; Ndl. *sloerie*, verb. m. ww. *sleuren*, "langzaam voortgaan, sloer, talm", misk. ook verb. m. Eng. *slut* en *slattern*.

sloffie: pantoffel; afgeslete skoen; Ndl. dim. v. *slof* (Fri. *slof*, by Kil *sloef*, nog i. Vl.), Ned. *shuffe*, afl. v. ww. *sloffen*, "sleepvoet loop, traag wees".

+ **slonsie:** bliklantern sonder glase (vWiel 128); Ndl. dim. v. *slons*, "klein handlantern" (Mnl. *absconse*), Eng. *sconce* (uit Ofr. *esconse*, "lantern") uit Ll. *sconsa*, redukv. v. *absconsa* (ww. *abscondere*, "verberg, wegsteek") — afl. en wsg. *l/k* nie oortuigend nie, maar tot nog toe geen bevredigender verkl. nie.

slonskuiken: — *selonskuiken* (wsk. d. byg. aan *selonspampoenj* -roos) — , snuiter, jong mens; misk. het sinon. *snuiter* byg. aan **slonsie** (q.v.) gewek, terwyl Ndl./Afr. *slons* ook ken in bet. “slordige vrou”, daarby nog Kil se *slons/sluns*, “slap”, eint. “slap jong mens” (= “kuiken”).

slopemmer: emmer vir verwydering v. vuil water uit slaapkamer; Eng. *slop-bucket/pail*, wsk. deur d. handel in gebr. gekom.

slordig: — *slodderig/slorsig* — , onnet; Ndl. *slodderig/slordig/slorsig* (by Kil *sloor(d)igh*, “vuil”), ondersk. afl. v. *slod*, *slord* en *slors*, almal in bet. “(vuil) lap”, en wsk. verb. m. **sloerie** (q.v.).

slurf: — *slurp* — , lang snuit (veral v. olifant); Ndl. *slorf/slurf/slorp/slurp*, wsk. almal v. kn. ww. *slorfen/slorpen/slurven/slurpen* (vgl. Hd. *schlürfen*) n.a.v. roggelgeluid van diere by drink; vgl. Kloe HGA 123.

slyk v. **slik**.

slymstok v. **slymuintjie**, **geldbeursie**, **tamaraka**, **vinkeiers**.

smalt: bep. glaspoelier as pigment gebr.; Ndl. en Eng. *smalt*, Hd. *schmalz*, uit It. *smalto*, wat verb. hou m. Germ. *smelt* (wu. Fr. *émail*, v. **enemmel**).

smarag: bep. edelsteen; Ndl. *smaragd* (ouer *smarald/smerrald*, Mnl. *smaragd/miraude*), Hd. *smaragd*, Ofr. *miraude/esmeraude* (Fr. *émeraude*), It. *smeraldo*, Eng. *emerald*, uit Lat. *smaragdus*, Gr. (*s*)*maragdos*, wsk. uit Hebr. *bāreqet*; by vRieb *esmaraut(steen)/esmaraude(steen)*.

smedig: — *smydig* — , buigsaam, lenig, slap, soepel; Ndl. *smedig/smeu(ig)/smijdig* hou verb. m. ww. *smeden* (dus eint. “smee(d)=baar”) en m. *smid*, Eng. *smith*, asook m. *smeeth* en *smooth(e)*.

smee-eend v. **smie-eend**.

smeerkanis: smeerlap; Ndl. *smeer* (in bet. “smerig, vuil”, vgl. *smeerlap*, *vuilkanis*) en **kanis** (q.v.); vRijn 54 beweer dat kompo. *smeerkanis* ook Holl. is.

smes: — *smets* — , (sleng v.) breekspul, ongeluk; Eng. *smash*, “swaar slag”, wsk. kn. (vanweë geluid v. botsing), deur Fan. ontl. i. vorm *smesh*.

smiddags: in die middag; Ndl. (*de*)*s/s middags*, v. **saans**.

smie-eend: — (minder gew.) *sme-eend* — , (dial. v.) soort sg. fluiteend (*Anas erythrorhynca/Mareca penelope*, fam. *Anatidae*);

Ndl. *smient* (by Kil *smeente*), kompo. v. *smee-/smie-* (wsk. uit Ohd. *smāhi*, "klein") en *eend* (vgl. ouer Hd. *schmilente* en Eng. *smee (duck)/smew*), vlg. Scho PD 85 is Afr. vorm(e) òf volkset. uit Ndl. *smient* òf uit nie-gedok. dial. Ndl. vorm.

smoel: (plat v.) mond (ong. = "bek"); Ndl. *smoel*, dial. naas *smuil*, hou verb. m. *muil/moel*, "mond, bek" — anl. s- kan op versk. maniere verkl. word: (a) uit verbg. soos Mnl. *coes-mule*, "koei se bek", wat as *coe-smule* opgevat is (vgl. *mees-muil* wat as *mee-smuil* vertolk is); (b) uit verbg. soos *des moels* (vgl. Afr. *smoes* en *des moers*); (c) uit Hd. verbg. soos "(Halte da)s Maul"; (d) deur byg. aan Ndl. *smullen* — herk. voorasnog nie uit te maak nie, v. ook Kloe HGA 53.

smoelpleen: bep. soort skaaf; hou seker wel verb. m. Eng. *smoothing-plane*, 'n fyn klein skafie v. gladde afwerking — is dit volkset.?

+ **smoes:** gew. m. ontk. vooraf, bv. *g'n smoes* ("sin, trek") *op iets/iemand hê nie*; hou wel verb. m. Ndl./Afr. **smoel** (q.v.), vgl. Ndl. *smoel (bek) op iets hebben*, wsk. uit genv., bv. *niets/niks smoels*, (*de)s/s moels* (vgl. *saans, smiddags*, ens.), misk. byg. aan *smoesie* (q.v.); vgl. Hd. *schmausen*.

smoesie: praatjie, voorwendsel; Ndl. *smoes*, gew. dim. *smoesje* (nog nie by Kil nie), afg. v. Hebr. *shemū ōt* (dial. Hd. *schmut*, "vertelsel"), misk. m. byg. aan Ndl. *smoez(el)en*, "flikflooï", vgl. Hd. *schmusen*, "klets".

smok v. sambok.

smoor I: buitengewoon, erg; swaar; woedend; Ndl. *smoor* (s.nw.) in bet. "woede", bv. in: *de smoor inhebben/krijgen*; (b.nw.) in bet. "erg", verk. uit *smoorlijk*, bv. Ndl. *smoorlijk verliefd* = Afr. *smoorverlief*; vir Ndl. *smoordronken* = Afr. *smoordronk*, gaan blb. almal terug op SNdl. *smoor*, "damp, mis, newel" (by Kil in bet. "damp, rook") ouer bet. wsk. ong. "iets wat verstik", v. ook **smoor II**.

smoor II: (ver)stik; met rook maar sonder vlam brand (bv. vuur); langzaam gaar maak/word; Ndl. *smoren*, "verstik; demp (bv. geluid); onderdruk (bv. gevoel); gaar maak/word", ens., reeds Mnl. *smōren* en Mned. *smoren* wu. Hd. *schmoren*, "op 'n bep. manier laat braai", hoof. Germ. — **smoor I** en **II** hou wel verb. m. mekaar, maar dek mekaar nie volkome nie.

smoorpekelaar: (dial. v.) "gesoute vis", veral "gesoute harder" — Scho TWK 14, 4, p. 193 gee vb. uit 1870 en verwys na kompo. soos *smoorkos*, *smoorvis*, *smoorvleis*; v. ook **smoor II**.

smôrens: — *smorens* — , in die môre/more; Ndl. (*de*)s/'s *morgens*, v. *saans*, *smiddags*, *snags*.

smous: s.nw. en ww., (gew.) rondreisende kleinhandelaar (soms m. sg. *penswinkel* q.v.); goedere al reisende vent/(ver)koop; Ndl. *smous* (sedert 2e helfte 17e eeu) vroeër ook *smaus*, selfs *maus*, Hd. *schmaus*, na bewering uit *Mausche(l)* uit Mōseh (ontw. ong. Moses, Jood, marskramer); hierby Ndl. ww. *smousen*, “bedrieg” (wu. Eng. 19e eeu *smouch*, “oneerlik verkry”) — heelwat etim. onsekerhede bly nog onopgelos.

smydig v. **smedig**.

s'n: subst. gebr. v. Ndl. bes. vnw. *zijn/z'n*, v. Scho TO 101–2, 106–9, hierby enkele vb. by vRieb v. *sijn* voor s.nw. as oorgv. tot subst. vorm *s'n*, nl. “haer oppersten sijn dochter”; “Hendrik Boom zijn huys”; v. ook *se*.

snaaks: buitengewoon, grappig, klugtig, koddig; Ndl. (b.nw.) *snaaks(ch)*, (bw.) *snaaks*, albei afg. v. (s.nw.) *snaak*, “grapmaker”, wat verb. hou m. Ndl. ww. *snaken/snakken*, “vurig verlang”, ook “babbel”, vgl. Hd. *schnake*, “grap”, Eng. *snatch*, “hap; pak”, dial. Eng. *snook*, “snuffel”.

snaar I: bekende; kêrel; Ndl. *snaar* (Mnl. *snaer*), “skoondogter/-moeder/-suster” (soms in ongunstige sin), dial. Ndl. ook op ml. pers. toeg., mntl. verb. m. It. *nuora*, Sp. *nuera*, Lat. *nurus*, Gr. *nuos*, “skoondogter; meisie; getroude vrou”.

snaar II: draad, koord; Ndl. *snaar* (Mnl. *snaer/snaer*), Eng. *snare*, “strik”, hou verb. m. Ndl./Afr. *snoer*, Hd. *schnur*, herk. hoërop onseker, selfs verb. m. Lat. *nervus*, “pees”, en Gr. *narkê*, “kramp”, staan nie vas nie.

snags: in die nag; Ndl. (*de*)s/'s *nachts* (by vRieb *snachts*), v. *saans*, *smiddags*, *smôrens*.

snaps: (dikw. dim.) *snapsie*, “drank(ie)”; Ndl. *snaps* (ook dikw. dim. *snapsje*), “borrel, drank(ie); jenever”, ontln. aan Hd. *schnaps*, dial. *snaps*, “'n slukkie/mondvol”.

snars: — *sners* — , na ontk. *geen/g'n*, “hoegenaamd niks”; Ndl. *snars* (dial. *sners/snirs*), “sluk, teug” (vgl. *g'n druppel nie*), hou verb. m. Ndl. kn. ww. *snarren/snerren/snorren* (geluid by slurpend drink).

snater: mond; tong (*hou jou —*); Ndl. *snater* (1621) hou verb. m. kn. Ndl. ww. *snateren* (Mnl. *snateren*, “babbelagtig praat; geluid soos voëls maak”).

sneesvraggie: klein vraggie; mengelmoes; wsk. verb. m. Ndl. *Chinees*, reeds 17e eeu ww. *Sinees/Snees*, ww. ook soortn. *snees*, “oneerlike handelaar, woekeraar” (ww. *sne(e)zen*, “woeker”, veral m. ge= steelde goed); vgl. **smous** en **penswinkel**.

sneller: aftrekknippe v. vuurwapen; Ndl. *sneller* uit Hd. *schneller*.

sners v. **snars**.

snert: iets minderwaardigs (veral in geskryf of gesprek); Ndl. *snert*, eint. “ertjiesop” (vgl. Afr. *twak (praat)*, Eng. *(talk) tripe*), wsk. verb. m. Ndl. kn. ww. *snerken/snerpen/snerten*, “kook; skerp geluid maak”.

snob: grootdoenerige pers.; soos Ndl. uit Eng. *snob*, misk. uit dial. *snob*, “skoemaker” (wat hom ’n hoër status aanmatig?); wsk. uit Eng. studt. (vgl. *gownsmen* teenoor *townsmen*).

snoek: versk. seevisse (*Thyrstites atun*, fam. *Gempylidae/Scombridae*, asook *Sphyraena acutipinnis* en *S. jello*, fam. *Sphyraenidae*); Ndl. *snoek*, “soort varswatervis” (*Esox lucius*, fam. *Esocidae*) — vandaar by vRieb *seesnoek* (wsk. vir visse v. fam. *Scombridae*), maar tans (veral in Natal) v. lede v. d. fam. *Sphyraenidae*, v. Scho PD 10.

snoeker: soort biljartspel; Eng. *snooker*, herk. onbek.

snoekgaljoen: viss., ook bek. as *kraaibek*, *papegaaivis*, *bastergaljoen* (*Hoplegnathus conwayi*, by Gil 230, vgl. WAT s.v. *bastergaljoen*).

snoekvoëltjie: voëls., vlgs. Frank TB 126 is dit Holl., maar nie in WNT nie; gegewens v. ident. ontbreek.

snoep: 1. ww., peusel aan lekkernye (snoepery, snoepgoed); 2. ww. en b.nw./bw., “suinig (wees) met; Ndl. *snoep* en ww. *snoepen* (sedert Kil), hou verb. m. *snappen* (dial. *snaperen/snoeperen*), “met d. mond/bek gryp na”; bet. 2. is blb. bep. Afr.

snoer: s.nw. en ww., string (bv. krale, visse, ens., as s.nw.); in ’n string inryg, vasbind; laat swyg; Ndl. *snoer* (Mnl. *snoer*), “band”, hou verb. m. *snaar* (v. *snaar* II), Hd. *schmur*; hierby ww. Ndl. *snoeren* (16e eeu), Afr. *snoer* in bet. “laat swyg”, reeds Mnl. in alg. bet. “inryg; vasbind”.

snoet: bek, mond; neus; Ndl. *snoet* (eint. dial. v. *snuit* — Kil het *snuyte*, maar nog nie *snoete* nie); oor wisg. *oe/ui* v. *smoel*; Hd. *schнауze*, Eng. *snout*, hou verb. m. Ndl. *snuiten*, “neus blaas”, Hd. *schneuzen*, Eng. *snotty*, “neusoptrekkerig, parmantig”, en Ndl./Afr. **snot** (q.v.).

snot: neusslijm; Ndl. *snot*, dial. Eng. *snot*, eint. “wat uit d. snoet loop” — Oeng. *snotor*, “verstandig”, blb. omdat i. d. Germ. volksgeloof snot v. d. harsings af kom.

snotblom(metjie): blom- en pln. (*Drosera cistiflora*, fam. *Droseraceae*), ben. blb. n.a.v. feit dat blom as insketivoor gew. klewerig/taaiërig is, v. **vlicëvangertjie**.

snotterbel: 1. snot wat soos 'n druppel aan d. neus hang; 2. pln. (*spp. Polygonum*, fam. *Polygonaceae*), die *r* mntl. onder invl. v. *snotterig*, *bel* word i. d. Plantk. o.a. gebr. in bet. “blom-, saad- of vrugtrossie”, ben. blb. n.a.v. klewerige/slymerige/snotterige dele v. plant; in Ndl. *snottebel* (sonder *r*) vir vrug (v. *spp. Taxus*, fam. *Taxaceae*) wat trosvormig en slymerig is.

snotwortel: ook bek. as *varkslaai*, pln. (*Mesembrianthemum pugioni-forme*, fam. *Aizoaceae*), ben. blb. n.a.v. slymerigheid aan stingels en wortels v. plant; nie in Ndl. bek. nie.

snuf: reuk; vermoede (*die — i. d. neus kry*); Ndl. *snuf/snof* (by Kil reeds *snof/snuf* by *snoffen/snuffen*), Eng. *sniff/snuff*; die ww. vorme Ndl./Afr. *snuffel(en)*, Hd. *schnüffeln*, Eng. *snivel* kan as intens. of frekw. vorme uit ouer *snuiven* afkomstig wees, almal hou verb. m. Mnl. *snūven*, Hd. *schnauben*, *schnaufen*, *schnupfen* en Afr. **snuif**.

snuif: Ndl. *snuif* (eers Nnl. uit *snuif-tabak*), v. verder **snuf**.

snuit v. snoet.

snuiter: 1. toestel om kerspits mee te knip; 2. jong mens; Ndl. *snuiter*, in bet. 1. soos Afr., maar bet. 2. ruimer (vgl. egter ook Ndl./Afr. *snotneus* v. pers.), v. verder **snoet** en **snot**.

soas v. soos.

soba v. soeba.

sobo-sobo: (dial. v.) nastergal (*Solanum nigrum*, fam. *Solanaceae*); Ngu. (*um*-)*sobosobo* naas (*um*-)*sobo*.

sodomieter: iemand wat sodomie pleeg; onsedelike pers.; Ndl. *sode-/sodomiet(er)*, sedert 17e eeu; ontl. aan Gr./Lat. *sodomita*, “bewoner v. Sodom” (Bybel).

sodomsappel: vrug- en pln. (*spp. Solanum*, fam. *Solanaceae*); vlg. WNT XIV 2465 is Ndl. *sodomsappel* slegs 'n “legendarische vrucht”, met Sodom in verb. gebring; v. ook **dortel(appel)**.

soe: uitr. by hitte, koue, pyn, vermoedheid; uitsluitel oor herk. moeilik (Bosh VT 251 — Gra 265–70 gee Ndl. (dial.) vorme soos *soech/soeg/soe(c)k*, Du. soos *schoch/schu*, Fr. soos *chouh/souh* en Ll. soos *schuch*); Na. het *su* en *tsū* (by hitte en koue), Hott. *t'ha* (by pyn), Boes. *tsaa* en *tse*, “koud wees”, *tsu*, “hitte voel”, Bant. *itshu/tshu/shu* (by pyn), misk. almal refleksprodukte, v. ook **soeba**.

soeba: — *soewa*/(by vWiel 142) *soba* —, uitr. by koue; is dit verlengv. v. *soe* (q.v.) of ss. v. *soe* en *ba* (vgl. **poega** I)?

soebat: smeeek, vleiend vra; via Ndl. *soebatten* uit Mal. *sobat*, “vriend” (eint. “vriendspel”); datg. is leersaam: FvW sê: “sedert begin 18e eeu”; vHaer emendeer: “reeds midden 17e eeu”; vroegste aanh. by WNT XIV 2465 is uit vRieb (1657), terwyl *gesoebath/gesoubath* en *soebatten* al in Colenb DB (1637) verskyn, vgl. Kloe HGA 282, 306–7.

soel: warm; donkerkleurig, blas; Ndl. *zoel* (by Kil *soel*, sedertdien ook *zwoel*), oor ontw. zw tot z vgl. *zoet, zulk, zuster*, ens., kan verb. hou m. Hd. *schwül*, “benoud, warm; soel”, en *schwelen*, “brand,” m. Eng. *sweal/swale*, eint. “warm (brand)”, dan “donker gebrand”, *swelter*, “laat sweet”, en *sultry*, “drukkend warm”, maar verb. is ook mntl. m. Ndl. *saluw* (by Kil *sahuwe*), Eng. *salow*, o.a. “donkerkleurig” — blb. verw. wat deurengeloop het; by vRieb *soel weer*, “warm weer”, v. **swoel**.

soep v. **sop** I.

soesie: gew. dim. (v. *soes*), soort koekie, poffertjie; Ndl. *soes* (vroëer ook *choes*) uit Fr. *chou* (mv. *choux*), “koolkop”; “roomkoekie” (wat soos ’n koolkop van vulsel opgeswel is).

soe-soe v. **sjoe-sjoe**.

soet: nie bitter, sout of suur nie; nie stout nie; aangenaam; welluidend; Ndl. *zoet* (Mnl. *soete*), Hd. *siiss*, Eng. *sweet*, hou verb. m. Lat. *suavis*, “sag; lieflik”, Gr. (*h*)*êdus*, Dor. (*h*)*adus*, “soet” en Skt. *svadu-*, “smaaklik”.

soetamaling: — *soetemaling* —, ingevoerde bloms. (beantw. aan Eng. *tuberosa* v. **skubliesroos**); vlg. vWel 338 uit Mal. *sedep/sedap*, “aangenaam”, en *malem*, “aand” (blom wat i. d. aand sy geur versprei), gegewens ontbreek i.s. bekendheid v. naam in Ind.-Ndl.; v. ook Scho PD 26 en Frank TB 134–5.

soethoutbossie: pln. (*Rafnia (am)plexicaulis*, fam. *Leguminosae*), ben. n.a.v. feit dat wortel soos soethout gekou word, v. Scho PD 91.

soetjies: — *suutjies* — , langzaam; onhoorbaar, saggies; ook Ndl. ken *zoetjes* in dié bet., met byw. -s, uit *zoet* v. **soet**; v. ook Scho TWK 14, I, p. 33, by vRieb *soetjens*, “langzaam”, oor *uu*, *ui*, *oe* v. Kloe HGA 52–4.

soetkop v. **skilpaddblom**.

soetlemoen v. **lemoen**.

soetriet v. **suikerriet**.

soetskeel: effens skeel; misk. hou *soet* hier verb. m. Mnl. *soet(el)*=*achtich*, by Kil *soetachtigh*, wat 'n geringe graad aandui by d. daaropvolgende b.n.w., dus eint. “in 'n geringe mate skeel”.

soetveld: veld m. soetgras (bv. *Chloris virgata* en *Panicum laevifolium*, fam. *Gramineae*) teenoor suurveld m. suurgras (bv. *Enneapogon scaber*, fam. *Gramineae*); dokg. by Lic en Spa (Scho TWK/NR 7, 2, p. 27, 29).

soewa v. **soeba**.

sog: vr. vark (teenoor ml. *beer*); Ndl. *zeug* (Mnl. *sōghe/seughe/soch*, Ndl. dial. ook *zog/sog*), Hd. *sau* (dial. *suge*), Eng. *sow*, hou verb. m. Lat. *sus*, Gr. (*h*)*us*; by vRieb (mv.) *zeugen*; v. ook Kloe HGA 74, 94–6, 99, ook kaart, asook *seidissel*, *swyn*.

soggens: in die oggend; Ndl. (*de*)*s*’*s* *ochtends*, soos *saans*, *smiddags*, ens.

soheentoe v. **soontoe**.

soja(boontjie): vrug- en pln. (*Dolichos soja*, *Glycine/Soya max*, fam. *Papilionaceae*); Ndl. (sedert 17e eeu) *soja*, Eng. *soy(a)*, Jap. *soy* uit *sho-yu* uit *siyau-yu*, Mal. *soi* uit Sji. *shi-yu* (*shi*, “sout=boontjie(s)”, en *yu*, “olie”, n.a.v. sous uit soja gemaak), vgl. Frank TB 133–4.

+ **soje:** gebrande houtjie deur Hott. aan die nek as afweermiddel teen towery gedra; blb. Hott. v. herk. en begin 18e eeu nog bek. (v. Nien HOTT s.v. *soje-houtjie*).

sok v. **sokkie**.

sokker: bep. vorm v. voetbalspel; Eng. *soccer/socker*, afl. m. -er uit verk. v. (*as*)*soc(iation football)*.

sokkie: kort kous; Ndl. *sok* (Mnl. *soc(ke)*, “soort pantoffel”), wsk. onder Hd. invl. in bet. “kous”, vroeër “lang beenbekleding”,

ong. = lers (q.v.), Hd. *socke*, Eng. *sock*, uit Lat. *soccus*, Gr. *sukχas* naas *sukχos*, "lae skoen" (bv. vir toneelspelers), mntl. v. Oosterse herk.

soldaat: krygsman sonder rang; Ndl. *soldaat* (by Kil *soldaet/soudaet*) uit Fr. *soldat* uit It. *soldato* (eint. verl. dw. v. ww. *soldāre*, "teen betaling (soldy) huur"), Hd. *soldat*, maar Eng. *soldier* (uit Ofr. *soldier*), al dié vorme hou verb. m. Lat. muntnaam *solidus*, wu. ook nog Ndl. *soldij*, Afr. *soldy*, "betaling", asook afl. *besoldig-*(*ing*).

soldoos: vrou in militêre diens; soldatesleng uit Tweede Wêreldoorlog; vlgs. sommige kontamv. uit *soldaat* en *matroos* (vgl. *Portugans*), maar vlgs. ander deur vervanging v. *daat* deur *doos* by wyse v. seksuele toespeling.

soldy v. soldaat.

somaar v. sommer.

sombrero v. sambreel en sombrero.

sommer: — *somaar* — , goedsmoeds, sonder 'n bep. rede; sonder moeite, ens.; sametr. m. verswakking v. slotvok. v. *so maar*.

soms: somtyds; Ndl. *soms*, met byw. -s uit *som*, kan redukv. wees v. Mnl. *somtides/somtijts* of v. *sommes* uit *sommels* uit Mnl. *sommaels* (*som* + *mael*), vgl. Eng. *sometime(s)* en *somewhile*.

sonbesie: bep. insek(te), word gew. by d. krieke gereken (*spp. Cicada*, fam. *Cicadidae*); ben. nie in geraadpleegde Ndl. bronne teëgekom nie, vgl. PD 3.

sonder: behalwe, buite, uitgenome; nie in besit van nie; Ndl. *zonder* (Mnl. *sonder*), Hd. *sonder* naas *sondern*, vgl. Eng. (*a*)*sunder*, hou verb. m. Lat. *sine*, "sonder", vgl. ook *af-*, *be-* en *uitsonder*.

sonderbaar: ongewoon, sonderling, vreemd; wsk. via Ndl. *zonder=baar* (by Kil *sonderbaer*) uit Hd. *sonderbar* (Mhd. *sunderbaere*, "buitengewoon"), v. ook Kem WFA 343.

sonderling: buitengewoon, eienaardig; Ndl. *zonderling* (Mnl. *sonderlinge* naas *sonderlinc*, albei met ww., by Kil *sonderlinck/sonderlingh*), eers later in Ndl. as s.nw., vgl. Kem WFA 427.

songhalolo: (dial. v.) reënwurm, soort duisendpoot (*Julus terrestris*, fam. *Julidae*); Ngu. het o.a. (*i*-)*shongololo*, (*ili*-)*shongololo*, wat blb. verb. hou m. ww. (*uku*-)*songa*, "oprol" (soos 'n wurm); v. reënwurm.

sonkieltjie: blom- en pln. (*Narcissus jonquilla*, fam. *Amaryllidaceae*); Eng. *jonquil* (sedert 17e eeu) uit Fr. *jonquille* of Sp. *junquillo*, dim. v. *junco* uit Lat. *juncus*, “biesie”, n.a.v. vorm v. blare.

Sonkwa: die ben. *Sangua/So(a)nqua/Sonqua(a)s/Soaquas/Souqua* kom herhaaldelik by vRieb en sy tydgenote voor (v. Frank TB 144, 147 en 146 No. 6) as Hott. ben. v. d. Boesmans; Na. (ekv.) *Sa-b*, (com. pl.) *Sa-n* + *-qua* uit ouer *-gu-a*, ml. mv. obj., geskrywe *-qua/-kwa/-koa*, vgl. **abiekwasgeelhout**.

sonkwasriet: riets., wsk. toeg. op d. biesieagtige soorte (*spp. Bobartia, Juncus* en *Scirpus*, ondersk. fam. *Iridaceae, Juncaceae* en *Cyperaceae*) ter ondersk. teenoor *vaarlan(d)sriet* (*spp. Arundo* en *spp. Phragmites*, gew. *P. communis*, fam. *Gramineae*), v. verder **Sonkwa**.

sononder: aand, sonsondergang, o.a. by Wik en Trig, vgl. Eng. *sun-down* (sedert 1620), so ook **sonop**, môre, sonsopgang, vgl. Eng. *sun-up* (sedert 1847), v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 27 en Kem WFA 162; dié tipe ss. onbek. in Ndl. wat alleen *zonsondergang* en *zonsopgang* ken.

sonskynweer: onbewolkte/nouliks bewolkte weer, etlike male by vRieb en nog in gebr., onbek. of veroud. in Ndl. wat wel *zonneschijn* ken, vgl. Scho TWK/NR 7, 2, p. 27.

sooi: stuk grond wat uitgespit is; Ndl. *zode* (Mnl. *sode*, dial. *zo/so*), Hd. *sode*, Eng. *sod* — gras- en turfsooie is van oudsher vir brandstof uitgespit, dan wsk. verb. m. *sooi* in **sooibrand**; by vRieb *zoden/so(o)den* as mv.

sooibrand: oprisping v. maagsuur, (vroeeër bek. as) *opwerkens* (Meurant); in hierdie bet. en blb. as ss. nog net in SNdl. bek. (by Kil *so(o)de/soye*), hou verb. m. Ndl. *zieden*, “kook” (by Kil *sieden*), Hd. *sieden*, “kook”, en *sud*, “kooksel”, Eng. *seethe*, “kook”, herk. hoërop onseker, v. verder **sooi**.

soontoe: — *soheentoe* — , “daarheen”; sametr. v. *so* + *heen* + *toe*, v. Kloe HGA 212.

soos: — *soas* — , “ewenas, op dieselfde wyse as”; sametr. v. *so* + *as* (ouer *als*, v. as III en IV), ook in bet. “toe; sodra”, o.a. by vRieb en Wik (Scho TWK/NR 7, 2, p. 27), vgl. ook Kloe HGA 307.

sop I: — (deftig) *soep* — , vloeibare voedsel; Ndl. *soep* uit Fr. *soupe*, wu. Eng. *soup* en Hd. *suppe*) naas *sop* (Mnl. en by Kil *sop/soppe*, Eng. *sop*, “geweekte brood”), wsk. v. Germ. herk. en verb. m. Ndl. *zuipen*, Afr. *suip*, Eng. *sip*, v. ook **sopie**.

sop II v. sap.

sopie: drankie (veral v. st. drank); Ndl. (ook gew. dim.) *zoopje*, by vRieb *soopie*, hou verb. m. *so(e)p* en *suip*.

sôre: ww. en s.nw. mv., — (dial. gekleurde uitspr. v.) *sorge* —, “kommer; toesig; bewaak, toesig hou”; Ndl. ondersk. *zorg* (Mnl. *sorghe*) en *zorgen* (Mnl. *sorghen*), Hd. *sorge* en *sorgen*, Eng. *sorrow*, herk. hoërop onseker.

so Katie: vleisstukkies in kerrie en asyn ingelê, aan stokkies ingeryg en gebraai; wsk. via Ind.-Ndl. *sateh* uit Mal.-Jav. *satai/sateh/sesateh*, misk. uit Tam. *satai*, “vleis”, mntl. d. Mal. koks in gebr. gebring (dTo P 57–8; vWel 338; Bosh VT 367).

+ **sosys:** wors; Ndl. (sedert 17e eeu) *saucijs* uit Fr. *saucisse* uit Lat. *salsicia*, “iets met sout berei”, soos Eng. *sausage* verb. m. Lat. *sal*, Gr. (*h*)*als*, “sout”; v. ook **sult I**, **sout I**.

sot: s.nw. en b.nw., dwaas, gek; Ndl. *zot* (Mnl. *sot*), soos Eng. *sot* uit Fr. *sot*, “dwaas, gek”, herk. onbek.

sou I: impf. v. *sal*, hou verb. m. Ndl. *zullen*, Hd. *sollen*, Eng. *shall*.

sou II: tentoonstelling; Eng. *show*, vroeër dial., tans aan verdwyn, v. ook **skou I**.

souerig: bangerig, bedees, beskeie; bet. laat dink aan verb. m. *sku* (Ndl. *schuw*, by vRieb o.a. *schouw*) en Eng. *shy*, maar verb. onwsk. vanweë fonet. besware.

sout I: s.nw., bep. skeik. verbg.; Ndl. *zout* (Mnl. *sout*), Hd. *salz*, Eng. *salt*, hou verb. m. Lat. *sal*, Gr. (*h*)*als*, “sout”.

sout II: ww., veral as verl. dw. in bet. “immuun teen/nie-vatbaar vir 'n siekte” (meer bep. v. diere gesê); blb. nie in dié toep. in Ndl. bek. nie en mntl. in S.A. ontst., ook in S.A. Eng. *salted* aldus gebr. (v. Scho TWK 14, 4, p. 193) en aan Afr. ontl.

soutbos v. vaalbrak, kanna III.

soutvaatjie v. dirkdirk(ie).

spaander I: s.nw., afgesnyde/afgesplitste stukkie hout; Ndl. *spaander*, nuwe ekv. uit ou mv. v. *spaan* (Mnl. *spaen/spane*, mv. *spane/spaenre/spaendere*, vgl. Afr. ekv. *hoender*), Hd. *spahn*, Eng. *spoon*, hou wsk. verb. m. Gr. *sphên*, “wig”.

spaander II: ww., weghardloop (gew. in verbg.: *laat* —); misk. uit Ndl. *spankeren*, “weghardloop” (v. lit. by Boek ZV 969–70 en

vgl. Eng. dial. *spank*, “vinnig beweeg”) m. byg. aan **spaander** I, vgl. *laat spaander*; *die spaanders laat spat/waai*; *die rieme neersit* — (*laat*) *spaander* word d. nie-blankes gew. as *sabander/sabanner* uitgespr., en in hierdie vorm is dit wsk. deur blankes terugontln. in vorm en bet. v. **sabander** II (q.v.), nie volkset. nie, want toe was **sabander** I seker nie meer ’n bek., lewendige wd. nie.

spaansriet: pln. (*Arundo donax*, fam. *Gramineae*), oor onverboë eerste lid in dgl. ss. vgl. o.a. *turksvy(g)*, ben. is egter geen bewys dat plant uit Spanje herkomstig is nie (vlgs. Mar 161 is *Spanish reed* = *Italian reed*), in Ndl. *Spaans riet*.

spaansvlieg: inseks. (*spp. Cantharis*, fam. *Cantharidae*), in Ndl. *Spaanse vlieg*, vgl. onverboë eerste lid by *spaansriet*.

+ **spaa**: grap; Hd. *spass*, “grap, pret, skerts” (wu. Ndl. *spats*, “drukte, grillige handeling, ophef”, bv. in verbg.: *spats hebben/maken*), soos Eng. *space*, Fr. *espace*, uit It. *spasso/spazio*, “tyd=verdryf”, hou verb. m. Lat. *spacium/spatium* in bet. “vry tyd”, verder m. Ndl. *spatie* en *spatiëren*, Afr. *spasie* en *spasieer*, “ruimte; ruimte laat”; m. Hd. *spazieren*, “wandel”, en Ll. *spatiari*, met epent. n Ndl. *spanse(e)ren*, “wandel”, by Scho TWK 14, 1, p. 33 met vb. v. *spatsies* uit 1862 in S.A.

spaghetti: soort fyn meeldraadvoedsel tussen macaroni en vermicelli; Ndl. *spag(h)etti*, Eng. *spaghetti*, uit It. mv. v. dim. v. *spago*, “draad, koord, string”.

spaider: perdevoertuig (vierwieler) wat in onbruik raak; Eng. *spider* (vlgs. NED in 1879 in S.A. ontst., wsk. n.a.v. vorm).

spanjool: veneriese siekte; Ndl. *spanjool* (uit Sp. *español*), “Span=jaard; sifilis, Spaanse pokkies”.

spanspek: meloens. (*Cucumis melo*, *C. m. reticulatus*, *C. m. cantalupensis*, fam. *Cucurbitaceae*); afl. uit Fr. *pastèque*, “wartlemoen” (uit Arab. (*al*)-*battikh/-bittekh/-baticha*) bevredig nie (v. Frank TE 32–3), eerder uit (vroeg 17e-eeuse) Ndl. *Spaenspek/Spaenschspek* naas *spekmeloen* (Bosh VT 195); by vRieb gew. *Spaens(ch)*, maar o.a. ook *Spanse wijn*, vgl. **spaansriet**.

spantou: riem of tou om agterbene v. ’n melkkoei vas te maak; ss. wel in Ndl., maar blb. nie in dié toep. nie.

spat: veral in verbg.: *die spat neem* en *laat spat*, “vlug, weghard=loop”; Ndl. en dial. *de spat zetten/opnemen* (Scho TWK 14, 1, p. 33 en NR 7, 2, p. 27 met verwysing na gebr. by Trig en Meurant).

spatsie v. **spaa**.

speaker: voorsitter v. d. Volksraad; Eng. *speaker*, na die vb. v. d. Eng. parlementêre gebr. (*Speaker of the House of Commons*).

speek: verbindingstuk tussen naaf en velling; Ndl. *spaaak* (Mnl. *spake*), “spaander” (vgl. Eng. *spoke*), het saamgeval m. dial. Ndl. *speek* (Mnl. *speec/speke*), Hd. *speiche*, verb. m. *spyker* in alg. bet. “iets wat aaneenheg”.

speeklos: met d. speke nie stewig vas nie; so bv. by Trig, 'n tipe van ss. wat in Afr. enigszins ongew. is (Scho TWK/NR 7, 2, p. 27).

speel v. speul.

speen: s.nw. en ww. (met priv. funk., vgl. Kem WFA 59); Ndl. *speen* (Mnl. *spēne*, by Kil *speene/speyne*, “tepel”), dial. Eng. *spean* (as s.nw. en ww.), hierby Ndl. ww. *spenen* (Mnl. *spēnen*), hou misk. verb. m. Gr. *stēthos*, “moederbors” (v. ook dVri J NEW s.v. *speen*).

spek: onderhuidse vetlaag by sommige diere (veral varke); Ndl. *spek* (Mnl. *spec*), Hd. *speck*, Eng. *speck* (sedert 1633, nou veral Am.-Eng.), herk. hoërop onseker.

spekboom: pln. (*Portulacaria afra*, fam. *Portulacaceae*), ook bek. as *olifantskos*, ben. *spekboom* n.a.v. vetterige lower, wat tegelyk lig werp op ben. *olifantskos*, v. ook Scho PD 32, 72.

spekbossie: pln. (*Zygophyllum flexuosum*, fam. *Zygophyllaceae*), deur Thun e.a. vroeër op plante toeg. wat nou ander name dra (Scho PD 72), v. ook *spekboom*.

spekhout: pln. (*Kiggelaria africana*, fam. *Flacourtiaceae*), vgl. Scho PD 32 en v. ook *spekboom*.

spektakel v. spieël.

spekulaas: soort gebak; Ndl. *speculaas/spekulaas*, omstrede herk. (v. dVri J NEW), indien verb. m. *speculatie/spekulatie* (Fr. *spéculation*, Lat. *speculatio*), dan -aas soos in *relaas*, *spesmaas*, indien verb. m. *spek* + *klaas*, dan mntl. aansl. by *Sinterklaasgebak*.

spekvretertjie: (dial. ook bek. as) *vetvretertjie*, voëln. (*Cercomela familiaris* v. d. geslag *Saxicola*), ben. wsk. n.a.v. feit dat hy sy nes uit plantedons maak (Scho PD 62).

spens: — (verouderende) *dispens* — , provisiekamer; Ndl. (sedert 1644–5) *dispens*, wsk. d. seemt. ingevoer en dan misk. uit Port. *dispensa*, maar weens vroeë gebr. (by Coornhert) misk. soos ver-oud. Eng. *spence* uit Ofr. *despense* (Bosm AMP 55–6; Bosh VT

- 158; Scho TWK/NR 7, 2, p. 28); hou verb. m. Ndl. *spende/spinde*, “spyskas; provisiekamer”, It. *dispenda*, Eng. *dispensary*, “plek waar medisyne uitgegee word”, Ll. *spenda*, Lat. ww. *dispendere*, “uitdeel, uitweeg”, naas Ll. *spensa*, Lat. *expensa*, “uitgegee”, ten slotte ook m. *spys(e)* en *spysig*, “voedsel; voedsel gee”.
- spermaceti**: vetstof uit d. kop v. potvisse; Ndl. *spermaceet/spermaceti*, Eng. *spermaceti*, hou verb. m. Ll. *sperma*, “ml. saad”, *ceti*, gen. ekv. v. *cetus*, Gr. *kêtos*, “walvis” (veral verkry uit d. spermacetiwalvis — *Physeter macrocephalus*, fam. *Physeteridae*).
- spesmaas**: vermoede; uit *presumasie* (vgl. ook *presumpsie*, Ndl. *presum(p)tie*, sedert 16e eeu) naas ww. *spesmeer*, “vermoed” (vgl. *presumeer*, Ndl. *presume(e)ren*, sedert 15e eeu), met *-aas* uit *-asie* (Ndl. alleen *-tie*, maar vroeër vermoedelik ook *-atie*), vgl. *relaas* en *spekulaas*, anl. *s-* mntl. onder invl. v. 2e en 3e *s*, d.w.s. *spesmaas* uit *presmaas* uit *presemaas* uit *presumaas* uit *presumasie* uit *presumatie*.
- speul**: — *speel* — , jouself vermaak; Ndl. *spelen* (Mnl. *spelen/spuelen/spoelen*), Hd. *spielen*, naas s.nw. *spul* (q.v.) wat ook dial. in Ndl. naas *spel* voorkom, v. ook **speuls**.
- speuls**: — (minder gew. i. hierdie bet.) *speels* — , “geil, hittig, togtig”; Ndl. *speels(ch)*, d.w.s. “geneig tot minnespel”; by vRieb *speuls* (van konyne gesê), vgl. Kloe HGA 307.
- spie**: — *spy* — , pen, wig; ondersk. ongedift. en gedift. vorme v. Ndl. *spie*, dial. *spij* (by Kil *spie/spije*), hou mntl. verb. m. Lat. *spica*, “graanaar”, m. **speek** (q.v.) en *spyker*.
- spieël**: s.nw. en ww., glas- of metaalweerkaatser; in ’n spieël kyk of daardeur laat weerkaats; Ndl. s.nw. *spiegel* (Mnl. *spieghel*) en ww. *spiegelen* (Mnl. *spieghelen*), Hd. *spiegel*, It. *spieglio/specchio*, via Ll. *spēghum* uit Lat. *speculum*, “spieël” (uit *specere*, “kyk”), hou verb. m. *spektakel* (vgl. Lat. *specio*, Gr. *skeptomai*, albei m. bet. “kyk”).
- spierinkie**: viss. (*Atherina breviceps*, fam. *Atherinidae*) vgl. Scho PD 10; Ndl. *spiering* (*spp.* *Osmerus*, fam. *Osmeridae*); v. ook **assoois**.
- spiets**: toespraak; grappige voorval; Eng. *speech*, hou verb. m. *spraak* en *spreek*.
- spinasie**: pln. (*Spinacia oleracea*, fam. *Chenopodiaceae*); Ndl. *spinazie* (Mnl. *spinage/spinagie/spinaetse*, by vRieb *spenagie/spinnagie*), Eng. *spinage*, uit Ofr. *espinache* (vgl. Sp. *espinaca*, It. *spinace*) uit Arab. *isfānāh* uit Pers. *ispanā(n)g*.

spinnekop: inseks. (*spp. Arachnida*, fam. *Arachneidae*); Ndl. *spin/spinnekop* (lg. 'n tout. ss. uit *spin*, "spinnekop", en *kop* uit *kobbe*, "spinnekop", vgl. Eng. *cob* en *cobweb*) — Ndl. *spin* (Mnl. *spinne*), Hd. *spinne* hou verb. m. Ndl./Afr. ww. *spin(nen)*, terwyl Ndl. *kop/kobbe* (Mnl. *coppe*, "spinnekop"), Eng. *cob* mntl. verb. hou m. *kop*, "hoof", in alg. ouer bet. v. "ronde voorwerp".

spinnerak: gespinde net/web v. spinnekop; Ndl. *spinrag*, ss. v. *spin* (v. **spinnekop**) en *rag*, "web, weefsel", wat verb. hou m. Gr. (*araxnē*, "web", waaraan d. **spinnekop** (q.v.) se wetensk. naam (*Arachnida*) ontl. is en wat volkset. tot *rak* gewysig is.

spioen: s.nw. en ww., verken(ner), waarneem, waarnemer; iemand wat inligting inwin; Ndl. (17e eeu) *spion* (SNdl. *spioen*), Hd. *spion*, uit Fr. *espion* of It. *spione*, hierby ook Afr. ww. *spioeneer*, Ndl. *spionne(e)ren/spione(e)ren* (v. ook Scho TWK/NR 7, 2, p. 28) naas Ndl. ww. (s.nw.) *spie* (Mnl. *spie/spiede*) waaraan Eng. *spy* beantw., verder verb. m. *bespied*, *verspieder*, asook m. Lat. *specio* en Gr. *skeptomai*, "kyk", v. **spieël**.

spit: s.nw. en ww., braaivurk; rugpyn; steek met graaf; diepte van steek (bv. *onderspit*); Ndl. *spit* (Mnl. *spit/spet*, Hd. *spiess*, Eng. *spit*, hierby Ndl. ww. *spitten* (Mnl. *spitten*), Eng. *spit*, gemene bet. ong. "met 'n skerp voorwerp steek" (wat bet. "rugpyn" betref, n.a.v. volksgeloof).

spits: s.nw. en b.nw., skerp punt/toring; puntig; Ndl. *spits*, b.nw. in 16e eeu en s.nw. in 17e eeu ontl. aan Hd. *spitz*, "punt; puntig", hou verb. m. **spit** (q.v.) in bet. "skerp voorwerp"; uitdr.: *iets spits kry*, "iets verstaan", ook Hd. *etwas spitz kriegen* (Scho TWK 14, 1, p. 33).

spleinakend: by vWiel 164 in bet. "poedelnakend"; is dit misk. 'n dial. ww. v. *splinternakend*?

splinternakend: heeltemal kaal, naak/nakend; Ned. *splinternakes*, Hd. *splinternackt*, na d. vb. v. *splinternuut*, Ndl. *splinternieuw*, "so nuut soos 'n pas afgebreekte splinter" — in dgl. verbg. het *splinter* bloot 'n verst. funk.; v. ook **poedelnakend**, **spleinakend**.

spoeg: s.nw. en ww., — *spoe/spu/spuug* naas s.nw. *spuwing* — , speeksel; speeksel uit mond stoot; Ndl. *spuwen* (Mnl. *spuwen/spouwen/spien/spijen/spugen* naas s.nw. (o.a. dial.) *spuug/spoeg/spog*, vorme met *g* uit impf., bv. *speech/spooch*, v. dVri J NEW s.v. *spog* en *spuwen*), Hd. *speien*, Eng. *spew* en *spit*, hou verb. m. Ndl. *spuien*, *spuiten* en *speeksel*, m. Lat. *spuere*, Gr. *ptuein* en *psuttein*; oor *uu*, *ui* en *oe* v. **soetjies**.

spoetnik: satelliet, neol. uit jongste tyd; Eng. *sputnik*, uit Rus. *s(o)*, "met", *put*, "pad", *-nik*, agterv. v. nom. ag. (= Ndl./Afr. *-er*), eint. "medereisiger, satelliet".

spog: grootpraat, grootdoenerig wees; Ndl. *pochen/spochten*, wsk. uit Hd. *pochen*, oor vorm in Ndl. onsekerheid (v. WNT XIV s.v. *spochten* en dVri J NEW s.v. *pochen*).

spons: s.nw. en ww., poreuse dierlike seegewas; met iets (bv. 'n spons) afspoel, afwas, benat; Ndl. *spons* (Mnl. *sponge/spongie*, wsk. ontnl. aan Ofr. *esponge* (Fr. *éponge*)), Eng. *sponge*, hou verb. m. Lat. *spongea/spongia*, Gr. *spoggia*, afl. v. *spoggos*, "spons", hierby Ndl. ww. *sponsen/sponzen*, Afr. *spons*.

sponssiekte: veesiekte wat deur 'n sponsagtige ontsteking gekenmerk word, gedok. by Thun en IVa (Scho TWK/NR 7, 2, p. 28).

sporrie v. spurrie.

sprrie: s.nw. en ww., drink(ery); Eng. *spree* (sedert 19e eeu), herk. onbek.

springbok: antiloops. (*Antidorcas marsupialis (euchore)*, fam. *Bovidae*), vroeër ook bek. as *pronkbok* en *trekbok* (Scho PD 50), ben. *springbok* n.a.v. sy springgewoonte.

sprinkaan: voetganger- en vlieënde insek (*spp. Acrida*, fam. *Acrididae*); Ndl. *sprinkhaan* (Mnl. *sprinchaen/-hane*, by vRieb *sprinck=hanen*), uit *spring* en *haan* (wat in ss. ook op insekte, seediere en visse toeg. word).

sprinkaanvoël: voëls. (*Ciconia ciconia*, fam. *Ciconiidae*), dit is die groot soort, daar is ook 'n klein soort, ben. n.a.v. feit dat hy sprinkane vang; d. klein soort is blb. *Glareola nordmanni (melanoptera)*.

sproei I: ww., begiet, natmaak; Ndl. *sproeien* (na Kil), Hd. *sprühen*, "spat, vonke skiet", hou wsk. verb. m. Mnl. *spraeyen*, "sproei, strooi, versprei", mntl. ook m. Gr. *speirein*, "saai".

sproei II: — *spru* —, mondsiekte; Ndl. *spruw* (Mnl. *sprūwe*), dial. Ndl. *sproe/sprou(w)/spreu(w)*, Eng. *sprue*, hou mntl. verb. m. **sproei I**, ben. dan n.a.v. feit dat spikkels hulle in die slymvleis v. d. mondholte versprei.

sproet: velvlekkie deur sonlig veroorsaak; Ndl. *sproet* (Mnl. *sproete*), Hd. *sprosse* (naas Lmnl. en by Kil *sprot*), hou verb. m. **spruit**.

spru v. sproei II.

spruit: plantloot; sytak v. rivier; nakomeling; Ndl. *spruit* (Mnl. *sprūte*), Hd. *spross*, Eng. *sprout* (dial. *sprit*), hierby Ndl. ww. *spruiten* (Mnl. *sprūten*), Hd. *spruessen* naas *spritzen*, "spuit", Afr. *spruit*; by vRieb (s.nw.) *spruyt*, *spruiten* (mv.), *spruitjens* (dim.); v. ook **sproet**.

spu v. spoeg.

spul: doeb. v. *spel* (v. **speul**), gebeurtenis (ongunstig); rommel; versameling (diere, dinge, ens.); klomp mense (ongunstig); so ged. ook Ndl. *spul* — *spel* (v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 28 met vb. uit Trig).

spurrie: — *sporrie* — , pln. (*Spergula arvensis*, fam. *Caryophyllaceae*); Ndl. *spurrie* (Mnl. *sporie*, by vRieb *sparry* en *sporrysaet*, v. Kloe HGA 116, Noot 171 en 307), Eng. *spurr(e)y*, uit Fr. *spergule* uit Lat. *spergula*, nie te verwar nie m. Ndl. *spurg(i)e*, Eng. *spurge* (spp. *Euphorbia*, fam. *Euphorbiaceae*) uit Ofr. *espurge* (Fr. *épurge*), v. ook Scho PD 40.

spuug v. spoeg.

spuugslang: slangs. (vlgs. ouer Web *Sepedon haemachates*, 'n ben. blb. in onbruik, maar vroeër toeg. op lede v. d. fam. *Viperidae*, vgl. ook Scho PD 52), ben. n.a.v. dié slangs. se gewoonte om gif te spuug.

spy v. spie.

spyker v. speak en spie.

spykerbalsem: soort salf; Ndl. *spijkerbalsem*, genoem na Jan Spijker, 18e-eeuse Amsterdamse apteker.

spys: — *spyse* — , eetgoed, voedsel; Ndl. *spijs* (Mnl. *spīse*), Hd. *speise*, uit Ll. *spēsa* uit *spensa* uit Lat. *expensa*, verl. dw. v. *expendere*, “bestee, uitgee, uitweeg” (bv. daaglikse rantsoen); vgl. *spens*.

spysenier: voorsiener v. verversings by onthale: neol. afl. met (-en)ier v. *spys(e)* in Afr. ter vert. v. Eng. *caterer*.

st v. sjt/sjuut.

stad: mv. *stede*, doeb. v. **stat** (q.v.) en v. *stede/stee* (*in — van*); Ndl. *stad* (Mnl. *stat*), Hd. *stadt* (vgl. ook *statt*, *stätt*), Eng. *stead*, ouer bet. “staanplek”, dan “woonplek”, en reeds i. d. Middeleeue in bet. “stad”, hou verb. m. *stade*, “plek” (bv. *te — kom*) en m. Lat. *statim*, “dadelik”, d.w.s. “op die plek”, *statio*, “standplaas”, en m. Gr. *stasis*, “plek, posisie; staanhouding; opstand” — sem. ontw. ong.: “staan . . . staanplek . . . stad.”

staketsel: paalwerk, palissade; Ndl. *staketsel* (Mnl. *staketsel/stakijtse/stakitse*), uit Ofr. *estakette*, op sy beurt uit Germ. wd. *staca*, Ndl. *staak*, Eng. *stake*, “paal”; by vRieb “staketsel offtte slagboom”.

stalagmiet: staande druipsteenkeël in grot; Ndl. (sedert mid. 17e eeu) *stalagmiet*, Eng. (1681) *stalagmite*, Hd. *stalagmit*, Fr. *stalagmite*, uit Lat. *stalagmites*, Gr. *stalagma*, “druppel”, *stalagmos*, “druipwerking”, ww. *stalassein*, “laat drup”.

stalaktiet: hangende druipsteenkeël in grot; Ndl. (sedert mid. 17e eeu) *stalac-/stalaktiet*, Eng. (1677) *stalactite*, Hd. *stalaktit*, Fr. *stalactite*, uit Lat. *stalactites*, Gr. *stalaktitês*, ww. *stalassein*, “laat drup”.

stamboel v. stramboel.

stamp: s.nw. en ww., harde hou, slag, stoot; skok; rukkerig beweeg; fynmaak; ruimer gebr. as Ndl. s.nw. *stamp* en ww. *stampen* (in bep. verb. alleen nog ooreenkoms m. SNdl.) en beantw. aan Ndl. *stamp(en)* en *stomp(en)*, asook aan *stoot* en *sto(o)ten*, terwyl dit Ndl. *duw(en)* in Afr. verdring het (v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 28).

stampkar: kar sonder vere (vgl. *skotskar*), aanh. uit 1890 by Scho TWK 14, 4, p. 193.

stamvrugte: gew. mv., vrug- en pln. (*Chrysophyllum magalimontanum*, fam. *Sapotaceae*), ben. n.a.v. feit dat vrugte aan stam en stywe takke groei; v. ook *manoembelas*.

standertjie: tafelstelletjie v. asyn, olie en speserye; in dial. Ndl. *standertje* (persoonlik in Oud-Alblas aanget., vgl. Bosh VT 242).

stapel: s.nw. en ww., — *stawel* —, ophoop; ophoping; Ndl. *stapel* (Mnl. *stapel(e)*, dial. ook *stabel*), Hd. *staffel*, Eng. *staple*, mntl. verb. m. *staf* — uit *stapel* weer Ofr. *estaple* (Fr. *étape*), “stapelplek”, bet. ong. “stut”.

stapelgek: — *stawelgek* —, heeltemal gek; Ndl. *stapelgek* (sedert 17e eeu), misk. geen verb. m. **stapel** (q.v.), “stut”, nie, maar wel met ou wd. *stapel*, “kriek” (vgl. Ndl. *pepelzot* by Kil waar *pepel*, “vlinder”, en Afr. *rateltaai*).

stat: mv. *statte*, doeb. v. **stad** (q.v.), versameling inboorlinghutte of strooise op platteland (teenoor *lokasie* by stede en dorpe).

stawel(gek) v. stapel(gek).

stede/stee v. stad.

steek: s.nw. en ww., (lett.) prik; prikwond; (fig.) bedekte belediging, skimp; Ndl. *steek* (Mnl. *stēke*), Hd. *stich*, Eng. *stitch*, hierby Ndl. ww. *steken* (Mnl. *stēken*), Hd. *stechen*, Eng. *stick* — oor

verbg. *dop steek* v. Scho TWK 14, 1, p. 33 en NR 7, 2, p. 28 oor verbg. *baken steek*, albei blb. v. Ndl. herkoms maar met ruimer gebr. in Afr.

steeks: koppig (van mens of dier gesê wat nie wil beweeg/meedoen/trek nie); Ndl. *steeg* uit *stedig*, “onwillig om te beweeg, stilstaande” (vgl. *leeg* uit *ledig*) wu. *steegs(ch)* naas *steeks(ch)*, “koppig”, hou misk. verb. m. Eng. *steady*, “nie geneig om te beweeg/mee te gee nie”, vgl. Scho TWK/NR 7, 2, p. 28.

steenbok: antiloops. (*Raphicerus campestris*, fam. *Bovidae*); Ndl. *steenbok* (by Kil *steenbock*) v. *Capra ibex*, fam. *Bovidae*, eint. “bergbok” (wat i. d. Alpe tuis hoort); vgl. Scho PD 13; by vRieb *steenbok(ken)/steenbock(en)/steenbockien* (Kloe HGA 317).

steenbokboegoe: pln. (*Agathosma ciliata* en *A. microphylla*, fam. *Rutaceae*), ben. blb. n.a.v. gewildheid (vanweë lekker reuk) onder dié diere.

steenbokhael: gew. fyn hael (fyner as *bokhael* en *steenboklopers*), by Spa gedok. (Scho TWK/NR 7, 2, p. 28).

steenboksuring: pln. (*Rumex acetosella*, fam. *Polygonaceae*), motivering v. ben. onbek.; v. ook **boksuring**.

steenbras: van 7 soorte S.A. seevisse (een soort gaan blb. ook rivier=monde binne) wat in Afr. (in die ss.) *steenbras* en (i. d. simp.) *brasem* heet, behoort 5 tot d. fam. *Sparidae*; afgesien v. riviervisse wat elders verw. name dra, behoort dié naamdraers òf tot d. fam. *Sparidae* òf tot d. fam. *Labridae* en heet hulle in Ndl. òf *steenbrasem*, by vRieb *steenbraessesems/-brasems/-brazems* (waarvan d. 1e lid op hulle voorliefde vir klipriwwe of banke dui) òf net *brasem* (Mnl. *braessem/brasem*), Hd. *brasse(n)*, wu. Ofr. *bresme* (Fr. *brême*) en hieruit weer Eng. *breem*; oor verdere verw. net gissings.

steendruiwe: vrug- en pln., reeds voor end 17e eeu a. d. Kaap bek. (v. Scho TWK/NR 7, 1, p. 38 s.v. *groendruiwe* en 7, 2, p. 29 s.v. *steendruiwe*); ben. nie in WNT nie, wel *steenwijn* wat blb. uit steendruiwe gemaak word.

steggie v. **stiggie**.

steiergat: gat in die muur waarin d. stutbalkies v. d. steierstellasie rus; Ndl. *steigergat* (WNT XV 1132), eerste lid (Mnl. *steigher/steegher*), Eng. *stair(s)* hou verb. m. Ndl. ww. *stijgen*, Afr. *styg*, “in die hoogte gaan”; soms verwar m. **skuiwergat** (q.v.).

stel: s.nw. en ww., byeenhorende reeks (bv. meubelstukke); lokval; lg. o.a. in verbg. ‘n *stel aftrap*; (as ww.) ‘n taak opdra; ‘n lokval

gereed maak, as s.nw. en as ww. by Trig (Scho TWK/NR 7, 2, p. 29); so ook Ndl. *stel* en *stellen* (Mnl. *stel(le)* en *stellen*), Hd. *stelle*, “plek” en *stellen*, (ww.) “plaas”.

stelletjie v. stilletjie.

sten I: (dial. v. gew.) voerpunt v. boot/skuit; uit *stewe* (mv. *stewens*); Ndl. *stevan* (Mnl. *stevane*), Eng. *stem* (deur ass. uit ouer *stefn*), nie verw. aan Eng. *stern* nie.

sten II: stengeweer, masjiengeweer; Eng. *sten*, naam gemaak uit beginletters in d. name v. d. ontwerpers en v. d. land v. vervaardiging: maj. Sheppard, mnr. Turpin en England (hulle was ondersk. leëroffisier en amptenaar v. Engeland i. d. huidige eeu).

ster: hemelliggaam; voorwerp m. sodanige vorm; beroemdheid; Ndl. *ster/star* (Mnl. *ste(e)rne/sterre/starre*, dial. o.a. ook *steern*), Hd. *stern*, Eng. *star*, hou verb. m. Lat. *stella*, Gr. *astêr* — Fr. *étoile* uit Lat. *stella* — , by vRieb *ster(re)/star*.

sterband: dié deel van 'n perdetoom wat om d. perd se voorkop gaan; nie in WNT nie en nie uit te maak of eerste lid verb. hou m. *ster* in bet. “voorkop” nie (WNT XV 1491) of m. stervormige versiersels a. d. toom (Bosh VT 104).

stêre: (alleen mv.) boude, doeb. v. *stert*, mv. *sterte* (Kloe HGA 100 skryf *sterre*); Ndl. *staart* (Mnl. *ste(e)rt/sta(e)rt*, dial. nog *ste(e)rt/start*), Hd. *sterz*, Eng. *start*, hou verb. m. Gr. *storthunx*. “punt” (bv. v. dier se horing).

+ sterenkie v. sterntjie.

sterf: — *sterwe* — , doodgaan; Ndl. *sterven* (Mnl. *sterven*), Hd. *sterben*, Eng. *starve*, verw. hoërop onseker.

sterk: duursaam; hewig; kragtig; groot in aantal; Ndl. *sterk* (Mnl. *sterc/sta(e)rc*), Hd. *stark*, Eng. *stark*, hou misk. verb. m. Pers. *suturg*, “groot; sterk”, vgl. verder Scho TWK/NR 7, 2, p. 29, asook Kloe HGA 117, 119; v. ook **straks**.

sterling: bep. Eng. geldwaarde; Eng. *sterling*, dim. (?) v. *star* (Oeng. *steorra*) — daar was sterretjies op sommige Eng. silwerpennies uit d. Normandiese tyd en hulle is gew. afgeweeg “*in pound of sterling*”, vandaar oordrag op Eng. *pound (sterling)* = 240 pennies.

+ **sterloop:** bep. soort geweer met ster(re) op loop.

sterntjie: — (dial. by vWiel 127 *sterenkie* v.) — , soort seemeentjie (*sp. Sterna*, fam. *Sterninae*); Ndl. *stern* (dim. *sterntje*, dial. *starre/ster(re)*, “seeswaeltjie”), hou verb. m. Eng. *starn/stern/(ouer) stearn*, mntl. ook m. *starling*, “spreeu”, naas Eng. sonder anl. *s-* die vorm *tern* (via Skand.) — met d. oog op verbreidheid en ouderdom in Germ. is Linn se *sterna* misk. verlat. Germ., maar met d. oog op Lat. *sturnus*, “spreeu”, kan die Germ. vorme mntl. verdietste Lat. wees (v. WNT XV 1532 en dVri J NEW s.v. *stern*), vgl. Frank TB 126 en 142 No. 9.

sterretjie: Scho PD 41 meld dat o.a. die pln. *sterretjie* “om die algemene bekendheid in Nederland . . . seker (na S.A.) oorgedra is”, maar verswyg v. watter plant(e) na watter plant(e) — by Heuk kom o.a. op bl. 169–70, 229 en 246 ondersk. voor: *spp. Ornithogalum*, fam. *Liliaceae*; *spp. Scilla*, fam. *Liliaceae*, en *spp. Stellaria*, fam. *Caryophyllaceae* en andersyds by Mar 77 *spp. Curculigo* en *spp. Hypoxis*, albei fam. *Amaryllidaceae*.

stert v. stêre.

+ **stertpeper:** pln. (*Piper capense*, fam. *Piperaceae*), nou bek. as *bos(sies)peper*, *Kaapse peper*, *wildepeper* (Scho PD 42 en WAT s.v. *bospeper*), motivering v. ben. *stertpeper* onbek.; in Ndl. is *staartpeper* “aldus geheeten naar het steelvormig verlengsel aan haar ondereinde” (WNT XV 202), is dié ben. om dies. rede op plant in S.A. toeg.?

stertriem: deel v. saal of tuig waardeur die stert v. ry- of karperd gaan; Ndl. *staatriem* (by Kil *steert-riem*) in dies. bet. as in Afr. wat die ben. ook toep. op “lendedoek/-vel v. inboorlinge”, ook bek. as *deurtrekker* (WAT s.v. *deurtrekker* in bet. 3. a.) — vandaar *stertriemdraers* as ben. v. primitiewe inboorlinge.

steur: — *stoor* — , hinder, strem; Ndl. *storen* (Mnl. *stören/steuren*, ook dial. *steuren*), Hd. *stören*, Eng. *stir*, “in beroering/beweging bring”, verw. hoërop onseker. Hierby Afr. afl. *steuring* en *sturnis*, v. ook **stoor** I.

stewe v. sten I.

stewel: hoë (opryg)skoen; Ndl. *stewel*, “hoë skoen, veral ryskoen” (by Kil *stifel/stivel/stewel*, dial. *stevele*), ontl. aan Mned. *stewel* (Hd. *stiefel*) via It. *stivale*, “somerskoen”, uit Lat. *aestivale*, “somers”.

stiebeuel: voetrus aan stiegriem v. saal, nes *stiegriem* m. ongedift. *i(e)*; Ndl. *stijgbeugel* en *stijgriem* m. gedift. *i(e)* tot *ij* (dial. Ndl. o.a. *stiihbugel*, *stiefbeugel*, *stiebeugel*, *stibögel*, *stiegebeugel*, vgl. Dijk, Gal, Mole, Schue en Kloe HGA 45).

stief I: (dial. v.) baie, buitengewoon (bv. in verbg. *stief ryk/ver*); Ndl. *stijf* (as verst. wd. by bw. v. graad, vgl. WNT XV 1612-3, so by vRieb: "blijvende de wind . . . stijf doorwaaijen", vgl. Kloe HGA 46, 215, 307), soos by *stiebeuel* ook hier Ndl. dial. vorme m. ongedift. *i(e)*.

stief II: betreffende aangetroude familieskap; hardvogtig, suinig; Ndl. *stief-* (soms ook *stiep-*, in verbg. m. *-dogter*, *-kind*, *-ma*, *-pa*, *-seun* en *-ouers*), Hd. *stief-*, Eng. *step-*; ouer vorme blb. m. slot-*p*, wat misk. deur ass. tot *f* ontw. het in vorme soos *stiefvader*, waar *v*, soos in Afr., stl. uitgespr. is en anal. verder deurgewerk het; ouer bet. wsk. "berooft" (vgl. Lat. *privignus/privus*, "stief=seun", d.w.s. "van vader beroofde seun"), wu. bet. "suinig, hard=vogtig" mntl. ontw. het.

stiegriem v. stiebeuel.

stiggie: — *steggie* — , inlêlootjie/-stokkie v. plant; Ndl. *stek* (Mnl. *stec(ke)*, by vRieb *stecq*, (mv.) *stecken*), Hd. *stecken*, Eng. *stick*, hou verb. m. ww. *steek* (iets wat i. d. grond gesteek word).

stiksiende: bysiende, miopies; Ndl. *stikziende* (Mnl. *stiksienich*) kom in versk. Ndl. dial. voor en word dikw. i. d. 17e eeu gebr. (WNT XV 1678-9, vgl. ook Scho TWK 14, 1, p. 33-4), eerste lid hou verb. m. Ndl. *stikken*, intens. v. *steken*, bet. ong. "wat bly steek by sien".

+ **stilletjie:** — *stelletjie* — , gemakstoel, nag(pot)stoel; Ndl. *stil/stille* (Mnl. *stille*), gew. dim. *stilletje* (gerief waar alles "stil" moet toegaan), vgl. Frank TB 186; in Ndl. (reeds by Kil) ook bek. as *kakstil(le)*.

stinkbas v. kasuur.

stinkdassie: bep. diern. (*Procapia capensis*, fam. *Procapriidae*), v. **das I** en vgl. Scho PD 42 (d. ben. blb. in Ind.-Ndl. bek.).

stinkhout: pln. (*Ocotea bullata*, fam. *Lauraceae*); versk. boom- en plants. staan in Ndl. bek. as *stinkhout* (vgl. WNT XV 1734-5 en Scho PD 18).

stinkolieblaar: wv. in Kaart VIII by Lou S DT, pln. (*Datura stramonium*, fam. *Solanaceae*), ben. n.a.v. reuk v. plant en olie daarin.

stoets: geneig om te stoot (van bul of ram gesê); bot, nors, stuurs; (minder gew.) stomp (bv. van mes gesê); Ndl. *stoets(ch)*, Mnl. *stotesch*, by Kil *stootigh* (WNT XV 1948), wsk. dial. vorm met *oe* naas *uu* en *ui* en verb. m. *stoot* en *stuit*.

stokstertmeerkat: diertjie wat tot d. fam. *Viverridae* behoort, in teenstelling m. *waaierstertmeerkat* wat by d. fam. *Sciuridae* tuis hoort, albei ben. n.a.v. vorm v. stert; v. verder **meerkat**, **graatjie**=(meerkat).

stokverf v. **stopverf**.

stokvis: viss. (*Merluccius capensis*, fam. *Merlucciidae*); Ndl. *stokvis(ch)*, Mnl. *stockvisch*, Hd. *stockfisch*, Eng. *stockfish*, blb. ontl. aan Skand. v. *Merluccius vulgaris*, fam. *Merlucciidae*, en volksn. n.a.v. feit dat dié viss. gew. aan stokke gedroog is; by vRieb *stokvisch*.

stolotolo: musiekinstrument bek. as *trompie*; Ngu. (*isi-*)*tolotolo*, deur Doke-Vil 817 beskryf as “Jews’ harp”; nie met **stont(h)ol** te verwar nie.

stols: (enigsins veroud. v.) trots; Hd. *stolz* (vgl. Klu EW ’n Mhd. ontl. aan Ofr., nie te verwar nie m. Hd. *stolz*, wu. Ndl. *stolts*, “werktuig by leerbereiding”) hou verb. m. Mnl. *stout*, “dapper”, Eng. *stout*, “moedig”, wat albei teruggaan op Ofr. *estout*, vgl. sommige v. Germ. herk., maar vlg. ander v. Rom./Lat. herk. en verb. m. Lat. *stultus*, “dom, dwaas; aanmatigend”.

stomp I: s.nw., blok, boom-/houtstuk; Ndl. *stomp* (by Kil *stompe*), Hd. *stumpf*, Eng. *stump*, mntl. verb. m. **stomp II**.

stomp II: b.nw. en ww., nie-skerp (bv. mes); (fig.) dom; Ndl. *stomp* (Mnl. *stomp*), “nie-skerp” maar dan = “nie-puntig”, m.a.w. Afr. en Ndl. *stomp* is nie altyd sinon. nie, vgl. Scho TWK/NR 7, 2, p. 29.

stompneus: visn.: daar is d. *witstompneus* (*Sparus globiceps*) en d. *rooistompneus* (*Sparus gibbiceps*), albei fam. *Sparidae*, deur *stompneus* gekenmerk en blb. in Ind.-Ndl. bek. (Scho PD 26).

stonk: versk. wd. het blb. deurengeloop: 1. die paaltjies laat spat (by krieket), wsk. uit Eng. *stump*; 2. met ghoen albasters/knope wegstamp; met draaiende tol op hand ’n lêende tol stamp, wsk. albei uit Ndl. *stompen* = *stampen* (v. **stamp**); 3. die afskietlyn oorskry (by albasterspel), wsk. deur byg. aan **fonk** (q.v.); 4. in aansl. by Mans (KHI) se *stonk*, “deur gooi/skiet met ghoen beslis wie eerste skiet/speel”, betoog Frank (TE 15–6) dat Afr. *stonk* beantw. aan Vl. *stuiken* (Mnl. *stūken*, “stoot”, by Kil *stuycken*).

stontol: — *stonthol* —, Bantoe se musiekinstrument met boog en snaar; Ngu. (*isi-*)*thontolo*, deur Doke-Vil 801 beskryf as “musical bow of wood, with single string”; nie met **stolotolo** (q.v.) te verwar nie.

stoof: kooktoestel v. metaal; in dié bet. wsk. deur d. handel uit Eng. *stove*, wat reeds i. d. 18e eeu so gebr. word, terwyl Ndl. *stooff*/*stove* (Mnl. *stōve*) en Hd. *stube* nog tot later gebr. is in bet. soos o.a.: “badvertrek, winterwoonvertrek, kaggelkamer, vuur(h)erd, droogoond, kaggel, kolebak, voetstofie”; dit word d. sommige as Germ. beskou, maar is moeilik los te maak v. Rom. (bv. It. *stufa*, Fr. *étuve*, “badvertrek, kaggel”) en hou misk. verb. m. Ndl. *stuiven*, Afr. *stuif* en Eng. *stew* in bet. soos “damp, kook, wasem” — verb. m. *stoom* is minder seker.

stoor I v. steur.

stoor II: pakkamer, pakhuis, magasyn; winkel (v. alg. handelaar); drankwinkel (veral in ss. *bottelstoer*), nog nie alg. as leenw. aanvaar nie; Eng. (sedert 18e eeu) *store*, “winkel” (reeds vroeër al ook as ww., wu. Afr. *stoer*, “opgaar, wegbêre”).

stopverf: — *stokverf* (soos in Ndl. dial., bv. by Boek ZV, Mole en Opp, asook in Pd. *stockfarwe*) — , witlood (om barste te vul voor met verwerk begin word, of om ruite vas te sit); Ndl. *stopverf* (blb. sedert 18e eeu, vgl. WNT XV 1972).

stormjaer I: iemand wat vinnig aanval (in ’n stormloop), afl. ss. v. *storm* en *jaer* (v. **jaag**); Ndl. *storm* (Mnl. *storm*), Hd. *sturm*, Eng. *storm*, hou wsk. verb. m. Lat. *turma*, “skare, trop”; uit Germ. weer It. *stormo*, “aanval”, Ofr. *estour*, wu. Eng. *stour*, “botsing, geveg”.

stormjaer II: na bewering tydens Tweede Vryheidsoorlog (1899–1902) na anal. v. **stormjaer I** gevorm in bet. “vetkoek”, omdat dit gew. haastig gemaak moes word (soos ’n vinnige aanval/stormloop); v. ook **maagbom**.

straks: dikw. adv.-dim. *strakkies*, netnou (i.v.m. verlede en toekoms); dalk, miskien (mod. funk.); Ndl. *straks* (met adv. -s uit *strak*) en *strakjes*, Hd. *stracks*, hou verb. m. *strek*, Eng. *stretch* en mntl. ook met **sterk** (q.v.).

+ **stramboel:** — *stamboel* — , bek. in verbg.: *met snaar en st(r)amboel*, ong. = “met dapper en stapper”, eint. “met snaar(instrumente) op ’n st(r)amboel(party)”, d.w.s. “te voet” (v. vWel VAH 237, 341 en WNT XV 593); Ndl. *stamboelgroep* (uit (I)stamboel, Tur. naam v. Konstantinopel), wsk. deur Kaaps-Mal. musikante a. d. Kaap in gebr. gebring (vgl. hedendaagse *benning* en *klopse*), terwyl *r* in Afr. vorm *stramboel* mntl. n.a.v. *r* in *snaar*; daar word egter ook gedink aan verb. m. d. Oosterse snaarinstrument *tamb(o)ura* (v. Web).

+ **stranddubbeltjie:** vlg. Thun “the name given to an *Umbilicus veneris*, or the upper valve of a cockle-shell” (Scho PD 54), dus meer bep. ’n deel v. ’n seedieltjie.

+ **strandjut**: sg. strandwolf, eint. strandhiëna (*spp. Hyaena*, fam. *Hyaenidae*); Ndl. *strandjut(ter)*, “iemand wat opraap wat d. see uitspoel; seeskuimer” (WNT XV 2127 en Scho PD 80).

+ **Strandloper**: sedert voor vRieb ben. v. lid v. ’n oerbevolkingsgroep wat hulle voedsel gevind het in wat o.a. die see opspoel; v. Nien HOTT 27–8.

strandlopertjie: voëln. (*spp. Charadrius*, fam. *Charadriidae*), dié voëltjies het blb. langs strand hulle kos gevind (v. Scho PD 18).

strandwolf: Scho PD 51 noem dit by Spa en gee dit as *Hyaena brunnea* aan, maar sê nie of dit van d. **strandjut** (q.v.) ondersk. moet word nie, en al sou dit d. geval wees, behoort albei nog tot d. fam. *Hyaenidae*.

+ **strawasie**: moeilikheid; lawaai; dial. Ndl. *strapatsen* uit Hd. (17e eeu) *strapaze*, ontl. aan It. *strapazzo*, “inspanning”; Scho TWK 14, 4, p. 193–5 noem nog vorm *stravagie* uit 1879 in S.A. en wys op mntl. verb. m. Antw. *strobatie* (by Cor-Ver 1205), “ontsteltenis, beroering, wanorde”, wat hy (Scho) blb. i. verb. bring m. Lat. *disturbatio*, maar sonder om *strabantie/strabanse* by Debo te noem.

streek: beweging; gebied; gang, koers; gril; poets; Ndl. *streek* (Mnl. *streke*), Hd. *streich* en *strich*, Eng. *strike* en *stroke*, blb. hoofs. Germ. en ook verb. m. Ndl./Afr. *strook*, asook m. ww. Ndl. *strijken*, Afr. *stryk*, v: ook **stryk**.

• **streep**: lyn, smal strook, teken; Ndl. *streep* (Mnl. *strepe*), Hd. *streif* en *streifen*, Eng. *stripe*, blb. hoofs. Germ., loop soms m. **streck** deureen.

+ **streepesel**: nog soms gehoor v. **sebra** (q.v.), vroeër ook (tans onbek.) *gestreepte esel* (Scho PD 44).

streepgaljoen v. damba.

streepsuiker: slae; WNT XV 2164 gee dit alleen v. S.A. aan (uit Mans KHI), hou verb. m. ww. Ndl. *strepn*, Afr. *streep* in bet. “slaan”, ook in Fri. *strips/stryps* (Dijk) en in OFri. *strips/stripse* (tDK) in bet. “slae”, met skertsende byvoeging v. *suiker* (om d. bitter pil te versoet); vgl. Malh DF AS 324.

stribbeling v. struweling.

+ **strontjaer v. strontvoël**.

strontvis: reeds d. But gedok. (Scho PD 27, maar nie geïd. nie), vlg. Barn 131 is dit *Scatophagus argus*, so genoem omdat hy 'n aasvreter is, soos sy volksn. en wetensk. naam te kenne gee, in Eng. bek. as *scat* (uit wetensk. naam afgekort).

+ **strontvoël:** — *strontjaer* — , ouer ben. v. aasvoël of gier; die ben. *strontjager* in Ndl. toeg. op voëls v. d. fam. *Laridae* (d.w.s. meeuë), vgl. Scho PD 37, 55 en Frank TB 155, 166 No. 11.

strooi I: droë graan-/grashalm(s); Ndl. *stro(o)* naas *strooi* (dial.), lg. kan uit mv. gevorm wees, al kom *stro(o)y* reeds in Mnl. en *strooi* dial. voor, Hd. *stroh*, Eng. *straw* (ook dial. *stre(a)y*), vgl. Lat. *strā(men)*, “strooi”.

strooi II: versprei; Ndl. *strooien* (Mnl. *stroien/strouwen*, lg. nog dial.), Hd. *streuen*, Eng. *strew*, Got. *straujan*, mntl. verb. m. **strooi I** en m. Lat. *strues*, “stapel”, en *struere*, “bou”; vgl. Eng. *construct* en *construe*.

stroois: — *struis* — , strooihut v. inboorlinge; redukv. v. *strooihuis*, die ww. dui wsk. op wisselende klem: *stroois* uit *stróóihuis*, en *struis* uit *strooihúis*, te ondersk. v. *strooihuis*, “'n gew. huis/skuur van strooi gemaak” (v. verwysing **struis I**).

stroop: klewerige suikerkooksel; Ndl. *stroop*, m. epent. *t* tussen *s* en *r*, soos o.a. in Ndl./Afr. *stroom* en Afr. *yster*, naas nuwe ontl. *s(i)roop* uit Fr. *sirop* (Mnl. *siroop*, dial. o.a. *sa-/seroop*), Hd. *sirup*, Eng. *syrup*, uit Fr. *sirop*, It. *siropo*, uit Ll. *sirōpus/sirūpus*, uit Arab. *sharāb*, “drank” (verb. m. ww. *shurb*, “drink”).

struif: — *struis* — , eiergereg, omelet; Ndl. *struif* (Mnl. *strūve*, by vdSch *struve*, by Kil *struyve*), Hd. *straupe*, v. onbek. herk., wsk. verb. m. *stroef* (v. verwysing **struis II**).

struis I v. **stroois**.

struis II v. **struif**.

+ **struisvoël** v. **volstruis**.

struweling: — *stribbeling* — , eint. twee wd. wat in Ndl. met mekaar geassos. geraak het en in Afr. as ww. behandel word; Ndl. *stribbelen* (na Kil, maar reeds Mnl. *wederstribben*, “rebelleer”, en *stribbich*, “opstandig”) en *strubbelen* (Mnl. *wederstrubbelen*, “rebelleer”, by Kil *strobbeleen/strubbelen*), hieruit afl. op *-ing* wat in Afr., soos in dial. Ndl. (vgl. Boek ZV 1025, 1030), as ww. optree, hou blb. verb. m. Ndl. *streuvelen*, *streven*, *strijven* en *stroef*.

stryk: — *streek* —, in idiom. verbg. soos: *een — deur; op — kom; van — af* het Afr. gew. d. infv. *stryk* v. d. Germ. ww. *strican*, terwyl Ndl. d. ablv. **streek** (q.v.) gebr. (vgl. Stoe NS); Frank TE 36–7 se betoog i.s. *stryk* is nie in stryd m. d. gegewens i.s. *streek* in WNT XV 2140–2152 en by Stoe NS nie en vul dit slegs aan.

stuipebossie: pln. (*Nymania capensis*, fam. *Meliaceae*), as genees= middel v. stuipe gebr.

stuitig: dwaas, gek, laf; Ndl. blb. net *stuitend*, vorm op *-ig* kan v. s.nw. *stuit* of v. ww. *stuiten* gevorm wees, wsk. v. lg. (Kem WFA 298, 426); Ndl. *stuiten* (by Kil *stuyten*, “teen iets stoot”, dus ong. = “afstootlik”, vgl. ook **stoets**).

stuitjie: gew. dim., onderste deel v. d. ruggraat; Ndl. *stuit* (Mnl. *stuut/stuyt*), Hd. *steiss*, hou verb. m. *stoet, stoot, stuit* en word toeg. op die stomp agterste deel v. d. liggaam; die uitdr.: (*hoender*)*stuitjie eet*, “verklik”, deur Trig gedok., kom vlgs. Scho TWK/NR 7, 2, p. 29 ook in Ned. voor.

stuiwer: (vroeeër) halfpennie, (ook) pennie, oulap, (dan) nikswerd ding; Ndl. (sedert 15e eeu) *stuiwer*, “muntstuk” (waarvan waarde gevarieer het): in S.A. ’n halfeeu gelede bv. nog: *oulap, stuiwer* en *bokstert* = 1, $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{4}$ Eng. pennie.

stuk: brok, deel; ding; Ndl. *stuk* (Mnl. *stuc(ke)/stic*), Hd. *stück*; vgl. Scho TWK/NR 7, 2, p. 29 oor verbg.: *geen stuk of steel*, “glad niks” by Wik, v. ook **stukkend**.

stukadoor: pleisteraar in gips (bv. aan plafonne); Ndl. (na Kil) *stukadoor* uit Sp. *estucador* (vgl. It. *stuccatore*, Fr. *stucateur*, Eng. *stuccoer*), hou verb. m. Fr. (16e eeu) *stuc* uit It. *stucco*, “gips, pleisterkalk”.

stukkend: b.nw. en bw., gebreek, kapot, verslete; Ndl. *stukkend*, met parag. *-d* uit Mnl. verbg.: *aen/in/te stucken*, mv. v. **stuk** (q.v.); vgl. Kem WFA 31, 51.

stukvat: brandewyn-/wynvat v. 24 anker(s); Ndl. *stukvat*, wsk. na vb. v. *stukgoed* en *stukwerk* (vgl. Eng. *piece-goods/-work*).

stuwadoor: hanteerder v. laaiwerk by skepe; eers Nnl. *stuwadoor* (misk. m. byg. aan *stuwen*, “voortstoot”) uit Sp. *estivador* (wu. Eng. *stevedore*), hou verb. m. ww. *estivar*, “skeepsvrag hanteer”.

stysel: setmeel i. voedingstowwe; preparaat v. styfwerk; m. ass. uit Ndl. *stijfsel* (dial. Ndl. *stijvels* by Boek ZV; *stiesel* in Se. by Ghijs; *stiesel* in Gron. by Mole), afl. m. *-sel* uit ww. Ndl. *stijven*, Afr. *styf/stywe*.

subiet: onmiddellik; Ndl. *subiet* (vroëer ook *subijt/subyt* — sedert 17e eeu) uit Fr. *subit*, uit Lat. *subitus*, “onverwags, skielik” — (ouer) Eng. nog *subitaneous*.

subtiel: fyn; teer; spitsvondig; Ndl. *subtiel* (Mnl. *subtijl*), Hd. *subtil*, Eng. *subtle*, via Fr. *subtil* uit Lat. *subtilis* (*sub*, “onder”, *tela*, “weefstof”, d.w.s. “fyn v. samestelling”).

sug I: sagte asemhaling m. geruis en gevoel; Ndl. *zucht* (Mnl. *sucht/socht*), Hd. *sucht*, (ww.) *seufzen*, hou misk. verb. m. Ndl. *zuipen*, Afr. *suip* (n.a.v. inaseming/insuiping v. lug), verb. m. Eng. *sigh* twyfelagtig, maar albei kan v. kn. aard wees.

sug II: bep. siekte; verskyn veral in ss. soos *geel-* en *watersug*; Ndl. *zucht* (Mnl. *sucht/socht*), Hd. *sucht*, Oeng. *suht*, Got. *sauhts*, “siekte”, hou wsk. verb. m. *siek(te)*.

sugsloot: (soms oordekke) sloot om syferwater te dreineer, pyplose riool; blb. nie in Ndl. nie; daar kan misk. gedink word aan verb. m. Ndl. *zuigen*, Afr. *suig* (n.a.v. wegsuig v. water), maar mntl. bied *watersug*, “watersiekte” ’n leidraad: daar word nl. gesê: *hy het die sug* of *hy het die water*, wu. misk. afgelei is dat *sug* = *water*, sodat *sugsloot* dan net bet. “watersloot” (d.w.s. dreineer=sloot v. water); v. **sug II**; vRijn 15 se bewering dat *zuchtsloot* Ndl. is of in sy jeug was, raak nie d. wese v. wat hier betoog is nie; v. ook *geelsug*.

suidissel v. **seidissel**.

suiker I: gekristalliseerde soet sap uit beet, palm, riet; Ndl. *suiker* (Mnl. *suker*), Hd. *zucker*, Eng. *sugar*, uit Fr. *sucre*, vgl. It. *zucchero* (Port. *açúcar* en Sp. *azúcar*, met *a-* uit Arab. lw. *al-*), uit Arab. *sukkar* uit Pers. *shakar* (Pa. *sakkhara*, Pra. *sakkara*, Skt. *çarkara/sharkara*); regstreeks uit Pers. kom Gr. *sakχaron*, Lat. *saccharum* en hieruit ten slotte Eng. *saccharin(e)*, Afr. *saggarien/sakkarien*.

suiker II: ww., gaan, loop (bv. *aansuiker*); Kem WFA 66 wys op Bant.-Afr. *soegha* = Eng. *suga*, “suiker”, en op Bant. *suga*, “loop, gaan” (wsk. is Ngu. *suka* bedoel), op bl. 61 gee Kem ook *koffie* in dies. bet., dan kon dit sonder invl. v. Bant. ook m. Afr. *suiker* gebeur het.

suikerbekkie: voëltjie m. lang bek waarmee hy soetigheid uit blomme haal, heuningvoëltjie (*spp. Nectarinia*, fam. *Nectariniidae*); vgl. Scho PD 20.

suikerbier: soort bier v. semels, hop, suurdeeg, ens., Scho TWK/NR 7, 2, p. 29 gee aanh. uit Men waarin bestanddele en wyse v. bereiding gemeld word.

suikerbos: pln. (*spp. Protea*, veral *P. mellifera*, fam. *Proteaceae*), ben. n.a.v. soet vog in blom (Scho PD 67); v. ook **tulpboom**, **protea**.

suikerbosstroop: stroop uit vog v. d. suikerbos (Scho TWK/NR 7, 2, p. 29 m. aanh. uit Del en verwysing na Pet A s.v. *bosjestroop*).

suikerkan: pln. (vgl. Thun *Gladiolus watsonius*, vgl. Mar *Antholyza revoluta*, albei fam. *Iridaceae*) — tweede lid wsk. n. a. v. blom-vorm.

suikerriet: ben. v. versk. plante: 1. *spp. Saccharum*, veral *S. officinarum*, fam. *Gramineae*; 2. a. *spp. Agropyrum* en b. *spp. Sorghum*, albei fam. *Gramineae*, nie te verwar nie m. *soetriet* (*Sorghum saccharatum*, fam. *Gramineae*), ben. v. almal n.a.v. soetheid v. plantsap.

suip: drink (v. diere gesê); oormatig drink (v. mense gesê); Ndl. *zuipen* (Mnl. *sūpen*), Hd. *saufen*, Eng. *sup* — in Ndl. blb. net in ongunstige sin v. mense gesê (v. Scho TWK/NR 7, 2, p. 29 m. aanh. uit Trig).

sukke v. sulke.

sul v. sult II.

sulke: — (plat) *sukke* — , net in verboë vorm, “sodanige”; Ndl. *zulk* (Mnl. o.a. *sulc/selc/swilc/swelc*), Hd. *solch*, Eng. *such*, Got. *swaleiks*, 'n ss. v. *swa* = *so* en *leiks* = *lik*, ontw. v. *sw-* + *vok*. tot *su-* ook by *suster*, *soet*.

sulle: — *sullie* — , pers. en bes. vnw., nou gew. *hulle*; Ndl. (16e eeu) *sylieden/zijlien*, dial. Ndl. nog *zullie/sullie* — in Kaapse Stukke (veral v. d. 18e eeu) o.a. *syhui/sully/sullui/sulluij/sullie/sulle*, vgl. Scho TO 96-8; by vRieb o.a. *sijhyden/suluyden*.

sult I: vorm v. *selei/sjelei* (veral v. kloutjies/pootjies v. diere); Ndl. *zult*, “hoofkaas” (nie presies *sult* nie, ong. “pekelvleis”), vgl. ook Ndl. *zilt* (Mnl. *sult(e)/silt*), Hd. *zulze/sülze*, “pekelgereg”, hou verb. m. Ndl. *zout*, Afr. *sout*, Hd. *salz*, Eng. *salt*, Lat. *sal*, Gr. (*h*)*als*, vgl. *sosys*.

sult II: — (minder gew.) *sul* — , domkop, dwaas, sukkelaar; Ndl. *sul* (na Kil), hou misk. verb. m. Kil se *suyl-oore* = *hangh-oore*, “hanggoormens”, en *suyl-oorigh*, “sielsiek; (geestelik) versteurd”.

sultan: titel v. bep. Oosterse vorste; Ndl. *sultan* (nog nie i. dié vorm by Kil nie, eers tweede helfte 17e eeu, maar reeds Mnl. *soudaen* uit Ofr. *sou(l)dan*), Hd. en Eng. *sultan*, via Fr. *sultan* (vgl. Sp. *soldan/sultan*, Port. *soldão*, It. *soldano/sultano*) uit Arab. *soltān/sultān* (hou verb. m. Aram. *shalat*, “heers”).

sultana: druiwes. (veral geskik vir rosyntjies); Ndl. in ss. *sultanero-zijn*, uit Eng. *sultana raisin* (*sultana* uit vr. vorm v. It. *sultano*).

summier: beknop, bondig; dadelik; Ndl. *summier* (ouer *sommier*) uit Ofr. *somier* (Fr. *sommaire*), eint. regsterm i.v.m. prosedure waarby nie vooraf stukke voorgelê word nie, hou verb. m. Eng. *summary* en Lat. *summarium* (subst.) en *summarius* (adj.), afl. v. *summa*, “som”.

+ **sundgat:** — (volkset.?) *sensgat* — , gat in outydse gewere vir ontstekingsmiddel; Ndl. *zundgat* (na Kil), na vb. v. Hd. *zündloch* (by ww. *zünden*, “ontsteek”), hou verb. m. Eng. *tinder* en Afr. *tontel(doo)*.

suring: pln. (veral *spp. Oxalis*, fam. *Oxalidaceae* en *spp. Rumex*, fam. *Polygonaceae*, ander by Mar 92); Ndl. *zuring* (Mnl. *surinc*) hou verb. m. Fr. (uit Germ.) *surelle* (wu. Eng. *sorrel*) en m. *suur*; by vRieb *zuring*, v. Scho PD 15.

+ **sury:** palmwyn; in Kaapse Stukke v. 1685–6 *sury/zury/zuijrij*, Eng. *sura*, Skt. *surā* (NED en Hob-Job).

sus I: kalmee, stilmaak; Ndl. *sussen* (Mnl. *cessen/cissen/sussen*) via Fr. *cesser*, “ophou, stilby”, uit Lat. *cessāre*, “ledig wees” — misk. kn. soos by fluisterende stilmaakgeluidjies, vgl. *pst/sjt/sjuut/st!*

sus II: redukv. v. *suster*, dim. *sussie*; *sustertjie* kan sowel “sussie” as “verpleegstertjie” bet.; ook Ndl. *zus*, *zusje*, *zuster*, *zustertje* (Mnl. *suster*), Hd. *schwester*, Eng. *sister*, hou verb. m. Lat. *soror*, “suster” — *sw-*, soos nog in Hd. *s(ch)wester*, voor vok. ontw. tot *su-* en tussen *s* en *r* dikw. epent. *t*, vgl. **sulke** (n.a.v. *su-*) en **stroop** (n.a.v. epent. *t* tussen *s* en *r*).

sus III: veral in verbg.: *sus of so*, “op hierdie/daardie manier”; Ndl. *zus* (Mnl. *sus*), word beskou as kontamv. v. Ndl. *zo(o)* en *du*.

suur: met ’n wrang smaak (teenoor *soet*); Ndl. *zuur* (Mnl. *suur*), Hd. *sauer*, Eng. *sour*, verw. hoërop (bv. Lat. *rumex*, “suring”, v. **suring**) onseker.

suurbessie v. **wynbessie**.

suurlemoen v. **lemoen**.

suursak: Oos- en Wes-Ind. booms. (*Annona muricata*, fam. *Annonaceae*); Ndl. *zuurzak*, volkset. v. Tam. *siru-sakkei*, “klein broodvrug” (*sakkei* in Lmal. *tsjakka*, wu. Eng. *jack(fruit)* v. *Artocarpus heterophyllus* en *A. integrifolia*).

suurveld v. soetveld.

suutjies v. soetjies.

svarabhakti: min of meer intern. taalk. term v. klinker wat ontw. by wyse v. oorg. tussen twee medeklinkers (soos wat ons tussen *r* en *m* hoor i. d. uitspr. v. *arm*); Skt. *svarabhakti*, “klankskeiding” (Marouzeau).

swaap: domkop; hou verb. m. Ndl. *Zwaben*, Hd. *Schwaben* (Lat. *Suēbi/Suēvi*), ’n Germ. volksgroep wat in Duitsland en Nederland sprw. as dom geld (Seil DS 299), vgl. Kloe HGA 25, 27.

swaard: tweesnydende kap- en steekwapen; Ndl. *zwaard* (Mnl. *swa(e)rt/swe(e)rt*), Hd. *schwert*, Eng. *sword*, hou misk. verb. m. Gr. *aor*, “swaard”; vgl. Kloe HGA 100–103.

swael I: — *swawel* — , bep. trekvoëltye (*spp. Hirundo*, fam. *Hirundinae*); Ndl. *zwaluw* (Mnl. *swāluwe/swālewe*), Hd. *schwalbe*, Eng. *swallow*, herk. hoërop onseker.

swael II: — *swawel* — , ontvlambare delfstof, dim. *swaeltjie*, “vuurhoutjie” (in Ndl. bek. as *lucifer*); Ndl. *zwavel* (Mnl. *swavel/swēvel*, lg. ook dial.), Hd. *schwefel*, Got. *swibls* — dial. Ndl. vorme ook met intervok. *g* naas *v*, herk. hoërop onseker; hierby ss. *swaelhoutjie/-stokkie*, “vuurhoutjie”; ook een v. d. “elemente” (Simbool S).

swael III — *swawel* — , 1. met swael behandel (bv. plante); 2. st. drank drink, *geswael*, “(effens) dronk”, uit *swael II*.

swaelstert: 1. veemerik aan oor; 2. soort baadjie (v. **jakket**), by *swael I*.

swaer: man v. suster; broer v. vrou; (soms ook) maat, vriend; Ndl. *zwager* (Mnl. *swagher*), Hd. *schwager* — vroeër toeg. op allerlei aangetroude verw., veral dié na aan skoonvader — hou verb. m. Lat. *socer*, “skoonvader”, Gr. (*h*)*ekuros*, “skoonvader; stiefvader”.

swanger: bevrug, dragtig; (fig.) wat belofte inhou van; Ndl. *zwanger* (Mnl. *swanger*, “met iets vervuld” (met betrekking tot gemoed), by Kil *swangher* in huidige bet., asook in 16e-eeuse OMnl. *swanbaer*), Hd. *schwanger*, Oeng. *swonger*, “wat swaar/traag beweeg”, wsk. verb. m. Lit. *sunkus*, “swaar”.

swart: donker (teenoor *wit*); vuil; onwettig (bv. i. d. handel); Ndl. *zwart* (Mnl. *swart*), Hd. *schwarz*, Eng. *swarth(y)*, wsk. verb. m. Lat. *sordēs*, “vuilis/vullis”, en *suasum*, “donker vlek”.

swartaasvoël v. vaalaasvoël.

swartbasboom: pln. (*Royena lucida*, fam. *Ebenaceae* by Scho PD 33, maar vlgs. Mar 93 soms ook *Myrsine melanophleos*, fam. *Myrsinaceae*), vlgs. BosmvdMH ook *Gardenia rothmannia*, maar vlgs. Mar 129 is d. volksn. v. hierdie lid v. d. fam. *Rubiaceae* o.a. *aapsekos* en *kershout*; vgl. **swartysterhout**.

swarthaak v. weerhaakdoring.

swarthout: pln. (*Gymnosporia peduncularis*, fam. *Celastraceae*), v. Scho PD 73.

swartjaspis v. lidiet.

swartskAAP: deugniet; sluit aan by Ndl. *het zwarte schaap*, “sonde=bok”, en *een verloren schaap*, “(godsdienstig of sedelik) afge=dwaalde”.

swartstert v. das II.

swartstorm: ben. v. versk. plante: 1. vlgs. Mar 93, 107 *Cadaba juncea*, fam. *Capparidaceae*; 2. vlgs. Watt-BB 1367, 1384 ondersk. a. *Cassia aschrek*, fam. *Leguminosae*, ook bek. as *elandsertjie* en *senna*; en b. *Dicoma anomala*, fam. *Compositae*, ook bek. as *aambeibos*, *koorsbos(sie)* en *maagbos(sie)*, n.a.v. geneesk. gebr., maar geen motivering wat al d. ben. kan dek nie.

swartturk: pln. (*Bulbinella robusta*, fam. *Liliaceae*) — *turk(s)* kom in allerlei Ndl. en Afr. pln. voor, gew. as eerste lid.

swartysterhout: pln. (*Olea laurifolia*, fam. *Oleaceae*; *witysterhout* is *Toddalia lanceolata*, fam. *Rutaceae*), by vRieb *iserhout*, v. Scho PD 18, Noot 21, en 73 waar dit ook as *Gardenia rothmannia* geïd. word; vgl. **swartbasboom**; v. ook **ysterhout**.

swastika: hakekruis (by Germane verbind m. Thor; i. moderne tyd m. antisemitisme); Ndl. *swastika*, Eng. *svas-/swastica/-tika*, Skt. *svastika* (*svasti*, “welsyn”, uit *su-*, “wel”, *asti*, “(hy) is”, eint. “gelukbringer”).

swawel v. swael I, II en III.

sweis: aaneensmee; Hd. *schweissen*, “smee, wel”, wat blb. verb. hou m. Hd. *schweiss*, Eng. *sweat*, Ndl./Afr. *zweet / sweet*, vroeër in verw. tale “bloed; bloedwarm”; oor *-er* in *sweiser* v. Kem WFA 354.

swempie: kwakkel-/kwarteltjie, patrysie, bep. soort voëltjie (*Francolinus coqui*, fam. *Phasianidae*); vlgs. Pet A 488 s.v. *swempi* is dit Zu. (*in-*)*swempe* (alleen by Döh); ook as Zu. en kn. by Gill 157.

swerf: — *swerwe* — , rondtrek; Ndl. *zwerfen* (Lmnl. *swervelinghe*, by Kil *swerffen/swerven*), Eng. *swerve*, “afdwaal, afwyk”; blb. hoofs. Germ.

swerkater v. blikskater.

swernoot: — *swernoter* — , gemene vent; Hd. *schwerenöter*, (aanv. v.) “iemand wat d. *schwere not* (epilepsie) toegewens word”, (sedert end 18e/begin 19e eeu) alg. skelw.

sweserik: alvleis-/timusklier; Ndl. *zwezerik* (by Kil *sweserick*, “(bal)sak; (teel)bal”), afl. v. *sweser*, waarvan herk. onseker is; dVi J EW dink aan verb. tussen *sweserik*, dial. Du. *süsschen*, “sweserik”, en ouer vorm v. *suster* (nl. Ohd. *swester/swister*) wat laat vermoed dat *sweserik* opgevat moet word as *testiculi* wat as ’n “tweeling” beskou word — misk. moet dial. Du. *süsschen* dan ook vgl. word m. Eng. (volkset.?) *sweetbread*, “kalf=sweserik” (as vleisgereg).

swetrioel: — *swetterjoel* — , boel, klomp, menigte; misk. hou eerste lid verb. m. Ndl. *swiet*(slaan), “bluf”, of m. *swijdig* (by Kil *swindigh/swidigh*), “talryk”, terwyl tweede lid mntl. volkset. v. Afr. *triljoen* uit Ndl. *trillioen*.

swets: vloek, so (ondanks 1Ro T DLT 263) by Trig; Ndl. *swetsen*, “grootpraat”, Hd. *schwätzen/schwatzen*/(ouer) *swetzen*, “babbel”, mntl. kn. v. herk.

swetterjoel v. swetrioel.

swie: versk. soorte voëltjies: 1. *Coccopygia dufresnei*, in S.A. Eng. *swee* (*Estrilda dufresnii*) = Eng. *waxbill*; 2. bek. as *kuif(kop)vink* (*Spermestes cucullatus scutatus*), hou wsk. verb. m. Ngu. (*um-*)*swi*, vlg. Doke-Vil 774 *Turdus olivaceus* en *Geocichla guttata*, v. kn. herk.; v. ook Rob BSA 353.

swig v. swye.

swoel v. soel.

swoord: hardgebakte huid v. vark (in Eng. bek. as *crackling*); Ndl. *zwoerd/zwoord* (Mnl. *swaerde*, dial. Ndl. nog *zwaerd/zwaert/zweerd*), Hd. *schwarte*, Eng. *sward* (vgl. Hd. *grünschwarte* en Eng. *greensward*, ong. “aardhuid m. gras”), herk. onseker.

swye: s.nw. — *swyge* — , “stilte”; ww. *swye/swyg*; Ndl. *zwijgen* (Mnl. *swighen*), Hd. *schweigen*, hou verb. m. *swig* en hoërop m. Gr. *sigê*, “stilte, swye” en m. *sigân*, “stilbly, swyg”.

swyn: vark; Ndl. *zwijn* (Mnl. *swijn*), Hd. *schwein*, Eng. *swine*, hou verb. m. Ndl. *zeug*, Afr. *sog* (v. ook *seidissel*), Hd. *sau*, Eng. *sow* en hoërop m. Lat. *sus* en Gr. (*h*)*us*.

swynhond: skelw., na d. vb. v. Hd. *schweinhund*.

sy I: pers. vnw. ekv. vr.; bes. vnw. ekv. ml.; beantw. ondersk. aan Ndl. *zij/ze* en *zijn/z'n*, vgl. Scho TO 92, 101.

sy II: draad en weefsel v. bep. wurm; kunsvesel; Ndl. *zijde/zij* (Mnl. *side*), Hd. *seide* via Ll. *sēta* uit Lat. *saeta*, “dierehaar”, hou verb. m. Eng. *silk*.

sybas: pln. (*Gymnosporia acuminata*, fam. *Celastraceae*), ben. n.a.v. syagtige binnekant v. bas, v. Scho PD 91.

syfer I: getal; Ndl. *cijfer* (Mnl. *cīfer/cīpher*), Hd. *ziffer*, Eng. *cipher/cypher*, via Ofr. *cifre* (Fr. *chiffre*), soos It., Port. en Sp. *cifra*, “geheimskrif”, uit Arab. *sifr* (m. Arab. syfers ingevoer), “leeg, nul”; hou verb. m. Skt. *sūnya*, “leeg, nul”, asook m. *sero/zero* (q.v.).

syfer II: deurkom, deurlek (v. vog/water), by Wik *scyfferen*; in Ndl. gew. *sijpelen*, frekw. v. *sijpen* (by Kil *sijpen*, maar nog nie *sijpelen* nie, in Afr. egter *sypel* as sinon. v. *syfer*) naas (minder gew.) *sijperen* en dial. Ndl. *sieveren/zieveren* (Scho TWK/NR 7, 2, p. 30), wisk. *l/r* is gew., *p/f* nie — is Afr. *syfer* (of sy Ndl. voorganger) misk. beïnv. d. Ndl. *sijfelen* (uit Fr. *siffler*, Lat. *sibilare*, “sis, suis”?) en hou Afr. *syfer/sypel* verb. m. Eng. *seep(age)*?

syn: — *syne* —, subst. gebr. bes. vnw. (v. sy I); Ndl. (*de/het*) *zijne*, vgl. Scho TO 92, 101–2, 106–9.

syns I: gen. v. *syn* in verbg. soos: *syns insiens*, v. sy I en *syn*.

syns II: belasting, heffing, skatting; Ndl. *cijns* (Mnl. *cijns*), soos Hd. *zins*, ontl. aan Lat. *census*, “registrasie, skatting; aangeslane bedrag”.

sypel v. syfer II.

sysie: versk. soorte voëltjies (*spp. Crithara, Granatina, Linota, Poliospiza, Serinops, Serinus*, (veral) *spp. Spinus* en *Uraeginthus*); Ndl. *sijsje* (Mnl. *siseken*, wu. wsk. Eng. *siskin*), Hd. *zeisig*, uit Tsj. *çiz* (dim. *çizek*), Poo. *czyz* (dim. *czyzyk*), sommige hiervan wsk. kn.

syctie: pln. (*spp. Geissorhiza*, fam. *Iridaceae*), ben. hou blb. verb. m. sy II, v. Scho PD 91.